

PROFESSIONELE BACHELOR IN HET ONDERWIJS
KLEUTERONDERWIJS

Zelfstandig project

“BUITENGEWOON” DUURZAAM

Voorwoord

Dit zelfstandig project kwam tot stand tot het behalen van het diploma van Bachelor in Kleuteronderwijs aan PXL Hasselt. De stages waarop deze bachelorproef gebaseerd is werden gelopen zowel in Zuid-Afrika, in NGO Nourish én Southern Cross School, als GO! De Letterberg te Tessengerlo.

Graag een woord van dank aan mijn promotor mevrouw Ruth Joosten. Dankzij haar begeleiding en toewijding naar mij toe is dit zelfstandig project tot een goed einde gekomen, bedankt voor de steun en de energie die u hierin hebt gestoken.

Bovendien wil ik ook graag de Hogeschool PXL bedanken omdat zij studenten de kans geven om op internationale stage te gaan. Hierdoor heb ik enorm veel bijgeleerd en kwam het zelfstandig project tot stand. Ook mijn stagescholen in Zuid-Afrika en mijn stageschool in België wil ik bedanken voor de kans die ze mij gegeven hebben en voor de gastvrijheid.

Hier wil ik ook graag mijn mentoren in de verf zetten - Farence en Mavis – bedankt voor de enorm leuke samenwerking en jullie aanstekelijke energie. – Teacher Latitia – bedankt voor de leerrijke tips en de openheid. En – juf Wendy – bedankt voor de super leerrijke uitgroei stage en de steun.

Ook wil ik graag mijn schoonzus Gudrun bedanken voor al de steun, zonder haar was dit zelfstandig project zeker niet tot stand gekomen. Ook wil ik mijn ouders, broers en schoonzussen bedanken voor hun steun de afgelopen studenten jaren. Dankzij hun ben ik blijven doorzetten en ik zal ze hiervoor altijd dankbaar zijn.

Last but not least wil ik graag mijn medestudenten Febe Nijs en Lara Putzeys bedanken.

Zonder hun was het avontuur in Zuid-Afrika niet compleet geweest en had ik niet de enorme steun en liefde gevoeld die ik nu wel voelde. Ook heb ik dit project samen met Febe Nijs onderzocht en hier heb ik enorm veel steun aan gehad. Bedankt meisjes!

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	4
Inleiding.....	8
Deel 1: Een duurzaam multidisciplinaire spel met een leerdoel	9
1 Oriënteren en richten.....	10
1.1 Oriënteren	10
1.1.1 Aanleiding	10
1.1.2 Context.....	11
1.1.3 Opzoek naar een praktijkprobleem.....	15
1.1.4 Praktijkprobleem verkennen	16
1.1.5 Het praktijkprobleem beschrijven.....	16
1.2 Richten.....	18
1.2.1 Het onderzoeksdoel formuleren	18
1.2.2 Onderzoeksvragen.....	19
2 plannen	20
2.1 Observatieschema NGO Nourish	32
2.1.1 Observatieschema: NGO Nourish: algemene observatie: voorbeeld	32
2.1.2 Observatieschema: NGO Nourish: Observatie per kind: voorbeeld	34
2.1.3 Bevragingen NGO Nourish: voorbeeld	38
2.2 Bevraging Southern Cross school: voorbeeld.....	42
2.3 Verzamelen.....	44
2.4 Deelvraag 1: wat is duurzaam materiaal?.....	45
2.4.1 Wat houdt duurzaamheid in?.....	45
2.4.2 Duurzaamheid integreren in het onderwijs	49
2.4.3 Bevraging Sarah van Dawn: ingevuld.....	51
2.4.4 Theorie omzetten in praktijk: duurzaamheid	56
2.5 Deelvraag 2: wat is het belang van didactisch spelmateriaal?	58
2.5.1 Theorie omzetten in de praktijk: didactisch spelmateriaal	61
2.6 Deelvraag 3: wat is grade R?	62
2.6.1 Bevraging Paulien Blunden: ingevuld	63
2.6.2 Bezoek bij grade R in Sigagule	66
2.6.3 Theorie omzetten in de praktijk: grade R	68

2.7	Deelvraag 4: hoe doelgericht werken?	69
2.7.1	Theorie omzetten in de praktijk: doelgericht werken	73
2.8	Deelvraag 5: hoe woordenschat ontwikkelen?.....	86
2.8.1	Theorie omzetten in de praktijk: taal- ontwikkelend lesgeven	90
2.9	Deelvraag 6: Hoe samen met de mentoren werken/overleggen zodat de duurzame spelmaterialen ook gebruikt worden in de crèche?	92
3	Ontwerpen	93
3.1	De ontwerpeisen	93
3.1.1	Richtlijn duurzaamheid	93
3.1.2	Richtlijnen speldidactiek	93
3.1.3	Richtlijnen doelgericht werken.....	93
3.1.4	Richtlijnen taal- ontwikkelend lesgeven	94
3.1.5	Richtlijn samenwerken met mentoren.....	94
3.2	Spel ontwerpen	95
3.3	Spel beschrijven.....	100
	Afbeelding 3: spel uit duurzaam materiaal.....	100
3.4	Spel uittesten	102
3.5	Aanpassingen spel.....	104
4	Concluderen: deel 1	105
	Deel 2: buitenomgeving gebruiken als didactisch materiaal.....	107
1	Oriënteren en richten.....	108
1.1.	Oriënteren	108
1.1.1.	Aanleiding	108
1.1.2.	Context.....	109
1.1.3.	Opzoek naar een praktijkprobleem.....	109
1.1.4.	Verkennen van het praktijkprobleem	109
1.1.5.	Het praktijkprobleem beschrijven.....	110
1.2.	Richten.....	111
1.2.1.	Het onderzoeksdoel formuleren	111
1.2.2.	Onderzoeksvraag.....	111
2.	Plannen.....	112
3.	Verzamelen	116

3.1.	Wat neem ik mee vanuit de observaties van de bush lore?	116
3.2.	Deelvraag 2: Wat zijn de mogelijkheden op buitenonderwijs?	117
3.3.	Deelvraag 3: welke omgeving mag/kan gebruikt worden tijdens de lessen in de stageschool?	122
3.3.1.	Bevraging GO! De letterberg	122
3.3.2.	Omgevingsanalyse.....	124
3.4.	Startcompetenties	125
4.	ontwerpen	126
4.1.	Ontwerpeisen: les 1.....	126
4.2.	Les 1: beschrijving	127
4.3.	Reflectie en vooruitblikken les 1	128
4.4.	Ontwerpeisen: les 2.....	129
4.5.	Les 2: beschrijving	129
4.6.	Reflectie en vooruitblikken les 2	131
4.7.	ontwerpeisen: les 3	132
4.8.	les 3: beschrijving.....	132
4.9.	reflectie en vooruitblikken les 3	133
5.	Concluderen: deel 2	134
6.	Algemeen besluit 'buitengewoon' duurzaam	135
	Bibliografie	136
	Bijlagen	138

Inleiding

Buitengewoon.

Mogelijke synoniemen van buitengewoon zijn: speciaal, adembenemend, apart, buitenmatig. Dit omschrijft perfect het Zuid-Afrikaanse landschap en het avontuur dat dit onderzoek heeft gevormd.

Duurzaamheid.

Een reeds bestaand en veel voorkomend onderwerp in de schoolomgeving. Duurzame vriendschappen tijdens het Zuid-Afrikaanse avontuur. Duurzaam materiaal, de kern van het onderzoek.

Buitengewoon duurzaam

Dit onderzoek kwam tot stand vanuit een reeds bestaand onderzoekonderwerp van PXL Hasselt tijdens buitenlandse stages, nl.: duurzaam materiaal. Ook bij de stagescholen in Zuid-Afrika werd dit onderwerp positief onthaalt. Maar wat is duurzaam materiaal? Hoe kunnen we dit integreren in de schoolcontext? Op basis van deze vragen werd het eerste deel van de onderzoeksvraag geformuleerd, nl:

Hoe kan onderwijs van gerecycleerd materiaal een multidisciplinair spel ontwikkelen dat duurzaam is en taal- stimulerend werkt?

Het tweede deel van de onderzoeksvraag gaat verder in op de cultuur van het buiten les geven in Zuid-Afrika. Voor hen is dit vanzelfsprekend maar in welke mate kan ik dit toepassen in de praktijk maw:

Hoe kan ik de buitenomgeving gebruiken als didactisch materiaal?

Dit onderzoek werd logischerwijs opgedeeld in 2 delen. Deel 1 zal een antwoord bieden op het eerste deel van de onderzoeksvraag. In eerste instantie wordt wat meer uitleg gegeven over de stageplaatsen in Zuid-Afrika, nl. NGO Nourish en Southern Cross School, voornamelijk waarom deze werden gekozen, wat de visie en missie zijn van deze scholen. Vervolgens wordt onderzocht welke problemen deze scholen hebben in thema van het onderzoek. Op basis van deze problemen worden enkele deelvragen opgesteld die uiteindelijk leiden tot de uiteindelijke onderzoeksvraag. De gestelde deelvragen worden opgelijst in puntje '2. Plannen' en er zal worden beslist welke acties ondernomen moeten worden om tot een antwoord te komen. Deze antwoorden worden, op basis van een literatuurstudie en enkele bevragingen, verder geformuleerd in puntje '3. Verzamelen'. Tot slot worden er de nodige conclusies getrokken en zal op basis van alle verzamelde info een spel worden ontwikkeld.

In Deel 2 gaan we verder met het tweede deel van de onderzoeksvraag. Op basis van observatie ga ik bestuderen hoe de Zuid-Afrikaanse stageschool omgaat met lesgeven in de buitenomgeving. Deze kennis zal omgezet worden in de binnenlandse stageschool, wat leidt tot het volgende praktijkprobleem: hoe kan ik dit gaan toepassen in de binnenlandse stageschool? Dit probleem zal opnieuw worden opgesplitst in verschillende deelvragen die worden geformuleerd in het puntje 'Plannen'. Hierin wordt opnieuw omschreven hoe dit zal worden onderzocht. Vervolgens wordt een antwoord geformuleerd op de deelvragen in het puntje 'Verzamelen'. Uit deze antwoorden verzamel ik richtlijnen waar ik de lessen uit gemaakt heb en deze worden kritisch gereflecteerd.

Deel 1: Een duurzaam multidisciplinaire spel met een leerdoel

1 Oriënteren en richten

1.1 Oriënteren

1.1.1 Aanleiding

Tijdens de opleiding kleuteronderwijs loop je als student enkele stages doorheen de verschillende opleidingsjaren. Gemakkelijkshalve kiezen studenten uiteraard voor een stage dicht bij huis. Na het behalen van je diploma willen we uiteraard allemaal een fijne woon-werk-verkeerssituatie. Toch gaf Hogeschool PXL haar studenten ook de kans om een buitenlandse stage te lopen in het laatste semester. Er werden verschillende landen aangereikt, waaronder ook Ethiopië. Hier had Hogeschool PXL sinds enkele jaren een samenwerking en een van de vragen die vanuit dit project naar voren kwamen was omtrent duurzaam spelmateriaal. Niet alleen het buitenlands avontuur maar ook het project sprak veel studenten, alsook mezelf, enorm aan. Met een aantal studenten schreven we onszelf in voor dit project met als doel het onderzoek verder te gaan uitdiepen.

Helaas mochten we enkele weken voor vertrek niet meer reizen naar Ethiopië wegens politieke redenen waardoor het project niet verder kon worden gezet. Het idee om onderzoek te doen rond duurzaam materiaal bleef wel hangen. Het is een interessant project dat ongetwijfeld nog in andere landen kon onderzocht worden. Twee Zuid-Afrikaanse scholen, Nourish en Southern Cross School, sprongen alvast mee op de kar. Op Nourish – een community in Zuid-Afrika – is duurzaamheid één van de belangrijkste pijlers waar zij willen op inzetten en werd het project “duurzaam spelmateriaal” positief onthaalt. Ook op de Southern Cross School waren ze erg enthousiast omdat ze hier reeds inzetten op milieueducatie. Eén van hun doelen is om kinderen milieubewust te maken, daarom gebruiken ze hun mooie omgeving rondom de school om kinderen nieuwe dingen bij te leren. De Southern Cross School is gelegen op een grond van 1100 hectare groot natuur reservaat en biedt dus heel veel kansen om de buitenomgeving te gebruiken als didactisch/duurzaam materiaal. Hier kom ik in deel 2 op terug.

Mijn enthousiasme was dan ook enorm toen ik te horen kreeg dat deze insteek voor mijn onderzoek behouden kon blijven. Door mijn studies weet ik dat spel zeer belangrijk is voor de ontwikkeling van een kind. Indien je zelf een spel ontwikkelt ga je veel bewuster om met de doelen die je wilt nastreven en zet je jezelf extra in op de beginsituatie van de klas. Vaak wordt te snel speelgoed aangekocht, wat toch wel een gemiste kans is voor veel kleuterklassen. Ook het woord “duurzaamheid” intrigeerde om het onderzoek te starten. Wanneer is iets duurzaam? Ook dit kon onderzocht worden.

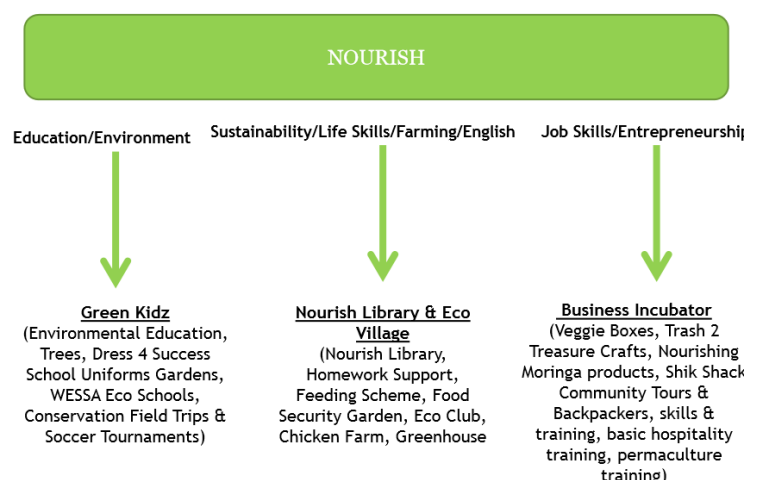
1.1.2 Context

Zoals eerder vermeld stonden zowel NGO Nourish als de Southern Cross School meteen achter het project. Duurzaamheid is dan ook één van de belangrijkste pijlers in hun onderwijs.

De naam NGO Nourish is ontstaan door Sarah Dawn Berghs – de oprichtster van de NGO– ze heeft deze naam – Nourish wat letterlijk voeden wil zeggen – bewust gekozen omdat dit mooi aansluit bij haar projecten. NGO Nourish staat dan ook voor deze 3 pijlers: education, duurzaamheid en job skills/ondernemerschap. Vanuit deze pijlers hebben ze prachtige projecten opgestart waarvan sommige later nog worden toegelicht. Bovendien zijn NGO’s meestal ook non-profit organisaties die niet als doel hebben om winst te maken. Hun doel is om sociaal verantwoordelijk te ondernemen en – in het geval van Nourish – milieu-educatie aan te moedigen. NGO Nourish zegt:

“We believe conservation and community development can go hand in hand and the health of a community is linked to the health of its earth, and its people!” Nourish heeft dan ook allerlei projecten opgestart over heel Mpumalanga en Limpopo die gericht waren op zowel de aarde(milieu),de community giving, als de bedrijven die weer aansluiten bij hun 3 pijlers.

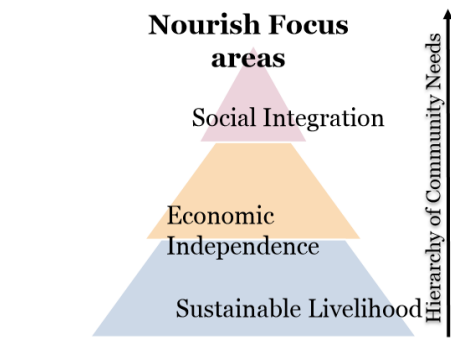
Nourish Pillars

Figuur 1: ‘Nourish Pillars’ overgenomen uit PowerPoint van S Berghs, 2016

De provincie Limpopo waar ik samen met mijn medestudenten verbleef en waar Nourish hun projecten gelegen zijn, is een provincie in Zuid-Afrika die heel wat armoede kent. Het is binnen Zuid-Adrika als het ware de provincie met de meeste armoede. Wel 78% van de bevolking leeft onder de armoedegrens. Ook kent limpopo veel werkloosheid. Daarom wil Sarah ook extra hard op de job-skills inzetten.

Nourish is ook van mening dat een gemeenschap een geïntregerde aanpak nodig heeft om armoede aan te pakken. Ze starten hun projecten dan ook op vanuit de behoefte van de mens. Bijvoorbeeld: Voedseltuinen, milieueducatie, Engelse vaardigheden, huiswerkondersteuning, ondernemerschapsprogramma. Ze beginnen vanuit de bodem – niveau 1 – van de behoeftepiramide, nl. voedsel. Hier hebben ze verschillende projecten rond gedaan zoals het planten van Moringabomen. De bladeren zijn zeer voedzaam.

Figuur 2: 'Nourish Focus Areas' overgenomen uit PowerPoint van S. Bergs, 2016

Vervolgens werken ze verder vanuit niveau 2, nl. onderwijs en ondernemerschap. Hier is het project 'Green Kids' een mooi voorbeeld van. Dit is een project over verschillende scholen waar ze huiswerkbegeleiding doen, uniformen voorzien, etc. 'Green kids' zorgt er onder andere voor dat lokale milieukenners hun kennis kunnen overdragen aan de kinderen van Nourish door middel van deze milieukenners op te leiden. De kinderen maken o.a. verschillende 'field trips' in de junglebus waarbij ze leren over de verschillende dieren, planten, etc. dit project zorgt dus voor werkkansen voor de lokale bevolking wat één van de pijlers van Nourish is. Voorts is er binnen 'Green Kids' ook het project 'Dress 4 succes'. Hier voorziet Nourish de weeskinderen van uniformen – wat een verplicht item is om naar school te kunnen gaan – zodat ook zij naar school kunnen. Verder heeft Ngo Nourish een project wat inzet op de werkvaardigheden en ondernemerschap. In dit project gaan ze gemeenschappen ondersteunen om ideeën en vaardigheden samen te creëren wat zij kunnen gebruiken voor de lokale verkoop. Dit doen ze aan de hand van de backpackers lodge, verkopen van Moringa producten, Shik Shack community tours regelen en zo verder. Hun focus ligt hierbij dus vooral bij het behoud van milieu en gemeenschap.

Het domein waar wij, Febe Nijs, Lara Putzeys, en ikzelf, ons 2 maand lang bevonden is de Eco-Village. Hier verbleven we natuurlijk niet alleen, Sarah Dawn Berghs was er elke dag aanwezig samen met een heleboel vrijwilligers die de boel draaien hielden. Ook waren er 3 kook oma's, 2 leerkrachten die de huiswerkbegeleiding ondersteunde en 2 leerkrachten voor de crèche. De Eco-Village is een zelfstandige community waar de aspecten die hierboven reeds werden aangehaald mooi naar boven kwamen. Vooral milieu en duurzaamheid stonden hier centraal. Omdat hun visie zo milieugericht is zet Nourish in op het hergebruiken van materialen. Dit is op verschillende gebieden te zien, bijvoorbeeld: de stoelen zijn gemaakt van autobanden en touw, de bibliotheek is gemaakt van klei en leem waar blikjes in verwerkt zijn, ze hebben een backpackers lodge van modder en plastic flessen gemaakt, etc. Dit zijn slechts enkele voorbeelden. Ook van de andere 2 pijlers - education en job-skills - hebben we mogen proeven. Zo heeft Nourish sinds november 2016 een crèche opgericht die zich bevindt op de "eco-village" deze crèche - waar later nog meer info over wordt gegeven – is voor een deel opgestart om de kinderen klaar te maken om naar de primary school te gaan. Maar ook is er een grote library aanwezig waar de kinderen van de lagere school van Sigagule terecht konden voor huiswerkbegeleiding en Engelse lessen. Verder werd er met deze kinderen elke vrijdag aan sport gedaan en kregen ze op woensdag vaak de kans om mee op feeldtrip te gaan om iets over de natuur bij te leren. Bovendien geeft de Eco-Village veel kansen voor de pijler ondernemerschap en jobskills. NGO Nourish heeft verschillende mensen uit het dorp Sigagule de kans op werk gegeven (lees: de leerkrachten van zowel de crèche als de library, de kookoma's, Prince die zorgt voor vervoer voor de vrijwilligers, de tuinman/vrouw,...) en zo zijn er nog veel meer. Ook biedt Nourish de kans op ondernemerschap door een 'thriftshop' te openen die onderhouden moet worden of bijvoorbeeld een moestuin aan te leggen. Ook dit zijn weer maar enkele voorbeelden.

Dat ze werken vanuit de primaire basisbehoefte 'voeding' is te zien in de Eco-Village. Nourish heeft een grote moestuin aangelegd op het domein en er is ook een boomgaard te vinden waar ze Moringa-bomen planten. Deze verwerken ze vervolgens in het voedsel van de kinderen. Zelf hebben ze ook een groot kippenhok met maar liefst 35 kippen die hun voorzien van eieren en uiteindelijk vlees.

De crèche waar wij stage gelopen hebben bestaat nog niet zo lang. Ze werd opgericht in november 2016 met het idee om kinderen in een moeilijke leefsituatie veilig op te vangen zodat de ouders en grootouders opzoek kunnen naar werk. Ondertussen bestaat de crèche uit een klas van 20 kinderen en werken er twee leerkrachten. Deze hebben nooit een lerarenopleiding gehad waardoor er nog geen sprake is van een echte schoolcontext. Daarom spreken we hier eerder van een kinderopvang dan van een school. De leerkrachten kregen recentelijk wel een intensieve opleiding van één week waarin er o.a. aangetoond werd hoe er met doelen gewerkt kan worden, hoe ze aan hoekenwerk kunnen doen en hoe ze spellen zoals een springtouw en een tennisraket kunnen maken vanuit afval, etc. waardoor de crèche meer en meer transformeert naar een plaats met een aanwezige schoolcontext. Ondanks de transformatieperiode blijft deze crèche wel zeer belangrijk als voorbereiding op Grade R. Grade R situeert zich tussen het kleuteronderwijs en het lager onderwijs en stelt enkele doelen op die de kinderen moeten halen alvorens ze naar het lager onderwijs kunnen doorschakelen. Voor het onderzoek zal het belangrijk zijn dat er een doelgericht spel wordt bedacht dat de kinderen voorbereid op Grade R. Er zijn wel reeds enkele vereisten waaraan de kinderen moeten voldoen voor ze naar Grade R kunnen, nl.: ze moeten Engels kunnen én ze moeten een schooluniform hebben. Daarom zoekt Nourish sponsors voor de kinderen waarvan de ouders het uniform niet kunnen betalen en moeten zich meer inzetten op de Engse taal.

Tijdens het onderzoek zal het interessant zijn om 'groen' te denken, om een spel te creëren met materialen die de mentoren daar ter beschikking hebben maar tegelijkertijd ook milieubevorderend zijn. Hierbij zal ook de Engelse taal een belangrijk aspect zijn tijdens de stageperiode.

1.1.3 Opzoek naar een praktijkprobleem

Een van de pijlers waar Nourish op wil inzetten is Education. De crèche waar wij, Febe Nijs, Lara Putzeys, en ikzelf stage hebben gelopen is hier ook een deel van. Zoals eerder vermeld is dit een kinderdagverblijf bedoeld als voorbereiding op de grade R. De leerkrachten zouden doelen moeten nastreven voor ze naar grade R kunnen, Engels is hier een belangrijk onderdeel van. Zoals eerder vermeld hebben de leerkrachten sinds kort in een opleiding gezien hoe ze met doelen moeten werken. Dit is gekend maar wordt nog niet toegepast in de praktijk. Hierdoor worden de kinderen nog niet gericht voorbereid op grade R met specifieke aandacht voor de taal Engels.

Ook de taal Engels is één van pijlers waarop Nourish zich richt. Ook is het een belangrijke vaardigheid die de kinderen zouden moeten kunnen beheersen alvorens ze naar Grade R kunnen. Ook Sarah Dawn Bergs - de oprichtster van Nourish - vindt dit een enorm belangrijk aspect. De kinderen in het kinderdagverblijf spreken Tsonga's en beheersen de taal Engels niet. Ook de leerkrachten spreken Tsonga's maar zij begrijpen Engels en kunnen zich verder helpen in het Engels. Omdat de taal Engels één van de pijlers is waarop Nourish zich inzet en ze dit dus immens belangrijk vinden voor de kinderen zodat ze de lessen in grade R kunnen volgen en voor hun verdere schoolcarrière heeft Sarah Dawn Bergs gevraagd om hier specifiek op in te zetten tijdens het onderzoek.

Job skills en ondernemerschap is de laatste maar zeker niet de onbelangrijkste pijler waarop Nourish zich wil inzetten. Tijdens de opleiding die de leerkrachten gehad hebben, zijn ze in aanraking gekomen met spellen maken met afval, deze spellen waren vooral ontwikkelt met als doel de motoriek te stimuleren. De leerkrachten hebben nog niet gezien hoe ze de kinderen kunnen voorbereiden op grade R m.b.v. een spel. Dit is een interessant gegeven om aan te tonen zodat de leerkrachten hier verder met kunnen en willen.

Tenslotte staat Nourish voor duurzame en groene gedachten. Denk hier vooral aan recycleren. Op Nourish toveren ze afval om in bruikbare nieuwe spullen. Dit omdat Zuid-Afrika nog steeds te kampen heeft met sluikestorten, verbranden van afval,.. . Sarah heeft hier specifiek gevraagd om het spel te maken met karton, plastic flessen en plastic zakken omdat dit soort afval het meest voorkomt op de straten van Zuid-Afrika. Het is dus belangrijk om het onderzoek hierbij aan te sluiten.

1.1.4 Praktijkprobleem verkennen

Voordat ik - Fien Houdmeyers – aan de vakliteratuur ben begonnen heb ik het praktijkprobleem verkend en het project in 3 deelaspecten opgesplitst, nl.:

1. Duurzame keuzes
2. Het belang van spelmateriaal
3. De visie op het onderwijs in Zuid-Afrika. Hierbij werd vooral nagedacht over volgende vragen:
  - a. Hoe doelgericht werken?
  - b. Wat is Grade R
  - c. Is er in Zuid-Afrika een schoolplicht?

Om het onderzoek te kunnen starten moest er eerst een antwoord worden geformuleerd op deze vragen. Een antwoord op deze vragen wordt geformuleerd in puntje verzamelen.

1.1.5 Het praktijkprobleem beschrijven

In dit puntje beschrijf ik mijn praktijkprobleem aan de hand van de 5 W's + H. (wat, wie, wanneer, waar en hoe) (Cyrilla Van Der Donk, 2014)

De vragen van de 5xW+H-methode zijn:

- Wat is het probleem?
- Wie heeft te kampen met het probleem?
- Wanneer treedt het probleem op?
- Waar doet het probleem zich voor?
- Waarom is het een probleem?
- Hoe is het probleem ontstaan?

Wat? Het probleem is dat de kinderen geen Engels en wiskunde kunnen en dit niet krijgen in de NGO crèche. Dit is noodzakelijk voor hun verdere schoolcarrière. Volgend jaar gaan ze namelijk naar de grade R klas waar de doelen bereikt moeten worden en hier is de taal Engels onmisbaar. Dit omdat de cursussen in het Engels zijn, de lessen in het Engels zijn, ze moeten tellen in het Engels, etc. Bovendien hebben de leerkrachten gezien hoe ze met doelen moeten werken maar vinden ze het moeilijk om het toe te passen in de praktijk. M.a.w. de kinderen worden nog niet voldoende voorbereid op de grade R klas. Ook het feit dat er nog heel veel milieuvuiling is, is een groot probleem. NGO Nourish werkt dan ook met duurzame gedachten die ik moet uitwerken in het spel. Het is de bedoeling om het afval op de straten te verwerken in het spel zodat er geen kosten gedaan moeten worden en er aan duurzaamheid wordt gewerkt – één van de pijlers waarop Nourish zich richt – met deze gedachten moet ik ook aan de slag gaan.

Wie? Hier vragen we ons af voor wie dit een probleem is. We onderscheiden twee groepen vanuit de pijler education: de kinderen zelf en de leerkrachten en één groep vanuit de pijler duurzaamheid: mens/milieu. Het is een probleem voor de kinderen omdat ze hierdoor later in hun schoolcarrière in de problemen gaan komen. D.m.v. observaties en bevestigingen in Zuid – Afrika kwamen we te weten dat de kinderen in het Engels les krijgen. Teacher Paulien – een leerkracht van de Southern Cross school – heeft ons de doelen laten zien die bereikt moeten worden in de grade R klas. Doordat de kinderen geen Engels kunnen, kunnen ze bijvoorbeeld niet volgen in de les, kunnen ze hun huiswerk niet maken, kunnen ze niet leren lezen, etc. Kortom de kinderen hebben voorbereiding nodig op de grade R. Maar ook voor de leerkrachten is het een probleem, zij willen heel graag de kinderen voorbereiden op de grade R klas en hebben ook in hun opleiding gezien dat er doelen zijn waarmee gewerkt moet worden maar weten niet hoe ze dit moeten omzetten in de praktijk. Tenslotte hebben we de pijler duurzaamheid. Doordat er nog teveel afval wordt weggegooid/ verbrand wordt is er sprake van milieuvervuiling. De aantasting op het milieu heeft ook gevolgen voor de gezondheid en leefsituaties van de mens. Sarah – de oprichtster van NGO Nourish – is dan ook van mening dat als wij moedernatuur helpen zij ons terug helpt.

Wanneer? Wanneer wordt dit – geen voorbereiding op grade R – een serieus probleem? Het is een probleem dat zich al langer voordoet in Zuid – Afrika. In het boek ‘understanding dyscalculia and numeracy difficulties’ van Patricia Babbie en Jane Emerson (2015) blijkt dat kinderen met een donkere huidskleur in Zuid-Afrika moeilijker mee kunnen op school met taal en wiskunde dan de blanke kinderen. Ook ik heb ondervonden dat de kinderen in de grade R klas van Sigagule heel veel moeite hebben met wiskunde en geen Engels hanteren. Het probleem speelt zich dus zowel in het verleden als in het heden voor. De kinderen die nu in de NGO Nourish crèche zitten moeten voorbereid worden op de grade R klas zodat dit probleem kleiner wordt.

Waar? Mijn stageplaats in het zuiden – NGO Nourish – wil heel hard inzetten op het Engels bij de kinderen zodat ze schoolsucces kunnen creëren. Zoals eerder gezegd is Engels dus ook één van de pijlers waarop Sarah zich wil richten en heeft ze ons ook gevraagd om dit toe te passen op de NGO Nourish crèche. Natuurlijk zag ik dit meteen zitten want uit onderzoek bleek dat dit toch nog een grote rol speelt in Zuid-Afrika. De taal Engels is er onmisbaar en het zou jammer zijn dat omwille van de taal de kinderen zich niet kunnen bewijzen. Ik zal me dus vooral richten op de kinderen van de NGO Nourish crèche in samenwerking met de mentoren. Verder wordt de pijler duurzaamheid ook uitgewerkt, omdat Sarah hier zo achterstaat ga ik het duurzaamheidsaspect verwerken in mijn spel dat uitgewerkt wordt op de NGO Nourish crèche.

Waarom? We moeten de kinderen voorbereiden op de grade R klas zodat ze verder kunnen in de primary school. Hier ligt vooral de focus op Engels omdat de kinderen dit moeten kunnen hanteren in grade R en omdat dit een pijler is waarop NGO Nourish zich richt. Ook het duurzaam denken is de basis van NGO Nourish. Ze geven elk object een tweede leven en zorgen voor het milieu. Bovendien willen ze zo weinig mogelijk uitgeven aan objecten zodat ze hieruit winst kunnen maken. Het is dus interessant om de mentoren te laten zien dat dit ook kan in de kleuterklas. Dat er met weinig materiaal en afval een spel gecreëerd kan worden dat voorbereidend werkt op de grade R klas zodat zij hier nog verder mee aan de slag kunnen.

Hoe?

In mijn studies kleuteronderwijs heb ik geleerd hoe belangrijk spel is voor de ontwikkeling van een kind. Zo zegt Frea Janssen – vos (2004) dat spel de motor is van de ontwikkeling van het kind. Het kind leert spelenderwijs zonder het gevoel te hebben dat hij bepaalde vaardigheden moet kunnen. Daarom zou ik graag een spel creëren dat voldoet aan de pijlers van Nourish en dus zowel duurzaam is als Engels uitlokt en dit in samenwerking met de mentoren zodat zij hier later mee aan de slag kunnen.

1.2 Richten

Op vraag van Sarah Dawn Bergs – De oprichtster van Nourish – richten we ons tijdens het onderzoek voornamelijk op het doel ‘Engels’. Vanuit mijn studies kleuteronderwijs aan de hogeschool PXL heb ik, de onderzoeker, geleerd dat ‘spel’ heel belangrijk is voor de ontwikkeling van het kind. Er zal bijgevolg gepoogd worden om een spel te ontwikkelen waarbij de vaardigheid Engels zal worden gestimuleerd. Hierbij zal het vooral belangrijk zijn dat de visie van Nourish – duurzaamheid en milieu – verwerkt wordt in dit spel. In het puntje ‘richten’ krijgt u een zicht van wat mijn onderzoeksdoel juist is, en op welke onderzoeksvragen en deelvragen ik een antwoord wil krijgen tijdens dit onderzoek.

1.2.1 Het onderzoeksdoel formuleren

Het doel van dit onderzoek bestaat er voornamelijk uit om te achterhalen hoe spelmateriaal kan gemaakt worden uit gerecycleerd materiaal en daarenboven doelgericht spel uitlokt. Het spel zal zo voor meerdere doelen gebruikt kunnen worden. Tijdens dit onderzoek zal het ook belangrijk zijn om op een positieve manier samen te werken met de aanwezige mentoren zodat zij zich gemotiveerder voelen om met materialen aan de slag te gaan die duurzaam en bevorderend zijn voor de ontwikkeling van het kind.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Vanuit mijn onderzoeksdoel ben ik gekomen tot deze onderzoeksvragen:

- Hoe inzetten op duurzaamheid bij ontwikkelen van materialen?
- Hoe doelgericht werken in een spel intrigeren?
- Hoe aan woordenschatdidactiek doen zodat de kinderen nieuwe woorden in het Engels aangeleerd krijgen?
- Hoe samenwerken met de mentoren zodat de duurzame spelmaterialen ook gebruikt worden in de crèche?

Om een antwoord te krijgen op deze vragen heb ik enkele deelvragen opgesteld die in het waarop in het puntje 'verzamelen' een antwoord wordt gezocht en is gevonden.

Deelvragen:

- Wat is duurzaam materiaal?
- Wat is het belang van didactisch spelmateriaal?
- Wat is grade R?
- Hoe doelgericht werken?
- Hoe doelgericht werken in een spel intrigeren?
- Welke doelen wil ik bereiken met het spel en hoe?
- Hoe woordenschat ontwikkelen?
- Hoe samen met de mentoren werken/overleggen zodat de duurzame spelmaterialen ook gebruikt worden in de crèche?

2 plannen

Kadering probleem (kort): Nourish Crèche werkt niet met doelen die belangrijk zijn voor grade R

Onderzoeksdoel (kort): te achterhalen hoe spel materiaal kan gemaakt worden dat zowel duurzaam is als gemaakt uit gerecycleerd materiaal en daarenboven doelgericht spel uitlokt.

Onderzoeksvraag: Hoe kan onderwijs van gerecycleerd materiaal een multidisciplinaire spel ontwikkelen dat duurzaam is en taal stimulerend werkt?

Deelvragen:	Welke informatie wens ik te bekomen? Welke informatie heb ik nodig? (be)doel(ing) van acties die ik ga opzetten.	Hoe ga ik deze informatie bekomen? Welke acties ga ik ondernemen? 1. Bronnenonderzoek (welke)	Wanneer? Planning.
--------------------	--	---	----------------------------------

		2. Observaties en bezoeken (wie en wat) 3. Bevragingen en gesprekken (wie en wat)	
<p>Deelvraag 1: Wat is duurzaam materiaal?</p>	<p>Beschrijving van informatie die ik wens te bekomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat is duurzaamheid? • Welke aspecten zijn er in duurzaamheid? • Hoort recycleren bij duurzaam materiaal? • Hoe kijkt Nourisch naar duurzaamheid? 	<p>Beschrijving van hoe ik die informatie ga bekomen</p> <p>1. Bronnenonderzoek Welke bronnen ga ik grondig doornemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Visie duurzaamheid van Nourish powerpoint • Sarah (oprichtster van Nourish) interviewen • Internetbronnen • Boeken 	<p>Wanneer ga ik wat doen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor vertrek: internetbronnen: wat is duurzaamheid? • Week 3 (20/02-26/02): Bevragen aan Sarah • Week 4 (27.02 – 05/03): Visie Nourish doorlezen

		<p>2. Bevragingen en gesprekken</p> <p>Wie of wat wil ik bevragen, hoe en wat wil ik te weten komen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Visie navragen van Nourish over duurzaamheid bij Sarah. • Navragen met wat Nourish wil dat ik een spel maak, wel afval er het meeste voorkomt op de straten en waarvan zij willen dat ik iets creëer. 	
<p>Deelvraag 2:</p> <p>Wat is het belang van didactisch spelmateriaal?</p>	<p>Beschrijving van informatie die ik wens te bekomen:</p>	<p>1. Bronnenonderzoek</p> <p>Welke bronnen ga ik grondig doornemen:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Voor vertrek: Internetbronnen en boeken

	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe kijkt Nourisch naar spelmateriaal? • Waarom is spelmateriaal nodig? Waarom spelend leren? • Wat is spelend leren? 	<ul style="list-style-type: none"> • Boek: Frea Janssen – Vos Boek: Spelenderwijs wijzer worden: spel, speelgoed en het opgroeiende kind – Roel de Groot Boek: Speel Wijzer: spelen kan met alles van Marianne de Valck • Internetbronnen • Nourish navragen <p>2. Bevragingen en gesprekken</p> <p>Wie of wat wil ik bevragen, hoe en wat wil ik te weten komen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoe kijkt Nourish naar spelmateriaal: navragen aan Sarah & mentoren 	<ul style="list-style-type: none"> • Week 3 (20/02-26/02): Bevragen aan Sarah • Week 3: 27/02-03/03
--	---	--	---

<p>Deelvraag 3: Wat is grade R?</p>	<p>Beschrijving van informatie die ik wens te bekomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat is grade R? • Bij wat hoort grade R? • Werken ze doelgericht op grade R? • Is er een schoolplicht in ZA en valt grade R hier bij? 	<p>1. Bronnenonderzoek Welke bronnen ga ik grondig doornemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Internetbronnen • Bevragen SCS/ teacher Paulien en mentor. <p>2. Bevragingen en gesprekken Wie of wat wil ik bevragen, hoe en wat wil ik te weten komen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teacher Paulien interviewen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Week 5 (06/03 – 12/03): - Ontwikkelingsdoelen zoeken + navragen op Southern Cross. - Observeren primary school (Grade R). - Interview Paulien over grade R. - Doelen kiezen voor spel die aansluiten bij de behoeften van de kinderen op Nourish.
<p>Deelvraag 4: Hoe doelgericht werken?</p>	<p>Beschrijving van informatie die ik wens te bekomen:</p>	<p>1. Bronnenonderzoek Welke bronnen ga ik grondig doornemen:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Week 4 (27/02) Nourish navragen doelgericht werken

	<ul style="list-style-type: none"> • Wat is doelgericht werken? • Hoe doelgericht werken? • Hoe ziet Nourish doelgericht werken? 	<ul style="list-style-type: none"> • Internetbronnen: GO! onderwijs. • PDF Onderwijsvisie Zuid-Afrika. <p>2. Bevestigingen en gesprekken Wie of wat wil ik bevestigen, hoe en wat wil ik te weten komen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sarah en mentoren bevestigen over doelen. • SCS doelen bevestigen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Week 5 (06/03 – 12/03): - Ontwikkelingsdoelen zoeken + navragen op Southern Cross. - Observeren primary school (Grade R). - Interview Paulien over grade R. - Doelen kiezen voor spel die aansluiten bij de behoeften van de kinderen op Nourish
<p>To do: Hoe doelgericht werken in een spel intrigeren?</p>	<p>Beschrijving van informatie die ik wens te bekomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoe doelgericht werken (zie hierboven) • Welke doelen wil ik bereiken in mijn spel? 	<p>1. Bronnenonderzoek Welke bronnen ga ik grondig doornemen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zie hierboven 	<ul style="list-style-type: none"> • Week 5: doelen selecteren/ Engels als hoofddoel • Spel ontwikkelen dat aansluit bij dit doel en de kinderen

	<ul style="list-style-type: none"> • Welke doelen kan ik bereiken met mijn spel? 		<ul style="list-style-type: none"> • Week 6: Boekje maken voor de mentoren hoe je het spel kan gebruiken voor andere doelen
<p>To do: Welke doelen wil ik bereiken met het spel en hoe?</p>	<p>Beschrijving van informatie die ik wens te bekomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De ontwikkelingsdoelen van Zuid – Afrika • Welke doelen zijn noodzakelijk in de crèche? <p>→ Engels!</p>	<p>Beschrijving van hoe ik die informatie ga bekomen</p> <p>1. Bronnenonderzoek Welke bronnen ga ik grondig doornemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelingsdoelen van de Southern Cross School • Kind - volgsysteem 	<p>Wanneer ga ik wat doen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Week 1 (06/02 – 12/02): Observeren Nourish • Week 2: (13/02 – 19/02): observeren Southern Cross School • Week 3 (20/02- 26/02): - Een observatieschema ontwerpen (zie puntje 1.3.1.)

		<p>2. Observaties en bezoeken Wie of wat ga ik observeren, hoe en wat wil ik te weten komen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Observeren in Nourish: <ul style="list-style-type: none"> - Beginsituatie - leerplandoelen - Aan welke doelen er gewerkt moet worden. - Wensen van de mentoren. • Southern Cross <ul style="list-style-type: none"> -ontwikkelingsdoelen - Wat ze allemaal moeten kennen/kunnen voor 	<p>-Observeren Nourish</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wensen mentoren navragen <ul style="list-style-type: none"> • Week 4 (27.02 – 05/03): <ul style="list-style-type: none"> - BS in kaart brengen - Overleg mentoren BS • Week 5 (06/03 – 12/03): <ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkelingsdoelen zoeken + navragen op Southern Cross - observeren primary school (Grade R)
--	--	---	---

		<p>ze naar grade R mogen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Primary school Sigagule <p>- Wat ze allemaal moeten kennen/kunnen voor ze naar grade R mogen.</p>	<p>- Doelen kiezen voor spel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Week 6: (13/03 – 19/03) <p>- Doelen concreet maken + koppelen aan het spel</p>
<p>Deelvraag 5: Hoe woordenschat ontwikkelen?</p>	<p>Beschrijving van informatie die ik wens te bekomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • BS taal van de kinderen. • Methodes van woordenschatdidactiek (theorie). 	<p>Beschrijving van hoe ik die informatie ga bekomen</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bronnenonderzoek <p>Welke bronnen ga ik grondig doornemen:</p>	<p>Wanneer ga ik wat doen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Week 3 (20/02-26/02): Observeren Nourish

	<ul style="list-style-type: none"> • Woordenschat uit hun leefwereld. 	<ul style="list-style-type: none"> • Boek: Met woorden in de weer • Cursus: NT-2 • WOK- lijst • Internetbronnen • Taalbeleid Southern Cross <p>2. Observaties en bezoeken</p> <p>Wie of wat ga ik observeren, hoe en wat wil ik te weten komen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Observeren Nourish <ul style="list-style-type: none"> - welke taal spreken ze? - Kunnen ze goed Engels? - Welke woorden zijn belangrijk? - Welke woorden kennen ze al? 	<ul style="list-style-type: none"> • Week 4 (27.02 – 05/03): Bronnen onderzoek • Week 5 (06/03 – 12/03): Gesprek teacher Pauline
--	--	--	--

		<p>3. Bevestigingen en gesprekken Wie of wat wil ik bevestigen, hoe en wat wil ik te weten komen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gesprek met teacher Pauline over het talenbeleid in de Southern Cross School. 	
<p>Deelvraag 6: Hoe samen met de mentoren werken/overleggen zodat de duurzame spelmateriaal ook gebruikt worden in de crèche?</p>	<p>To do:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bevestigen mentoren wat zij verwachten/ hoe zij spel zien. 2. Bevestigen op welke doelen zij willen inzetten 3. Werkbundel maken. waarin staat welke doelen ze kunnen nastreven bij de kinderen vanuit het spel. 	<p>1. Bevestigingen en gesprekken Wie of wat wil ik bevestigen, hoe en wat wil ik te weten komen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • De mentoren van de NGO Nourish crèche. • Ik wil te weten komen hoe zij achter het idee staan en wat zij willen. 	<p>Wanneer ga ik dit doen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Week 3: mentoren bevestigen • Week 5: werkbundel samenstellen

<p>Spel ontwerpen:</p>	<p>To do:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. richtlijnen van verzamelen doornemen en samenvatten: welke zijn belangrijk voor mijn spel? 2. spel ontwikkelen 3. Spel bevragen aan mentoren 4. spel reflecteren 	<p>Bronnen:</p> <p>Zie hierboven</p>	<p>Wanneer ga ik dit doen?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Donderdag:16.03.2017 2. Vrijdag: 17.03.2017 3. Woensdag 22.03.2017 4. Donderdag 27.03.2017 5. Vrijdag 28.03.2017
-------------------------------	--	--------------------------------------	--

2.1 Observatieschema NGO Nourish

In dit onderdeel vindt u 2 observatieschema's die opgesteld zijn alvorens het spel ontwikkeld kon worden.

In het puntje 2.1.1. ziet u het algemene observatieschema. Ik heb er voor gekozen om eerst een algemene observatie te doen op de NGO Nourish crèche. Dit omdat uit onderzoek blijkt dat er eerst aan een klasscreening gedaan moet worden waar er een algemene beginsituatie opgesteld wordt. Hierin wou ik te weten komen hoe de mentoren omgaan met spel, of er gewerkt wordt met leerplandoelen, of de kinderen Engels spreken of Engelse lessen krijgen, etc.

In het puntje 2.2.1. vindt u het concretere observatieschema waarin ik de kinderen één voor één observeer vanuit verschillende domeinen/bevragingen, bijvoorbeeld: 'is de kleuter bereid tot praten?' ook dit is weer om een BS vast te stellen, deze keer maak ik het iets concreter zodat ik het spel ook concreter kan ontwerpen: 'wie heeft er nood aan wat?' 'waar moet er zeker rekening mee gehouden worden?' ...

2.1.1 Observatieschema: NGO Nourish: algemene observatie: voorbeeld

Hieronder ziet u het algemene observatieschema dat ik heb opgesteld voordat ik het spel heb ontwikkeld. De vragen die opgesteld zijn, zijn belangrijk vooraleer ik het spel kan maken. Ik moet namelijk weten of er bepaalde doelen zijn waarmee ik moet werken, hoe de mentoren omgaan met spel, of ze hier achter staan, of dat de kinderen Engels kunnen, etc. In het puntje 'verzamelen' vindt u een ingevuld exemplaar waar ook een besluit wordt geformuleerd waar er op gelet moet worden alvorens het spel ontwikkeld kan worden.

Hoe spelen de mentoren samen met de kinderen? Wordt dit gedaan?	
Wordt er met doelen gewerkt op de NGO Nourish?	

Hanteren de kinderen de taal Engels?	
Welke woorden kennen de kinderen al in het Engels, welke niet?	
Pregnante context	
Welke woorden zijn van belang om de kinderen aan te leren?	
In welke taal wordt er les gegeven op school?	
Waar liggen de interesses van de kinderen/ wat doen ze graag?	
Spreken de leerkrachten Engels tegen de kinderen of spreken ze hun moedertaal?	
Zo ja: wanneer spreken ze Engels en wanneer spreken ze hun moedertaal?	
Welke materialen hebben ze in de crèche zelf?	
Welke materialen hebben ze ter beschikking voor ons?	

2.1.2 Observatieschema: NGO Nourish: Observatie per kind: voorbeeld

Om elk kind specifiek te observeren om zijn of haar beginsituatie in kaart te brengen heb ik gekozen voor 2 domeinen namelijk: taal en grove motoriek. Het aspect taal werd opgedeeld in het verwerven van de moedertaal (Tsonga) en Engels. Deze informatie had ik nodig om mijn toekomstig spel hierop aan te passen omdat het doel ook is om Engels aan te brengen bij de kinderen. (Verhallen, 2002)

Verder heb ik ervoor gekozen om het domein motoriek verder te observeren. Vanuit de algemene observaties is namelijk gebleken dat de kinderen een enorme sterke motoriek hebben en graag buiten bewegen. Als we hun sterktes kunnen koppelen aan enkele werkpunten zullen de kinderen sneller een succeservaring creëren wat zeker belangrijk is voor de kinderen (van den Poel, 2008).

Bovendien zet het onderwijssysteem van Zuid-Afrika ook in op de fysieke ontwikkeling van het kind en wou ik a.d.h.v. deze observatie te weten komen hoe deze ontwikkelt is bij de kleuters.

Ten slotte is deze informatie ook nodig om een antwoord te vinden op de deelvragen “welke doelen wil ik bereiken met het spel en hoe?” en “hoe moet ik doelgericht werken en dit integreren in een spel?”.

Hieronder vindt u het observatieschema per kind

Korte uitleg observatieschema: in de linker kolom ziet u de vaardigheid waarnaar er geobserveerd wordt. Indien deze bereikt is krijgt de kleuter een ‘+’ onder zijn naam. Indien deze niet bereikt is krijgt deze kleuter een ‘-’ onder zijn naam en wordt dit kort toegelicht in de rechter kolom.

	Kleuter 1	Kleuter 2	Kleuter 3	Kleuter 4	Kleuter 5	Kleuter 6	Kleuter 7	Kleuter 8	Kleuter 9	Kleuter 10	Kleuter 11	Kleuter 12	Kleuter 13	Kleuter 14	Kleuter 15	Kleuter 16	Kleuter 17	Kleuter 18	Kleuter 19	Kleuter 20	Toelichtingen
De taal: moedertaal Tsongas																					

Bereidheid tot praten																				
Begrippen verwerven																				
kleurenkennis																				
Woordenschat en correct taalgebruik																				
Zinsbouw																				
Articulatie																				
Instructietaal																				
Vragen beantwoorden																				
De taal: Engels																				
Bereidheid tot praten																				

Begrijpt basiswoorden: eten, opruimen, dank je, toilet																				
Beheerst sommige woorden in het Engels: eten, opruimen, dank je																				
Grove motoriek:																				
Vrij vlot en soepel lopen/rennen																				
Springen op twee benen																				
Even op één been springen																				

Klimmen, trappenlopen met bijzetpas																						
Kan een bal gooien en vangen																						

2.1.3 Bevragingen NGO Nourish: voorbeeld

Deze bevraging is opgesteld met als doel meer te weten te komen over de visie op duurzaamheid van NGO Nourish. Deze visie is belangrijk om te koppelen aan het spel zodat het spel aansluit bij de visie van NGO Nourish. Verder is het belangrijk om te weten te komen wat Sarah Berghs Dawn haar visie is rond de crèche en wat zij juist verwacht van mij en de leerkrachten. Tenslotte wil ik graag te weten komen wat er in de latere schoolcarrière – in dit geval grade R – verwacht wordt van de kinderen en hoe Sarah hier achterstaat.

Organisatie: NGO Nourish
Wie: Sarah Berghs Dawn
Wanneer:

Duurzaamheid	
Wat betekent duurzaamheid voor u?	
Wat is jullie visie rond duurzaamheid?	

Wat is allemaal duurzaam bedacht en gemaakt op Nourish?	
Waarom vind jij duurzaamheid zo belangrijk?	
Welke methodes of spellen hebben de leerkrachten gezien in de training die voor de crèche duurzaam zijn?	
Visie over de crèche	

Wat hebben de leerkrachten tijdens de training allemaal bijgeleerd?	
Wat vind jij het belangrijkste dat de leerkrachten zeker gaan uitvoeren?	
Welke visie wil jij op latere basis creëren over de crèche? Waarom vind jij dit het belangrijkste?	
Welke visie op leren heb jij en wil je zeker doortrekken in de crèche?	

<p>Welke visie vind je op dit moment het belangrijkste: de structuur en discipline of het leren door spelen en waarom?</p>	
<p>Visie over het leren van de kinderen in Zuid-Afrika</p>	
<p>Wat is het belangrijkste dat de kinderen bereiken: Engels of wiskunde?</p>	
<p>Voordat de kinderen naar de lagere school gaan: wat wordt van hen verwacht?</p>	
<p>Moeten de kleuters ook al kunnen schrijven?</p>	

2.2 Bevraging Southern Cross school: voorbeeld

Ook heb ik een bevraging opgesteld voor de Southern Cross school. Dit met als doel om meer te weten te komen over grade R en het onderwijs in Zuid-Afrika. Met deze bevraging wil ik te weten komen welke doelen de leerkrachten moeten nastreven in de kleuterklas als voorbereiding op de grade R, wat de kinderen moeten kunnen in de grade R klas, of grade R verplicht is, etc. Ook deze vragen zijn noodzakelijk om een zicht te krijgen op het onderwijs in Zuid-Afrika – specifiek op grade R – zodat wij samen met de mentoren de kinderen kunnen voorbereiden.

Organisatie: Southern Cross School

Wie: Pauline Blunden

Wanneer:

Het onderwijssysteem van Zuid-Afrika	
Zijn de kinderen leerplichtig in Zuid-Afrika?	
Werken jullie met leerplandoelen?	

Wat is de Grade R?	
Wat leren de kinderen in Grade R?	
Is de Grade R verplicht?	
Wat moeten de kinderen kennen en kunnen voordat zij naar de lagere school mogen?	
Hoe bereiden de leerkrachten hun lessen of weekroosters voor?	

2.3 Verzamelen

Zoals u in deel één – onderzoeksdoel formuleren – kon zien ben ik op 4 bepaalde onderzoeksvragen en 6 deelvragen uitgekomen:

- Hoe inzetten op duurzaamheid bij ontwikkelen van materialen?
- Hoe doelgericht werken in een spel intrigeren?
- Hoe aan woordenschatdidactiek doen zodat de kinderen nieuwe woorden in het Engels aangeleerd krijgen?
- Hoe samenwerken met de mentoren zodat de duurzame spelmaterialen ook gebruikt worden in de crèche?
  - Wat is duurzaam materiaal?
  - Wat is het belang van didactisch spelmateriaal?
  - Wat is grade R?
  - Hoe doelgericht werken?
  - Hoe doelgericht werken in een spel intrigeren?
  - Welke doelen wil ik bereiken met het spel en hoe?
  - Hoe woordenschat ontwikkelen?
  - Hoe samen met de mentoren werken/overleggen zodat de duurzame spelmaterialen ook gebruikt worden in de crèche?

Op deze vragen moest ik eerst een antwoord vinden alvorens het spel ontwikkeld kon worden. Ook werd er aangehaald in het puntje – praktijkprobleem verzamelen – dat de kinderen geen Engelse les krijgen maar dit wel zeer belangrijk is als voorbereiding op grade R en we door samenwerking met de mentoren willen onderzoeken hoe we de kinderen kunnen voorbereiden op de grade R a.d.h.v. een spel met de Engelse taal als specifiek doel.

In het puntje verzamelen wordt er vanuit literatuurstudie, observaties en bevragingen onderzocht waar er rekening mee gehouden moet worden en krijgen we een antwoord te zien op de deelvragen. Hieronder krijgt u o.a. te lezen wat duurzaamheid inhoudt, waarom spel belangrijk is en hoe woordenschat-didactiek moet toepassen. Ook de observaties en bevraging van op de NGO Nourish en de SCS worden hier opgenomen. Uiteindelijk krijgt u te zien hoe ik vanuit dit onderzoek tot mijn spel ben gekomen.

2.4 Deelvraag 1: wat is duurzaam materiaal?

Eerst werd het aspect duurzaamheid onderzocht in de literatuur. Vanuit verschillende bronnen komen we te weten wat duurzaamheid inhoudt. Vervolgens wordt onderzocht hoe we duurzaamheid kunnen integreren in het onderwijs en wat de visie op duurzaamheid is bij NGO Nourish.

2.4.1 Wat houdt duurzaamheid in?

- Definitie duurzaamheid

Koksgesto (2011) zegt: *“Duurzaamheid is een proces dat permanent kan worden toegepast omdat het de aarde niet uitput. Maar het is ook een proces dat permanent kan worden toegepast en eigenlijk vanzelfsprekend moet zijn.”*

Ook heeft Van den Ende(2015) het begrip duurzaam omschreven: *“Duurzaam hanteren we als drie uitgangspunten: meer produceren met minder input op een betere manier. Meer produceren wil zeggen dat je meer uit de plant haalt. Minder input betekent met minder middelen. En beter wil zeggen: op een innovatieve, veilige manier.”* (Ooms).

“In zijn algemeenheid verwijst het begrip duurzaamheid naar gebruik (inzet) van iets (een productiemiddel) zonder dat de gebruikswaarde ervan wordt aangetast (gebruik zonder verbruik)” zegt van der Klink (2010).

Ten slotte zegt Nijland (2005): *“People, planet, and profit’ een sterk gesimplificeerde definitie van duurzaamheid is - met een nogal onevenredig accent op ‘profit’. De cirkels geven mijns inziens een meer representatief beeld van de waarden/doelen waaruit duurzaamheid bestaat, én laten zien dat de duurzaamheidswaarde deze waarden overstijgt, maar ook omvat – of in ieder geval zou moeten omvatten. Met andere woorden, bij het nastreven van duurzaamheid hoort dus ook de eigen gezondheid, de liefde voor familie en het mogen maken van winst.”*

Uit deze definities kunnen we concluderen dat duurzaamheid alles omvat wat de toekomst kan verbreden en verbeteren. Daarom moeten wij deze waarden meegeven aan de toekomstige generaties. Dit kunnen we doen door gebruik te maken van gerecycleerd en herbruikbaar materiaal. Bovendien kunnen we nadenken over de houdbaarheid van de materialen. Maar aangezien we in een wegwerpcultuur leven is dit niet altijd even evident. Maar wat houdt dit precies in? De mens is de enige die grote hoeveelheden niet-reduceerbaar afval produceert. De problemen van afvalbeheer en vuilnisbewerking zijn in het algemeen genegeerde kwesties binnen een hyperconsumptiemaatschappij (O'Brien, 2007; Girling, 2005). Dit houdt in dat de maatschappij producten produceert die voor een korte duur bruikbaar zijn. Hierdoor gaan de mensen deze producten sneller en in meerdere mate weggooien. Dit is te wijten aan het niet onderhouden of bewaren van deze producten met als gevolg: vervuiling.

Uit onderzoek van Parys(2012) blijkt dat in Europa jaarlijks meer dan 2.5 miljard ton afval wordt geproduceerd. In België is dit 553 kilogram per inwoner.

- De Ladder van Lansink

Maar wat kunnen we doen met al dat afval. De ladder van Lansink biedt hierop een antwoord. De ladder van Lansink biedt een rangorde om van het minst naar het meest milieuvriendelijke manieren van afvalwerking toe de werken (Belgische Federale Overheidsdiensten, 2017).

Helemaal bovenaan op de ladder ben je het milieuvriendelijkste op de vorm van afvalverwerking. De ladder van Lansink is een veel gebruikt gegeven om afvalpreventie aan te gaan. In figuur 3 ziet u dat er een hiërarchie is toegewezen aan wat we met ons afval kunnen doen.

Van onder naar boven hebben we de trap "storten". Deze staat helemaal onderaan de ladder omdat dit de slechtste manier is om ons afval te verwerken. Afval wordt in grote containers opgehaald en vervolgens gestort in een grote put in de grond. NV Afval (2007) zegt dat storten enkel en alleen mag als de afvalstoffen niet verbrand kan worden, een voorbeeld hiervan is keramische tegels. Sluikstorten daarentegen is zwaar verboden en wordt bestraft met een zware boeten. Bovendien zorgt storten voor een ernstig probleem in de natuur.

Ten tweede hebben we de trap "verbranden". Restafval kan verbrand worden, hiervoor bestaan er moderne machines. Enkel de afvalstoffen die niet gerecycleerd kunnen worden, wordt verbrand. Het verbrandingsproces gebeurt dan ook op een milieuverantwoorde manier. Zo proberen de verbrandingsinstallaties de vrijgekomen energie te reproduceren voor elektriciteit, warmte,... (Ilva, z.d.). In Zuid-Afrika daarentegen wordt er wel nog gedaan aan verbrandingen in de natuur van allerlei soorten afval.

Figuur 3: 'De Ladder van Lansink' overgenomen van google images.

Als derde hebben we de trap "sorteren en recycleren". Afval bevat veel grondstoffen die ingezameld worden om opnieuw gebruikt te kunnen worden. Zo heb je het verzamelen van glas, papier, plastic, ... Als we afval gaan sorteren gaan we de grondstoffen opnieuw in omloop brengen. De afvalstoffen worden eerst gewassen en klaargemaakt om opnieuw als grondstof zijn dienst te doen. Dit gegeven noemt men recycleren (Ilva, z.d.).

Vervolgens hebben we de trede "hergebruik". Hiervoor hebben we weinig of geen energie of grondstoffen nodig, een voorbeeld hiervan zijn artikelen van de kringloopwinkel. Men wil iets opnieuw gebruiken in plaats van het meteen in de vuilnisbak te gooien. Hier sluit de visie van NGO Nourish ook het nauwst bij aan.

Als laatste komen we bij de milieuvriendelijkste trap en dat is "preventie". De is volgens Ilva (z.d.) de beste manier om afval te gaan vermijden. De overheid speelt hier ook een belangrijk rol in. Hiermee wilt men stimuleren om voor zo weinig mogelijk afval te zorgen. Aangezien dit niet zo vanzelfsprekend is, zijn er toch verschillende mogelijkheden om afval te vermijden. Men moet alleen goed uitkijken en slim kopen. Hier gaat het vooral om alternatieven te vinden voor de afgedankte producten. Voor veel wegwerpproducten bestaan er duurzame alternatieven. Deze producten zijn vaker duurder in aankoop, maar op langere termijn komt het goedkoper uit. Enkele voorbeelden hiervan zijn duurzame drinkbussen, boterhamdozen, .. in plaats van plasticen drinkflessen of aluminiumfolie te gebruiken. Door het gebruik van duurzame materialen krijg je minder tot zelfs geen afval.

- People, planet, profit

Zoals hierboven vermeld is recycleren en hergebruiken een noodzaak! Simons (2010) zegt i.p.v. Lansink dat afval onvermijdelijk is en er best zoveel mogelijk opnieuw gebruikt of gerecycleerd wordt. Doordat we deze producten opnieuw gaan gebruiken verlengt de levenscyclus waardoor dit product minder snel afval wordt. Zo voorkomen we vervuiling (Simons 2010).

Om hierop in te spelen heeft duurzame ontwikkeling drie aspecten namelijk:

- Economisch aspect
- sociaal aspect
- ecologisch aspect

Met deze drie aspecten moet rekening gehouden alvorens je van duurzame ontwikkeling kan spreken. Deze drie bekommernissen moeten dus geïntrigeerd worden in de duurzame ontwikkeling. Het economisch aspect houdt in dat de 'vitaliteit' moet verzekerd zijn (profit).

Het sociaal aspect wil zeggen dat er eerlijk gedeeld moet worden tussen mensen (lees: rijkdom en welzijn) de solidariteit staat hier zeker centraal en is nodig tussen de rijke en de armere landen (people). Het laatste aspect 'ecologisch' staat voor het milieu, deze moet beschermd worden tegen vervuiling (planet). (Duurzame ontwikkeling , sd)

Deze aspecten zijn beter bekend als “people, planet en profit” en willen we aan onze toekomstige generatie aanleren. Frijters (2016) zegt dat de drie-eenheid een luchtige manier is om aan leerlingen aan te reiken. De leerlingen leren kritisch kijken naar de wereld a.d.h.v. de drie-eenheid. Bovendien moeten de leerlingen afwegingen maken vanuit hun persoonlijke waardenoriëntatie om deze expliciet te gaan gebruiken. People, planet, profit helpen om hun persoonlijke waardenoriëntatie te ontwikkelen.

Om toch de kennis om waarde op te doen spreekt Frijtser (2016) van 3 vormen van leren namelijk formeel leren, non-formeel leren en informeel leren.

Formeel leren is al het leren dat op school gebeurt. Non-formeel leren vindt plaats buiten de school, maar men spreekt nog wel van gestructureerd leren zoals natuurbeheer en excursies. Als laatste heb je het informeel leren. Ook dit betekent het leren buiten school maar die spontaan ontstaat.

Bovendien gaat het bij leren over duurzame ontwikkeling om een integrale benadering van inhoud, een leeromgeving binnen en buiten de school en een pedagogische-didactische aanpak gericht op het verwerven van kennis (Frijters, 2016).

Frijters (2016) vat het leren van duurzame ontwikkeling samen als:

- Leerlinggericht;
- Verbonden met het dagelijks leven en de directe leefomgeving van de leerling;
- Toekomstgericht;
- Actiegericht en werkt aan de ontwikkeling van action competence;
- Kritisch denken en logisch redeneren bevordert;
- Waarde georiënteerd;
- Complexiteit als een uitdaging ziet;
- Systemisch denken;
- Participatie;
- Een onderzoekende houding;
- Een normatief ideaal wordt.

Uit deze studies kunnen we concluderen dat er aan duurzame ontwikkeling kan gedaan worden als er rekening gehouden wordt met de 3 pijlers: people, planet en profit. Bovendien kan er aan het aspect planet gewerkt worden door de ladder van Lansink toe te passen.

Verder is duurzaamheid dat alles omvat wat de toekomst kan verbreden en verbeteren. Het begrip duurzaamheid wil bovendien ook zeggen dat men meer uit een product kan halen.

Later in de hoofdstuk krijgt u te lezen hoe ik deze theorie kan toepassen in de praktijk.

2.4.2 Duurzaamheid integreren in het onderwijs

Om duurzame ontwikkeling in het onderwijs te integreren moeten de leerlingen eerst bewust worden van de samenleving. Omdat men nog niet kan spreken van een duurzame samenleving is de transitietheorie terug opgedoken. Van Poeck (2010) zegt dat: "De transitie naar een duurzame samenleving pas kans heeft op slagen wanneer cultureel –psychologische veranderingen en structurele veranderingen hand in hand gaan. De 4E's moeten hiervoor zorgen. Deze worden hieronder toegelicht.

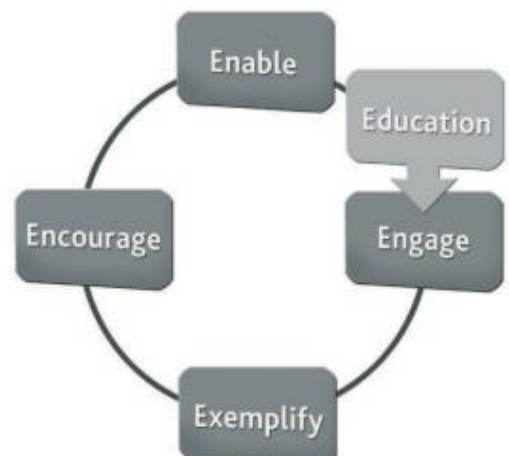
Volgens Van Poeck (2010) houden de 4 E's in:

- Enable (maak mogelijk): zorg voor duurzame keuzes die beschikbaar zijn op school.
- Engage (betrek mensen): betrek mensen bij de transitie door de gemeenschappen in beweging te brengen.
- Exemplify (geef het goede voorbeeld): de overheid toont het voorbeeld.
- Encourage (moedig aan): moedig het duurzaam gedrag aan.

In het luikje "engage" zie je dat er een plaats is weggelegd voor educatie. Hierin wordt de rol voor leerprocessen gelegd, alles wat met leren te maken heeft zal je hier terug vinden.

Om de gewenste verandering waar te maken wil men zoveel mogelijk mensen engageren.

Dit omdat duurzaamheidstransities het draagvlak moet worden Van Poeck (2010).

Figuur 4: De plaats van educatie in het 4E-model overgenomen van PDF bestand – leren veranderen van K. Van Poeck, 2010

Zoals op de vorige pagina vermeld, is het leren van duurzame ontwikkeling belangrijk. Daarom willen ze duurzame ontwikkeling gaan integreren in het onderwijs. Om dit gebeuren toe te passen hebben ze EDO (Educatie voor Duurzame Ontwikkeling) ontwikkeld. EDO staat voor Educatie Duurzame Ontwikkeling. De vertaling verklapt de functie van EDO al. EDO wilt duurzaamheid integreren in het onderwijs. Daarvoor zijn er EDO-competenties die leerkrachten een richting kunnen geven rond duurzaam les geven.

De vijf EDO-competenties volgens Heirman (2013) zijn:

1. **Nieuwe kennis:** de leerkracht neemt actie om mee te gaan met transitie naar duurzame ontwikkeling.
2. **Systeemdenken:** de leerkracht maakt gebruik van de drie-eenheid (people, planet, profit).
3. **Waardeontwikkeling:** de leerkracht kent zijn/haar persoonlijke waarden en stimuleert de waarden van de leerlingen.
4. **Omgaan met emoties:** de leerkracht kent zijn/haar emoties en begeleidt deze van de leerlingen met betrekking tot duurzaamheidsvraagstukken.
5. **Actiegerichtheid:** de leerkracht neemt actie om duurzame ontwikkeling te stimuleren.

Hieruit wordt geconcludeerd dat duurzaamheid geïntegreerd kan worden in het onderwijs d.m.v. te werken rond de 4 E's: enable, engage, exemplify, encourage. Vooral het puntje enable is noodzakelijk voor dit onderzoek omdat education hier centraal staat.

Ook moet er rekening gehouden worden met de 5 EDO – competenties namelijk: nieuwe kennis, systeemdenken – waar de 3 pijlers rond duurzame ontwikkeling centraal staan -, waardeontwikkeling, omgaan met emoties en actiegerichtheid.

Ook dit wordt later in het hoofdstuk omgezet tot praktijk.

2.4.3 Bevraging Sarah van Dawn: ingevuld

Verder werd er onderzocht a.d.h.v. bevragingen wat de visie op duurzaamheid is op de NGO Nourish. Hieruit wordt geconcludeerd dat ze duurzaamheid zien als voorwerpen een tweede leven geven. Ze proberen objecten en afval zoveel mogelijk te hergebruiken in verschillende projecten. NGO Nourish zorgt ervoor dat er zo weinig mogelijk nieuwe materialen aangekocht moeten worden en er minder afval of objecten weggegooid moeten worden door ze een nieuw leven te geven en deze zo functioneel mogelijk te gebruiken in hun projecten. Bovendien vinden ze ook dat een object gebruikt kan worden voor meerdere functies en dus niet één waarde moet hebben. Ze doen dit vooral om de milieuvervuiling te beperken - denk aan de pijler planet – Sarah Berghs Dawn zegt dan ook ‘als wij moeder natuur steunen, steunt zij ons, het is een cyclus.’ Duurzaamheid is dan ook één van de pijlers waarop Nourish zich richt en waar alle projecten op gebaseerd zijn.

<p>Organisatie: NGO Nourish</p> <p>Wie: Sarah Berghs Dawn</p> <p>Wanneer: Week 3</p>

Duurzaamheid	
<p>Wat betekent duurzaamheid voor u?</p>	<p>“Duurzaamheid zijn voorwerpen een tweede leven geven”, zegt Sarah. Wij proberen gebruikte objecten en afval zo functioneel mogelijk te gebruiken in onze ideeën. Dit is duurzaam omdat wij geen nieuwe materialen gaan kopen en gebruiken.</p>

<p>Wat is jullie visie rond duurzaamheid?</p>	<p>Elk object kan gebruikt worden voor meerdere functies. Het moet niet meteen worden weggegooid, dit is natuurlijk ook niet goed voor het milieu. Omdat er al veel problemen in Zuid-Afrika zijn rond sluikstorten en afval verbranden willen wij ons afval nuttig verbruiken. Zo steunen we moeder Aarde en helpt het ons ook weer verder.</p>
<p>Wat is allemaal duurzaam bedacht en gemaakt op Nourish?</p>	<p>Op NGO Nourish is zo goed als alles duurzaam bedacht. Elk project heeft ook zo zijn link met duurzaamheid of andere projecten. Enkele voorbeelden hiervan zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Library gemaakt van leem en klei waarin blikken zijn hergebruikt. - Backpackers lodge gemaakt van modder en klei waar gevulde flessen afval in zijn verwerkt. - Stoelen gemaakt van autobanden en touw. - Een eigen waterzuivering systeem. - Bomen planten in een halveerde fles. - Schommels en klimrek gemaakt van autobanden.
<p>Waarom vind jij duurzaamheid zo belangrijk?</p>	<p>NGO Nourish functioneert vooral op sponsors en giften van buitenaf. Doordat zij geen grote financiële middelen hebben gaan zij creatieve, duurzame manieren zoeken om hun ideeën toch te kunnen</p>

	<p>waarmaken. Bovendien willen ze graag hun steentje bijdragen aan moeder aarde. Zij gaan ervanuit dat elk object wel een tweede leven heeft en dit gebruiken ze ook volop.</p>
<p>Welke methodes of spellen hebben de leerkrachten gezien in de training die voor de crèche duurzaam zijn?</p>	<p>Tijdens de training hebben de leerkrachten gezien hoe ze van gerecycleerd materiaal, leuk spel materiaal kunnen maken. Zo hebben ze van een oude doos, plastic flessen, zelfgemaakte lijm en oud papier een oven gemaakt voor in de klas. Van broodzakken hebben de leerkrachten een springtouw gemaakt en ook een koord om nadien te gebruiken om van een melkbrik een ballenvanger te maken.</p>
<p>Visie over de crèche</p>	
<p>Wat hebben de leerkrachten tijdens de training allemaal bijgeleerd?</p>	<p>Om dit te kaderen hebben we de cursus van de leerkrachten gekregen om deze in te kijken. De leerkrachten hebben 8 topics gezien namelijk:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Leren hoe kinderen ontwikkelen en hoe kinderen leren. 2. Waarom is 'Early childhood development (ECD)' geven zo belangrijk? 3. De rechten van kinderen en verantwoordelijkheden. 4. De rol van ECD. 5. Wat maakt een goed ECD centrum? 6. Dagelijkse activiteiten. 7. Hoe moet je omgaan met kinderen en hun gedrag? 8. Hoe kan je materialen maken van gerecycleerd materiaal?

<p>Wat vind jij het belangrijkste dat de leerkrachten zeker gaan uitvoeren?</p>	<p>Sarah vindt het belangrijk dat de leerkrachten gaan meespelen met de kinderen zodat de kinderen al spelenderwijs kunnen leren. Het is ook belangrijk dat de kinderen goed de routine van de dag kennen zodat ze structuur herkennen.</p>
<p>Welke visie wil jij op latere basis creëren over de crèche? Waarom vind jij dit het belangrijkste?</p>	<p>Over de visie op de crèche had Sarah nog geen specifiek beeld. Hierin mochten mijn medestudente en ik in helpen. Het was wel belangrijk dat de kinderen leren door spel. Sarah vond dit belangrijk omdat zij vindt dat kinderen veel meer bijleren door spel dan door papegaaien werk.</p>
<p>Welke visie op leren heb jij en wil je zeker doortrekken in de crèche?</p>	<p>Het spelend leren vindt Sarah een belangrijk gegeven. Dit wil ze ook graag doortrekken naar de crèche, liefst met allemaal zelfgemaakte en duurzame materialen.</p>
<p>Welke visie vind je op dit moment het belangrijkste: de structuur en discipline of het leren door spelen en waarom?</p>	<p>Als eerst wilt Sarah dat de kinderen structuur en discipline krijgen aangeleerd. Hierdoor weten de kinderen ook wanneer het tijd is voor vrij spel of binnen spel. Zodra ze dit kunnen wil Sarah inzetten op het spelend leren.</p>
<p>Visie over het leren van de kinderen in Zuid-Afrika</p>	

<p>Wat is het belangrijkste dat de kinderen bereiken: Engels of wiskunde?</p>	<p>Het is belangrijk dat de kinderen Engels kunnen omdat in Grade R de lessen en opdrachten meestal in het Engels worden gegeven, anders begrijpen de kinderen het niet.</p>
<p>Voordat de kinderen naar de lagere school gaan: wat wordt er van hen verwacht?</p>	<p>Het is belangrijk dat de kinderen een uniform hebben. Deze is verplicht om naar school te mogen. Heb je geen uniform, kan je niet naar school. Er wordt ook verwacht dat de kinderen het alfabet, de weekdays, het jaar, de seizoenen kennen en kunnen tellen tot 10 in het Engels.</p>
<p>Moeten de kleuters ook al kunnen schrijven?</p>	<p>Ze moeten nog niet kunnen schrijven maar het zou een meerwaarde hebben als ze de correcte pengreep kunnen hanteren tijdens het tekenen.</p>

2.4.4 Theorie omzetten in praktijk: duurzaamheid

A.d.h.v. onderzoek is achterhaald dat duurzaamheid alles omvat wat de toekomst kan verbeteren. Het kan permanent worden toegepast omdat het de aarde niet uitput.

Hoe meer we uit een product kunnen halen hoe beter voor het milieu.

Denk aan de visie van , van den Ende (2015) die zegt dat er meer uit een product kan gehaald worden met minder middelen op een veilige manier. Ook Nourish staat achter het idee dat een object of voorwerp meerdere functies kan bieden en dus niet gebruikt moet worden voor één doel! Ook in de ladder van Lansink wordt er ingezet op het hergebruiken van afval en het blijven hergebruiken van afval. Daarom is het interessant om het spel zo te ontwikkelen dat het meerdere functies krijgt en dus niet alleen het doel Engels als voorbereiding op grade R biedt, maar meerdere doelen zodat de voorbereiding uitgebreider wordt en het spel op verschillende manieren hergebruikt kan worden. De eerste richtlijn waarop ik dus moet letten alvorens ik het spel maak is:

- Het spel moet meerdere functies hebben en dus meerdere doelen nastreven als voorbereiding op grade R maar de focus ligt nog steeds bij de taal Engels.

Verder is het aspect 'afval' een belangrijk onderdeel alvorens het spel ontwikkeld kan worden. Afval is namelijk onvermijdelijk en tast het milieu sterk aan. Uit observaties en bevragingen hebben we gezien dat de straten in Zuid-Afrika er vol mee liggen. Er wordt nog enorm veel aan sluikestorten gedaan en er wordt zelfs nog afval verbrand. Doordat we deze producten opnieuw gaan gebruiken verlengt de levenscyclus van dit product waardoor het niet meteen wordt weggegooid en dus niet het label afval krijgt (Simons 2010). De visie van Simons (2010) sluit heel nauw aan bij de visie van NGO Nourish. Sarah zegt dat zij aan duurzaamheid doet door voorwerpen een tweede leven te geven. Ze gebruiken gebruikte objecten of afval en zetten dit om in een nieuw bruikbaar voorwerp. Dit noemt Sarah duurzaam omdat ze geen nieuwe materialen moeten aankopen en het de toekomst kan verbeteren, dit sluit aan bij de aspecten profit en planet. Ook in de ladder van Lansink wordt hergebruiken - naast het vermijden van afval – de belangrijkste trap om afval te voorkomen.

Uit onderzoek is dus gebleken dat recycleren zeker een duurzaam aspect is en dit aansluit bij de visie van NGO Nourish, de stageplaats waarvoor ik het spel ontwerp. Het is belangrijk om het spel hierbij aan te sluiten. Uit bevestigingen en observaties ondervonden we dat plastic flessen, plastic zakken en karton één van de meest weggegooid materialen zijn in Zuid-Afrika. Sarah had dan ook graag dat dit verwerkt werd in het spel. De tweede richtlijn waar ik rekening mee moet houden is dan ook:

- Het spel moet ontwikkeld worden vanuit afval, dit afval wordt dus gerecycleerd in een spel en er moet karton, plastic flessen en plastic zakken in verwerkt worden.

Tenslotte zijn twee van de 4 E's ook belangrijk om in het spel te integreren, namelijk: enable en encourage. Enable staat voor duurzame keuzes maken in het onderwijs. Door een spel te creëren dat gemaakt is van recyclebaar materiaal wordt er bewust een duurzame keuze gemaakt. Encourage staat voor het aanmoedigen van duurzaam gedrag, hier is het belangrijk om de mentoren kennis te laten maken met doelgerichte spellen die gemaakt zijn van duurzaam materiaal. Hier wil ik in samenwerking met de mentoren doelgerichte spellen die als voorbereiding op grade R kunnen gebruikt worden en gemaakt zijn van afval aanmoedigen. Dit wil ik doen aan de hand van een bundel waarin staat hoe de leerkrachten het spel kunnen gebruiken en het spel kunnen namaken en hierin staan ook hoe het spel vanuit andere doelen gespeeld kan worden. De laatste richtlijn rond duurzaamheid waar ik rekening mee moet houden is:

- Het maken en aanmoedigen van duurzame keuzes: afval dat veel voorkomt verwerken in het spel en de mentoren aanmoedigen om dit in hun verdere carrière ook toe te passen door een werkbundel samen te stellen.

Hieruit wordt geconcludeerd dat het spel gemaakt moet worden van afval, meer specifiek van plastic flessen, plastic zakken en karton. Het spel moet ook meerdere functies hebben waardoor het niet éénmaal gespeeld kan worden maar gebruikt kan worden in verschillende domeinen en dat we de mentoren kunnen tonen hoe je met afval/ recyclebaar materiaal een doelgericht spel kan ontwikkelen.

2.5 Deelvraag 2: wat is het belang van didactisch spelmateriaal?

Om hierop een antwoord te vinden werd deze deelvraag opgesplitst in 2 aspecten, nl.: spel en didactisch spelmateriaal. Er werd voor deze 2 aspecten gekozen zodat we een breder kader krijgen over wat spel net inhoudt en wat didactisch spelmateriaal is.

1 Spel

Er zijn verschillende soorten spelen. Deze worden later nog verder toegelicht. Maar wat is spel eigenlijk? Er zijn verschillende pedagogen die hun eigen meningen en definities over spel hebben. Zo zegt Van Oers (1999): *“Spel is door het kind als speels ervaren, niet verplichtende activiteiten die een uiting zijn van actieve betrokkenheid bij materiaal en/of handelingen en/of mensen waaraan het kind plezier beleeft dan wel er in opgaat.”*

Volgens Garvey (1977) *“Is spel zo moeilijk te definiëren omdat je niet aan de uiterlijke kenmerken van het gedrag kunt zien of er sprake is van spelen. De bedoeling waarmee het gedrag wordt uitgevoerd, bepaald of er gespeeld wordt of niet.”*

Over vier kenmerken van spel is men het in de literatuur wél eens (Fromberg & Bergen, 2006; Kwakkel-Scheffer, 2006; Van Oers, 2005):

- *“Spelen gaat gepaard met plezier en betrokkenheid.*
- *Spelen gebeurt vrijwillig: het gaat om niet-verplichtende bezigheden en de speler kiest deze zelf.*
- *De speler neemt in belangrijke mate zelf het initiatief om te gaan spelen en om dat te blijven doen zolang het boeit of zolang hij daarvoor de kans krijgt.*
- *Spel dient geen extern doel, de speler is gericht op het proces van het spelen.”*

Dielis (2007) zegt: *“Spel is een individuele of sociale lichamelijke én psychische activiteit die afwijkt van het gewone leven en vastigheid; deze activiteit wordt al dan niet uitgevoerd met materialen en wordt vormgegeven door de speler(s) die tijdens het spelen associëren tussen de verschillende mogelijkheden; er wordt tijdens het spelen plezier beleefd en hierdoor worden specifieke vaardigheden geleerd, hoewel dit niet het primaire doel is.”*

Omdat spel zo een groot gegeven is onderscheidt Frea Janssen-Vos (2004) verschillende kenmerken. Hieronder staan de belangrijkste kenmerken van het spel:

- Spel is een leuke ervaring. De betrokkenheid is hoog en alles is op een bepaalde manier spannend.
- Spelen is vrijheid van allerlei handeling. De kinderen mogen zelf kiezen wat ze doen, welke betekenis iets krijgt.
- Je kan het kind niet dwingen om te spelen. Spelen is een spontaan en vrijwillig gebeuren.
- Spelen gaat om het proces die de kinderen doorlopen. Zij mogen zelf kiezen als er een resultaat moet zijn of niet.
- Elk spel heeft zijn spelregels. Het kind kan de regels zelf kiezen of worden opgelegd door de volwassenen.

We weten nu al wat spel is, maar waarom is spel nu belangrijk? Wat is de functie van spel? Verschillende onderzoekers zijn ervan overtuigd dat spelen een bredere functie heeft dan alleen het bieden van een plezierig tijdverdrif zegt van der Poel (2008). Met de hulp met de visie van Sutton – Smith (1997) onderscheiden ze 3 stromingen binnen de moderne opvattingen over de functies van spel. Deze 3 stromingen zijn:

- Spel als motor voor de ontwikkeling
- Spel als verbeelding
- Spel als zelfverwerkelijking.

Spel als motor voor de ontwikkeling wilt zeggen dat spel een oefenterrein is waarop kinderen nieuw verworven vaardigheden met groter gemak en efficiëntie leerden toe te passen, waardoor ze een hechtere plaats kregen tussen de reeds verworven denk- en gedragsstructuren (Van der Poel, 2008).

Piaget(1951) noemt dit verschijnsel de consoliderende functie van het spel.

Vervolgens hebben we het spel als verbeelding. Dit spel heeft vooral een verwerkende en wens vervullende functie. In dit spel kan het kind zijn wensen uiten en emoties die hij in de werkelijkheid niet durft te uiten zegt van der Poel (2008).

Ten slotte is er het spel als zelfverwerkelijking. Van der Poel (2008) vertelt dat hier de wereld centraal staat. Het spel wordt gezien als een persoonlijke manier voor om te gaan met de wereld. Uit deze 3 stromingen kan je concluderen dat spel nodig is om de wereld te ontdekken maar ook om de eigen persoonlijkheid te kunnen en mogen ontwikkelen.

2 Didactisch spelmateriaal

Volgens de Groot (z.d.) richten spellen zich vooral op de overdracht van kennis. Door het spel te spelen gaat men een bepaald gedrag - een wij- gevoel - creëren en leert men spellen spelen met anderen. De Groot zegt: “ de kracht van spellen zit in het samenspel, de kennisoverdracht en het competitie-element”. Omdat we vaak ook spellen kiezen als leermiddel ligt het aspect eerder rond de leerdoelen maar ook het delen van kennis en ervaringen moet een voorwaarde zijn. De functie van educatieve spellen zijn merendeel gericht op cognitieve doelen, verbreden van begrippen en relaties, verklaringen en oplossen van problemen. Bovendien doet een spel een groot beroep op het samenwerken en het vergroten van motivatie. Spelend leren beleef je door het zelf te doen en/of samen te spelen met anderen.

De functies van een educatief spel is verschillend, afhankelijk van de context waarin je het wilt gebruiken. Dient het spel om een ontdekkende manier te leren of eerder als een verwerking? Verder kan het ook een vorm van eventuele toetsing bieden. Het voordeel hiervan is dat hierin fouten mogen gemaakt worden. Een spel biedt een veilige omgeving waar je geen bang moet hebben om iets verkeerd te doen, het is en blijft eenmaal een spel.

2.5.1 Theorie omzetten in de praktijk: didactisch spelmateriaal

Uit onderzoek is gebleken dat spelen gepaard gaat met plezier en betrokkenheid. Het is dan ook zo dat het spel vrijwillig moet gespeeld worden door de kinderen en ze hier zelf plezier aan moeten beleven. (*Fromberg & Bergen, 2006; Kwakkel-Scheffer, 2006; Van Oers, 2005*): Frea Janssen – vos (2004) sluit hier helemaal bij aan maar voegt hierbij toe dat elk spel ook spelregels bevat die door een volwassene of door het kind zelf zijn opgesteld.

De volgende richtlijn gaat dan ook over het spel namelijk:

- Het spel moet aantrekkelijk zijn en gekoppeld worden aan de interesses van de kinderen zodat het plezier en de betrokkenheid centraal staat maar het spel moet ook bepaalde spelregels kennen zodat het gespeeld kan worden.

Verder zegt Van der poel dat spel de motor is van de ontwikkeling van het kind. Dit kan gepaard gaan met een didactisch spel. De functie van educatieve spellen zijn gericht op leerdoelen maar uit onderzoek is ook gebleken dat een educatief spel een beroep doet op samenwerken en het vergroten van de motivatie. De interesses en talenten van de kinderen moeten dus verwerkt worden in het spel en ook het samen spelen/ samenwerken kan aanbod komen.

Vanuit observaties zien we dat de kinderen heel graag bezig zijn in de natuur/ buitenomgeving en ze heel graag en goed bewegen. De kinderen zijn motorisch heel erg sterk. Bewegen is dan ook echt een uitlaatklep voor deze kinderen. Dat is een interessant gegeven om in het spel te verwerken. Uit onderzoek is namelijk ook gebleken dat men leert door actief bezig te zijn. De volgende richtlijnen zijn dan ook:

- Het spel moet aansluiten bij de interesses van de kinderen in dit geval: bewegen en buitenomgeving.
- Het spel moet met meerdere gespeeld kunnen worden zodat het samenspeel/samenwerken aanbod komt.

2.6 Deelvraag 3: wat is grade R?

Zoals eerder vermeld moeten de kinderen bepaalde vaardigheden kunnen alvorens ze naar de grade R gaan. Grade R is dus een belangrijk gegeven wat nog verder onderzocht moet worden voordat het spel ontwikkelt kan worden: 'wat is grade R?'. Doordat ik de kans heb gekregen om in Zuid – Afrika stage te mogen lopen heb ik een betere blik gekregen op het onderwijs. Vooral de Southern Cross School heeft mijn ogen geopend qua onderwijs in Zuid-Afrika. In het volgende hoofdstuk kan u lezen wat grade R is, hoe het werkt, de bevragingen en bezoeken die ik gedaan heb om meer te weten te komen over grade R en waar ik naartoe zal werken in de crèche van NGO Nourish.

Vanuit bevragingen ondervond ik, de onderzoeker, dat er twee verschillende soorten scholen zijn in Zuid – Afrika, nl.: de publieke school en de privéschool. Deze laatste wordt ook wel eens een onafhankelijke school genoemd. Privéscholen zijn niet de eigendom van de staat maar van bijvoorbeeld: kerken, gemeenschappen of bedrijven. Deze scholen zijn dan ook kostelijker dan de publieke scholen in Zuid-Afrika. Het viel ons dan ook meteen op dat in de Southern Cross school de meerderheid blank was. De publieke scholen worden wel gefinancierd met overheidsgeld. Hier ondervonden we dat de meerderheid zwart was.

Ook heeft het onderwijs in Zuid-Afrika twee onderdelen, basisonderwijs en hoger onderwijs. In het basisonderwijs bevindt zich: de pre-school, grade R, de primary school en de highschool. In het hoger onderwijs leren ze echt een specifiek beroep.

Grade R zit dus bij het onderdeel basisonderwijs. Het is een graad tussen de kleuterschool en de lagere school. Op de Southern Cross school nemen ze grade R op bij de pre-school maar in sommige scholen - zoals de publieke school in Sigagule – nemen ze grade R op bij de primary school. Het is dus een keuze die de school zelf kan maken.

Grade R is een voorschoolse klas die de kinderen voorbereid op de primary school. Ze noemen deze graad ook de receptie of grade 0. Deze graad is bedoeld voor kinderen van 5 tot 6 jaar oud en de focus ligt hier vooral bij taal, wiskunde, techniek, kunst en cultuur. Op de Southern Cross school komt hier ook het milieubewustzijn aan bod. Dit is één van de pijlers waarop ze inspelen.

2.6.1 Bevraging Paulien Blunden: ingevuld

Organisatie: Southern Cross School

Wie: Pauline Blunden

Wanneer: Week 5

Het onderwijssysteem van Zuid-Afrika	
Zijn de kinderen leerplichtig in Zuid-Afrika?	Ja, vanaf 5 jaar moeten de kinderen naar school gaan of thuischoling krijgen.
Werken jullie met leerplandoelen?	Ja, zij hebben per leeftijd een aantal leerplandoelen georganiseerd per domein. Het verschil is dat deze leerplannen niet zo uitgebreid zijn zoals wij ze kennen.

<p>Wat is de Grade R?</p>	<p>Grade R is een tussenklas tussen het kleuteronderwijs en het lager onderwijs. De kinderen worden voorbereid voor de lagere school. Zo leren ze schrijven, het alfabet, woorden herkennen, werken in werkboeken,... . De school mag kiezen als ze Grade R integreren in het kleuteronderwijs of het lager onderwijs.</p>
<p>Wat leren de kinderen in Grade R?</p>	<p>Hier kreeg ik een voorbeeld van wat ze allemaal moeten leren op grade R. Enkele voorbeelden zijn werkbladen waar de kinderen leren schrijven, de pengreep correct leren hanteren, knippen, zichzelf tekenen, verschillen zoeken en herkennen, tellen, wiskundige begrippen, etc.</p>
<p>Is de Grade R verplicht?</p>	<p>Ja, de kinderen zijn vanaf 5 jaar leerplichtig. De kinderen van grade R zijn tussen de 5 en 6 jaar en hebben dus een leerplicht.</p>

<p>Wat moeten de kinderen kennen en kunnen voordat zij naar de lagere school mogen?</p>	<p>De kinderen moeten voldoende controle hebben over volgende leerplandoelen. Deze leerplannen kan u terug vinden in bijlage 1 op pagina 133.</p>
<p>Hoe bereiden de leerkrachten hun lessen of weekroosters voor?</p>	<p>De leerkrachten schrijven per week het domein waaraan ze gaan werken. Daarnaast schrijven ze aan welke leerplandoelen ze willen werken. Aan de hand van deze doelen stellen ze activiteit op. Hierbij schrijven ze welke materialen ze nodig hebben en hoe ze dit gaan aanpakken.</p>

Door teacher Paulien te bevragen kwam ik aan het licht dat er ook in Zuid-Afrika doelgericht gewerkt wordt. Er zijn algemene doelen die SCS heeft geïnspireerd om zelf doelen op te stellen. Teacher Paulien heeft een blad vol doelen rond taal, wiskunde, en sociaal- emotionele vaardigheden, die de kinderen moeten kunnen voor ze naar Grade 1 kunnen. Ze proberen deze doelen na te streven zodat het voor de kinderen geen grote drempel is om van de kleuterklas naar het eerste leerjaar te gaan. De graden voor grade R zijn: Grade 000 en Grade 00. Zij streven naar de doelen die ze zouden moeten kunnen voordat ze naar grade R kunnen. Dit kan je een beetje vergelijken met ons kleuteronderwijs. Ook wij streven naar de doelen die de kinderen kunnen helpen in het volgende jaar.

Tenslotte werd tijdens het interview met teacher Paulien ontdekt dat er wel degelijk leerplicht is in Zuid-Afrika. Deze leerplicht begint vanaf Grade R. Voor sommige kinderen is dit soms onmogelijk omdat in de meeste scholen uniformen verplicht zijn. Deze uniformen zijn heel kostelijk waardoor de armere bevolking deze niet kan betalen en dus niet naar school kunnen, ook al is deze verplicht.

2.6.2 Bezoek bij grade R in Sigagule

Tijdens mijn verblijf kreeg ik ook de kans om op bezoek te gaan in de primary school van Sigagule waarin ik ook de grade R klas van Sigagule heb mogen zien en enkele lessen heb mee mogen volgen.

Alvorens ik naar de primary school van Sigagule kon gaan moest ik mij voorbereiden door enkele vragen op te stellen die aansluiten bij het onderzoek, namelijk:

- **Wat is het doel van mijn bezoek?**

Ik wil een beter zicht krijgen op de klas Grade R in Sigagule, of dat deze anders is dan de klas in SCS. Wat deze klas inhoudt. Waar de kinderen van de NGO Nourish crèche namelijk terecht gaan komen. Dit omdat deze informatie belangrijk is zodat ik mijn doel van mijn spel hierop kan aanpassen.

- **Op welke termijn zou mijn bezoek moeten plaatsvinden?**

Tijdens mijn verblijf in Zuid-Afrika is deze mogelijkheid ter sprake gekomen. Het bezoek zou zich daarom plaatsvinden in het midden van mijn stage namelijk in week 5 (06/03 – 12/03).

- **Wie gaat of gaan er met me mee op bezoek?**

Mijn 3 medestudenten - Febe Nijs, Lara Putzeys en Jordi Luijten – zullen meegaan naar de school. Febe, Lara en ik zullen zich vooral focussen op de Grade R en Jordi op Grade 5 en Grade 6.

- **Hoelang duur het bezoek?**

Het bezoek zal een halve dag duren. De school start om 8.30 en de lessen eindigen om 11.00.

- **Wat wil ik observeren tijdens het bezoek en met welk doel?**

Graag wil observeren wat de kinderen allemaal moeten kunnen/kennen in de grade R klas. Hoe de leerkracht omgaat met spel. Of ze werken met bepaalde doelen en of dat de kinderen effectief les krijgen in het Engels.

- **Wie wil ik bevragen tijdens het bezoek en met welk doel?**

Ik wil graag de klasleerkracht van Grade R bevragen. Zo kan ik te weten komen of dat de leerkrachten werken met doelen, hoe ze dit voorbereiden, in welke taal ze spreken etc. .

- **Wat ben ik van plan te doen met de verzamelde data?**

Met de verzamelde data ga ik rekening houden om mijn spel te ontwerpen. Het is belangrijk om te weten waarvoor ik een spel maak, namelijk als voorbereiding op grade R.

Tijdens het bezoek hebben we een rondleiding doorheen de school gekregen van de hoofdleerkracht Suzan waardoor we positief onthaald werden.

Nadien hebben we de kans gekregen om de resterende tijd door te brengen in de grade R klas. Hier hebben we de klasleerkracht kunnen bevragen waarin ze aantoonde hoe ze werkt. Ook hebben we de kinderen kunnen observeren en meegedolven in de les waarin we ontdekten dat de kinderen in Engelse werkboekjes werken en nog héél veel kinderen moeite hadden met de taal Engels.

De eerste indruk van de Grade R klas in de publieke school was aangrijpend. Er zaten maar liefst 54 kinderen in een klein lokaal. De kinderen hadden een tekening voor zich waar ze de juiste kleuren moesten inkleuren. Nadien was het tijd voor het toilet- en eetmoment wat werd vervolgd door een speeltijd. Na de speeltijd ging de klasleerkracht kleine spellen met de kinderen spelen. Hier hebben mijn medestudenten en ik meegespeeld en enkele spellen voorgesteld. Nadien werden we bedankt met een dans. Hieruit concludeer ik dat de kinderen wel nog kansen krijgen om te spelen maar dit gebeurt voornamelijk buiten. De klas is bedoeld om te leren. Verder hadden we ook de kans gekregen om enkele vragen aan de leerkracht te stellen. Normaal is het de bedoeling dat de kinderen les in het Engels krijgen maar omdat de meeste kinderen dit nog niet begrijpen geeft de leerkracht les in het Tsonga's. Toch moeten de kleuters het alfabet en de cijfers in het Engels kennen. Hierin zagen we dat nog veel kinderen hier moeilijkheden mee hadden en het vooral om 'papegaaien werk' – het nazeggen en vanbuiten leren – ging. Tenslotte stelt de leerkracht haar weekrooster op a.d.h.v. vooropgestelde doelen en werkt hier haar activiteiten mee uit..

2.6.3 Theorie omzetten in de praktijk: grade R

Conclusie: Grade R is een voorschoolse graad gemaakt om de kinderen klaar te stomen voor het eerste leerjaar. Hier ligt de focus vooral op taal, wiskunde en sociaal-emotionele vaardigheden. De kinderen moeten bepaalde doelen behalen alvorens ze naar grade 1 kunnen. Het grootste verschil met ons is dat deze graad verplicht is. Bij ons start de schoolplicht namelijk pas vanaf het eerste leerjaar. Ook zijn er verschillen en gelijkenissen tussen de grade R van de privéschool SCS en de publieke school in Sigagule namelijk:

- Bij de SCS hoort de grade R klas bij de kleuterschool en de grade R van Sigagule hoort bij de lagere school.
- De klassen op de SCS zijn veel kleiner dan de klassen in de publieke school.
- Beiden zetten ze in op het buiten spelen, spel is nog belangrijk.
- Beiden werken ze met Engelse cursussen maar de SCS gebruikt niet alleen cursussen maar ook gestructureerde spellen dit doet de grade R van Sigagule niet.
- Beiden werken doelgericht zodat de kinderen de kans krijgen om naar grade 1 te kunnen.

Met behulp van bevragingen op de Southern Cross school is er achterhaald dat Zuid-Afrika werkt met een grade R. De kinderen moeten doelen rond taal, wiskunde en sociaal-emotionele vaardigheden bereiken alvorens ze naar grade 1 mogen. De kinderen van de NGO crèche - waar het spel uitgetest wordt – gaan volgend jaar naar de grade R klas in Sigagule waar we een bezoek hebben gebracht. D.w.z. dat deze kinderen cursussen en huiswerkblaadjes in het Engels gaan krijgen en gaan leren lezen in het Engels. Verder moeten ze ook kunnen tellen tot 10 en dergelijke woordenschat moeten beheersen in het Engels. Het is dus genoodzaakt om deze kinderen Engels bij te brengen zodat ze volgend jaar mee kunnen volgen in de lessen en ze geen schoolachterstand oplopen. Bovendien bereiden de teacher van de NGO school de kinderen niet voldoende voor op grade R waardoor de kinderen geen Engels aangeleerd krijgen en ze geen wiskunde kennen. Het is dus van essentieel belang om doelen rond Engels, wiskunde en sociaal- emotionele vaardigheden – dit zijn de doelen die teacher Paulien aanhaalden - te kunnen koppelen aan het spel zodat de kinderen van de NGO Nourish crèche verder kunnen in grade R. Alvorens ik deze doelen kan selecteren moet de beginsituatie van de kinderen achterhaald worden a.d.h.v. een observatieschema (zie puntje 3.6.). Vanuit deze observaties kom ik op de volgende richtlijnen waar ik rekening mee moet houden alvorens ik het spel kan ontwikkelen:

- Spel ontwikkelen dat de taal Engels stimuleert en ook de schoolcontext wordt aangehaald: tellen tot 10, en woordenschat in het Engels.
- Werkboekje: zie puntje 3.2. waarin er verschillende doelen aangehaald worden die kunnen gespeeld worden met het spel als voorbereiding op de grade R.

2.7 Deelvraag 4: hoe doelgericht werken?

- Leerplannen België

Om doelgericht te werken in het basisonderwijs wordt er gewerkt met leerplannen. Volgens het GO! vormen leerplannen een schakel tussen de einddoelstellingen (doelstellingen opgelegd door de overheid en van het net) en de doelstellingen van de lokale school die uitgeschreven staan in het schoolwerkplan. Voor de overheid is het leerplan houvast om componenten te controleren met het oog op het nastreven van de ontwikkelingsdoelen en het realiseren van de eindtermen. Maar ook voor de componenten voor het oriënteren en begeleiden van didactisch handelen van de leerkracht. Al deze richtlijnen handelen over de didactische beginsituatie, de didactische en methodologische oriënteringspunten, de media, de evaluatie, de onderwijstijd en de bibliografie.

Het leerplan bevat verschillende functies op verschillende niveaus namelijk:

- Op het niveau van de initiële opleiding;
- Op schoolniveau;
- Op het niveau van de begeleiding;
- Op het niveau van de inspectie.

Bij de initiële opleiding zorgt het leerplan er zo voor om toekomstige leerkrachten te leren oriënteren en onderwijzen, zowel naar inhoud als naar vorm.

Het schoolniveau is op de eerste plaats een handreiking gericht op het nastreven van deze ontwikkelingsdoelen en het realiseren van de eindtermen. Bovendien dient het ook als een werkinstrument of leidraad voor het ontwikkelen van onderwijsleersituaties. Voor de begeleidingsdienst is het eerder een werkinstrument om de school te helpen adviseren, ondersteunen en begeleiden. En voor de inspectie betekent het eerder een referentiekader bij doorlichtingen van de basisscholen.

- De beginsituatie

Vervolgens speelt de beginsituatie ook een grote rol om doelgericht te kunnen werken zegt het GO!. De leerkracht moet zichzelf vragen durven stellen en oog hebben voor de individuele verschillen binnen de groep en voor de continue ontwikkeling van elk kind. De beginsituaties in kaart brengen is dan ook van groot belang voor de uitbouw van een kwalitatief onderwijsaanbod. Voor een reële beginsituatie in kaart te brengen, kan de leerkracht beroep doen op verschillende informatiebronnen bijvoorbeeld: kind-volgsystemen, observaties, toetsen,... . De beginsituatie wordt niet alleen in kaart gebracht van het individuele kind maar andere factoren spelen ook een rol namelijk: de school, de leerkracht en de leerling.

Ten eerste is de context van de school ook een belangrijke factor. De specifieke schoolkenmerken moeten ook opgenomen worden in het schoolwerkplan zodat men duidelijk kan weergeven in welke schoolcontext het kind zich bevindt.

Ten tweede is de leersituatie waar de leerkracht zijn of haar eigen persoonlijkheid in kaart brengt ook een ingrijpende factor. Wat zijn de verwachtingen van de leerkracht? Wat zijn de specifieke mogelijkheden die hij of zij kan bieden? Tegen welke beperkingen bots ik als leerkracht?

Bovendien zijn er 'leerling kenmerken'. Hierdoor kunnen we de beginsituatie van het kind in kaart brengen. Zo kan de leerkracht zijn of haar didactisch handelen gaan bepalen. Hierin spelen zowel de groepskenmerken als de individuele kenmerken een rol.

Ten eerste hebben we het aspect "leerlingen vormen samen een klas". Ook dit is een belangrijk aspect omdat de leerkracht het groepsgebeuren dagelijks meemaakt. Je moet voldoende zicht hebben op de reële situatie van de groep om hier gepast op te kunnen inspelen. Elke groep heeft zijn specifieke kenmerken, deze worden onder meer bepaald door:

- De voorgeschiedenis;
- De groepsgrootte;
- De samenstelling;
- Gemeenschappelijke ervaringen;
- Leerlingen zijn individuen met persoonlijkheidskenmerken.

Vervolgens zijn er ook persoonlijkheidskenmerken die inspelen op de beginsituatie. Om deze beter te kunnen kaderen wordt er gekeken naar verschillende componenten namelijk:

- Psychomotorisch component
- Dynamisch – affectieve component
- Cognitieve component

Elk kind bezit over zijn of haar eigen leerpotentieel. Door de verschillende componenten na te gaan, kunnen we dit beter in schatten.

Ook zijn omgevingsinvloeden een belangrijke factor. De directe omgeving bepaalt mee, hoe de buitenwereld op het kind afkomt. Hiervoor zijn volgende invloedfactoren belangrijk:

- Het gezin;
- De school;
- De vriendenkring;
- Het milieu;
- De wereld.

Als laatste is het zelfbeeld van het kind een beïnvloedende factor. Door succeservaringen of mislukkingen bouwt het kind een beeld op van zijn of haar eigen kunnen, kennen en verlangen. Als het zelfbeeld sterker wordt, zoekt het kind naar bevestiging over zijn of haar relevante levensdomeinen. Dit is voor ieder kind een belangrijk deel omdat deze domeinen een stuk van het sociaal en cultureel leven bepalen. Daarom is het enorm belangrijk dat de leerkracht aandacht besteedt aan de beginsituatie van elk kind en de klasgroep als geheel.

- Evalueren

Evalueren leunt zich perfect aan tot doelgericht werken zegt GO!. Bij evaluatie verzamelen we informatie als basis voor het nemen van beslissingen om het didactisch handelen te optimaliseren. We kunnen 2 aspecten gaan observeren namelijk: het product en het proces. Bij productevaluatie gaan we bekijken in welke mate de voorop gekozen doelen bereikt zijn. Bij de procesevaluatie gaan we kijken naar het didactisch handelen en dit zelf evalueren. Hier zoeken we een verklaring voor het te komen product, door verschillende componenten van het didactisch handelen en de relaties hier tussen te gaan analyseren.

Kortom is het belangrijk om de leerplannen in kaart te brengen, de beginsituatie grondig te onderzoeken en eigen proces en het product te evalueren, dit zijn de 3 belangrijke stappen om doelgericht te werken in ons onderwijs. Maar omdat ik een doelgericht spel wil gaan ontwikkelen in Zuid - Afrika is het ook belangrijk om te weten hoe zij werken met leerplannen. Deze literatuur kan u op de volgende pagina lezen.

- Leerplannen vanuit Zuid-Afrika

Omdat ik een doelgericht spel wil gaan ontwikkelen in Zuid-Afrika is belangrijk om te weten hoe zij werken met leerplannen.

In het onderwijssysteem van Zuid-Afrika wordt er gewerkt met het ECD Curriculum Development Model, dit staat voor Early Childhood Development. Dit model is ontworpen om een overzicht te hebben over de filosofie van het jonge kind. In dit model hebben ze ook verschillende ontwikkelingsgebieden namelijk:

- Sociale en emotionele ontwikkeling;
- Cognitieve en perceptuele ontwikkeling;
- Fysieke ontwikkeling.

Deze ontwikkelingsgebieden worden beschouwd als de belangrijkste bouwstenen voor het verdere leren van het jonge kind.

Figuur 5: 'ECD-Model' overgenomen van PDF bestand ECD-Model

Volgens dit model hebben de kinderen meer nood aan de traditionele 3R's, deze staan voor Reading, Writing en Arithmetic, om de kinderen voor te bereiden op de 21^e eeuw. Bovendien leren ze op dezelfde tijd samenwerken met andere. Maar het model focust zich vooral op de traditionele academische kennis namelijk: geletterdheid, gecijferdheid en leesvaardigheden. Ook omvat het enkele denkvaardigheden, gebruik van technologie en interpersoonlijke vaardigheden zoals samenwerken en probleemoplossend denken.

Vervolgens bespreekt het ECD-model de verschillende ontwikkelingsgebieden: sociale en emotionele ontwikkeling, cognitieve en perceptuele ontwikkeling en als laatste de fysieke ontwikkeling. In bijlage 2 op blz. 135 geeft het ECD-model een korte uitleg wat het gegeven inhoudt en staan enkele ontwikkelingsdoelen per categorie en per leeftijd. Deze leeftijden starten met Grade 000 tot Grade 3. Na het bespreken van de ontwikkelingsgebieden gaan ze enkele hulpgebieden toelichten. Hier spreekt men dan over taal, wiskunde, kennis & vaardigheden en creatieve activiteiten. Ook deze worden gecategoriseerd per leeftijd. Hiervan kan u ook een voorbeeld terug vinden in bijlage 3 op blz. 136.

2.7.1 Theorie omzetten in de praktijk: doelgericht werken

2.7.1.1 Hoe doelgericht werken in het spel intrigeren?

Omdat Zuid-Afrika werkt met een voorschoolse klas is het van belang om doelgericht te werken. Het spel is niet zomaar een spelletje maar er werd voorafgaand goed nagedacht welke doelen er bereikt willen worden en hoe. Uit onderzoek is gebleken dat de beginsituatie achterhalen van essentieel belang is alvorens de doelen geselecteerd kunnen worden. Dit kan a.d.h.v. observaties en kind- volgsystemen. Dus alvorens er doelen geselecteerd konden worden moest er eerst een beginsituatie achterhaald worden. D.m.v. observatieschema's heb ik een beginsituatie geschetst van de kinderen op de NGO Nourish crèche. Eerst en vooral heb ik een algemene observatie opgesteld waarin ik meer te weten kom over de context/de klas. Hierin krijg ik antwoorden op vragen zoals: 'kunnen de kinderen Engels?' 'Wat zijn hun interesses?'. Vanuit deze klasscreening kon ik een kind-volgsysteem ontwikkelen waardoor ik de beginsituatie van de kinderen op vlak van taal - Zowel de moedertaal Tsonga's als de taal Engels – en grove motoriek kon achterhalen. Ik heb bewust voor deze twee domeinen gekozen. Het domein taal komt zeker aanbod omdat ik woorden in het Engels wil bijbrengen als voorbereiding op grade R en dus te weten moest komen hoe ver zij staan in hun taalontwikkeling. Verder heb ik vanuit de algemene observaties achterhaald dat de kinderen een hele sterke motoriek hebben en dit wou ik verder observeren zodat ik deze sterkte kon koppelen in mijn spel. Hieronder vindt u de observaties en de conclusies hieruit terug.

- Observatieschema: NGO Nourish: algemene observatie: ingevuld

<p>Hoe spelen de mentoren samen met de kinderen? Wordt dit gedaan?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. De leerkrachten zitten op een stoel terwijl de kinderen aan het spelen zijn met speelgoed of materialen uit de natuur. Er zijn vele leerrijke momenten waarop ze in kunnen spelen maar dit gebeurt niet! 2. Nadat de leerkrachten een intensieve opleiding hebben gehad van gedurende één week hebben ze heel wat bijgeleerd. In deze opleiding hebben ze geleerd hoe belangrijk meespelen is. Ze hebben ook hoeken geïntrigeerd in de klas waar de kinderen elke dag gedurende één uur in mogen spelen. Hier spelen ze nu volop mee. Dit gebeurt in hun moedertaal.
<p>Wordt er met doelen gewerkt op de NGO Nourish?</p>	<p>Op Nourish wordt er niet met doelen gewerkt.</p> <ul style="list-style-type: none"> → Doelen aanhalen aan de hand van het spel. → In contact laten komen met verschillende doelen zodat ze een idee krijgen. → Doelen op SCS navragen.
<p>Hanteren de kinderen de taal Engels?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Eerste weken: kinderen spreken geen Engels. Ze spreken alleen hun moedertaal Tsongas en begrijpen geen Engels.

	<p>Sandy: zegt Engelse woorden na. Klas: Begrijpen ons als we het uitbeelden, linken de woorden aan de uitbeelding.</p> <p>2. Vanaf week 5: beginnen sommige woorden zoals: toilet, pack away, thank you passief te begrijpen. Gebruiken dit nog niet actief.</p> <p>3. Laatste weken: beginnen Engelse woorden actief te gebruiken die wij veel gebruiken in de schoolcontext/ dagelijkse leven: thank you, pack away, toilet, ...</p>
<p>Welke woorden kennen de kinderen al in het Engels, welke niet?</p>	<p>Start stage: kennen ze nog geen enkel woord in het Engels. Spreken alleen moedertaal</p> <p>Einde stage: thank you, pack away, toilet</p> <p>Alleen de woorden die wij zelf heel veel hebben gebruikt gedurende de stage.</p>
<p>Pregnante context</p>	<p>De NGO Nourish crèche is gelegen in een heel natuurlijk gebied met veel groen en natuurelementen. Het is dus interessant om woorden te selecteren die hierbij aansluiten bv: boom, zand, mieren</p>

	<p>De kinderen komen elke dag met een Jeep naar school. Ze komen dus altijd terecht op de grote baan, verkeer is daarom ook interessant: rood licht, weg, baan, auto, vrachtwagen</p> <p>In Zuid-Afrika kom je heel veel dieren tegen langs de straat. Deze kunnen ook aangeleerd worden zoals: koeien, impala's, everzwijnen, giraffen, ...</p>
<p>Welke woorden zijn van belang om de kinderen aan te leren?</p>	<p>→ Schoolcontext: pen, potlood, papier, schrijven, lezen, opruimen, naar het toilet gaan, manieren, stoel, ...</p> <p>→ Pregnante context: Waar leven ze?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Open natuur: dingen uit de natuur: gras, bomen, zand, ezels - woonplaats: huizen, mama, papa, paden
<p>In welke taal wordt er les gegeven op school?</p>	<p>NGO crèche: De leerkrachten geven les en spelen mee in het Tsongas. Bij sommige activiteiten gebruiken ze wel Engels (liedjes, verhaal).</p> <p>Sigagule primary school grade R: hier wordt ook in hun moedertaal lesgegeven. Het alfabet, getallen, maanden, dagen worden wel in het Engels aangeleerd.</p>

<p>Waar liggen de interesses van de kinderen/ wat doen ze graag?</p>	<p>De kinderen zijn vooral heel bewegelijk en motorisch sterk. Ze spelen heel graag buiten; klimmen, klauteren, lopen, schommelen, voetballen. Bewegen doen ze allemaal heel erg graag. Ook hun fantasie is heel rijk. Ze kunnen met een takje een hele auto omtoveren of van zand een heerlijke taart maken . Ze spelen dan ook echt al rollen.</p>
<p>Sprekten de leerkrachten Engels tegen de kinderen of spreken ze hun moedertaal?</p>	<p>De leerkrachten spreken hun moedertaal tegen de kinderen. Af en toe gebruiken ze ook de Engelse taal.</p>
<p>Zo ja: wanneer spreken ze Engels en wanneer spreken ze hun moedertaal?</p>	<p>Engels:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De verhaaltjes zijn allemaal in het Engels, zodra er een verhaal voorgelezen wordt is het in het Engels. - Nadat ze de opleiding hebben gehad vertaalden ze de verhalen ook naar het Tsongas. - De liedjes zijn allemaal in het Engels: aftelliedjes, ritueelliedjes, ... - getallen en alfabet wordt ook in het Engels aan geleerd. <p>Tsongas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De dagelijkse dingen: verzorging, in het spel, tijdens het eten, ...
<p>Welke materialen hebben ze in de crèche zelf?</p>	<p>Binnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Prentenboeken in het Engels → Blokken gemaakt uit melkbrikken en hout

	<ul style="list-style-type: none"> → Klei → Papier → Kleurpotloden → Gedoneerd speelgoed: auto's, diertjes, meestal stuk speelgoed <p>Buiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Schommels gemaakt van banden → Een klimrek gemaakt van banden → een wip gemaakt van een houten blank en banden
<p>Welke materialen hebben ze ter beschikking voor ons?</p>	<p>Navragen Sarah:</p> <p>Omdat Nourish inzet op het recycleren wordt ook het spel ontwikkelt vanuit recyclebaar materiaal. Door Sarah te bevragen ben ik, de onderzoeker, te weten gekomen dat plastic zakken, karton, plastic flessen en flessendoppen het meeste voorkomt op straten. Ze liggen er vol mee en Sarah zou dan ook graag hebben dat dit verwerkt wordt in het spel.</p>

- Observatieschema NGO Nourish: observatie per kind: ingevuld

+ = bereikt

- = niet bereikt

	Kleuter 1	Kleuter 2	Kleuter 3	Kleuter 4	Kleuter 5	Kleuter 6	Kleuter 7	Kleuter 8	Kleuter 9	Kleuter 10	Kleuter 11	Kleuter 12	Kleuter 13	Kleuter 14	Kleuter 15	Kleuter 16	Kleuter 17	Kleuter 18	Kleuter 19	Kleuter 20	Toelichtingen	
De taal: moedertaal Tsongas																						
Bereidheid tot praten	+	+	+	+	-	+	+	+	+	-	-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	Experience: durft zowel tegen ons als tegen de leerkrachten niet praten = heel erg stil.

																						<p>Revisson: Praat weinig tegen andere kinderen, is ook heel stil tegen de leerkrachten tijdens spel en GA.</p> <p>Vission: Praat niet.</p> <p>Wonder: Heel erg stil, ook t.o.v. de leerkrachten. praat heel stil.</p>
Begrippen verwerven	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	Vanuit bevestigingen mentoren:

																					<p>Vission: Taalzwak= Tsongas is nog niet voldoende beheerst. Begrippen worden niet juist gebruikt.</p> <p>Sunisami: Woorden worden soms verdraaid. Begrippen verkeerd vervoegd.</p>
kleurenkennis	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+		+	+	-	+	+	+	Pride: kent niet alle kleuren. Kent

																				de kleur paars en rood niet.
																				Vission: kent niet alle kleuren. Kent de kleur blauw, groen en rood niet.
																				Aviod: kent niet alle kleuren. Kent de kleur blauw, geel en oranje niet.
																				P.P. : kent niet alle kleuren. Kent de kleur geel

																						en oranje niet.
De taal: Engels																						
Bereidheid tot praten	-	+	+	+	-	-	-	-	+	-	-	+	-	-	-	-	+	-	-	-		+ = Deze kinderen zeggen de Engelse woorden na. Ze zijn bereid om deze taal te spreken.
Begrijpt basiswoorden: eten, opruimen, dank je, toilet	+	+	+	+	+	+	-	+	+	-	-	+	-	-	-	+	+	-	-	+		+ = begrijpen de dagelijkse begrippen die wij aanhalen zoals: pack away, thank you, toilet, ze begrijpen dit passief

Beheerst sommige woorden in het Engels: eten, opruimen, dank je	-	+	+	+	-	+	-	-	-	-	-	+	-	-	-	+	+	-	-	-	→ Beheersen allemaal het woord: thank you & toilet
Grove motoriek:																					
Vrij vlot en soepel lopen/rennen	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Springen op twee benen	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Even op één been springen	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Klimmen, trappenlopen met bijzetpas	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
Kan een bal gooien en vangen	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	

Uit de observaties kan geconcludeerd worden dat de kinderen weinig tot geen Engels praten. Ze beginnen wel enkele woorden te begrijpen maar het is heel miniem. Daarom is het interessant om te werken vanuit het uitje 'uitbeelden' waarin de kinderen de Engelse woorden kunnen linken aan een bepaald voorwerp of een bepaalde prent. Daarna kunnen we het Engelse woord gaan uitbreiden door er verschillende objecten aan te koppelen, bijvoorbeeld: op de prent staat een boom, maar hier buiten staat ook een boom. (Verhallen, 2002)_Ook hebben de kinderen enorm veel nood aan beweging, uit onderzoek is ook gebleken dat kinderen leren door het actief te doen (Morris, 2010). In het spel moet dus plaats zijn voor bewegingstussendoortjes. Bovendien hebben de kinderen enorm veel interesses in de natuur en spelen ze het allerliefst buiten. Dit is de context waarin de woorden aangeleerd zullen worden en dus mijn inhouden van het spel bij aan moeten sluiten. (Verhallen, 2002)

Vanuit deze beginsituaties konden er doelen geselecteerd worden. Maar ook moest er rekening mee gehouden worden dat Sarah – de oprichtster van Nourish – specifiek achter een doel vroeg om de taal Engels aan te leren. Voordat deze doelen geselecteerd konden worden moest ik naar de Southern Cross School om de ontwikkelingsdoelen in te kunnen bekijken (zie bijlage 1). Rekening houdend met de beginsituatie en de vraag van Sarah zijn deze twee doelen geselecteerd:

- Understands and follows 2-step instructions
- Provides descriptions of objects, pictures etc. with prompting

In het doel 'understands and follow 2-steps instructions kan ik gemakkelijk de motoriek en het actief spel in laten terug komen. Vanuit onderzoek is namelijk gebleken dat als het kind actief betrokken wordt het de vaardigheid beter ontwikkeld (van der Poel, 2008)

Bovendien ligt de focus in het onderwijssysteem in Zuid-Afrika ook bij de 'fysieke ontwikkeling' daarom neem ik dit ook mee in mijn observatieschema – grove motoriek – en koppel ik dit vanuit dit doel aan het spel.

Tenslotte heb ik gekozen voor het doel 'provides descriptions of objects, pictures, etc. with prompting' omdat ik vanuit dit doel Engelse woorden wil bijbrengen als voorbereiding op grade R. Vanuit de observaties heb ik achterhaald dat de kinderen nog geen Engels kunnen en we van 0 moeten starten. Door enkele woorden aan te leren die veel gebruikt worden in hun context leert men stilletjes aan de taal (Verhallen, 2002). Maar alvorens ik woorden kon selecteren moest ik meer onderzoek doen rond woordenschat – didactie. Dit kan je lezen in puntje 3.5. 'hoe woordenschat ontwikkelen?'

2.8 Deelvraag 5: hoe woordenschat ontwikkelen?

Zoals op de vorige pagina vermeld wordt moet er eerst onderzocht worden hoe er woorden geselecteerd kunnen worden. Ik wil vanuit mijn spel de kinderen Engelse woorden aanleren als voorbereiding op de grade R klas, maar hoe bepaal ik welke woorden ik in mijn spel wil aanleren? En hoe leer ik deze woorden aan bij de kinderen? Hieronder vindt u het antwoord op deze vragen.

“Taal is een complex sociaal gedrag dat afhankelijk is van een breed scala aan gespecialiseerde sensorisch, motorische en cognitieve vaardigheden.” (Jacob, 2013)

De klas eerst screenen en stilstaan bij de verschillende woordkennis in uw klas is dus zeer belangrijk alvorens je verder kan met het aanleren van nieuwe woorden. (Verhallen, 2002)

Maar waarom nieuwe woorden aanleren? En hoe? Dat leest u hieronder.

Woorden zijn zeer essentieel. We hebben ze iedere dag nodig, zonder woorden kan je de werkelijkheid niet begrijpen, kan je niet lezen, kan je niets benoemen, kan je gewoonweg niet communiceren. Het gaat hier dan ook niet alleen over het aanleren van een nieuw woord maar ook de nieuwe betekenissen. Zonder de betekenis van een woord kan het kind niet verder. Op de meeste scholen worden er talrijke nieuwe woorden en betekenissen aangeboden. De school is dus de ideale plaats om nieuwe woorden aan te leren, zowel voor anderstalige als leerlingen die de taal spreken. (Verhallen, 2002)

Dirkje van den Nulft en Marianne Verhallen (2002) zeggen dat de keuze op inzetten op woordenschatonderwijs als leerkracht een hele nuttige keuze is. Je moet er hard voor werken maar het wordt ook beloond:

Ten eerste: De kleuters zullen de les kunnen volgen en begrijpen. Als kinderen woorden niet begrijpen/kennen wordt het moeilijk om de les te kunnen volgen en nieuwe woorden aan te kunnen leren. Het is dus belangrijk om een goed en breed woordenschatonderwijs aan te bieden.

Ten tweede: De leerstof die aangebracht wordt zal ook beter opgenomen worden m.b.v. goede woordenschatdidactiek.

Ten derde: Hoe meer woorden de leerlingen leren en begrijpen hoe beter ze hun eigen denken en ideeën kunnen verwoorden.

Tenslotte: Om te kunnen leren lezen is een uitgebreide woordkennis van groot belang!

Woordkennis is dus een voorwaarde voor schoolsucces! Kinderen met weinig taalkennis hebben het moeilijker in het onderwijs. (Verhallen, 2002)

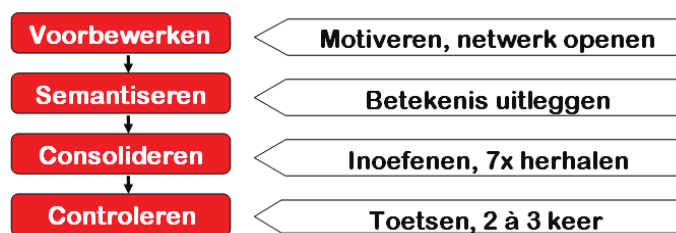
Maar alvorens aan goede woordenschatonderwijs te kunnen starten moet er onderzocht worden hoe kinderen woordenschat opbouwen.

Kinderen gaan eerst labelen, d.w.z. dat ze een woord gaan koppelen aan een referent in de werkelijkheid, bv: dat dier met 4 poten is een hond.

Maar labelen is niet het enige onderdeel in het proces. Het wil niet zeggen dat ze nu ze de viervoeter hond noemen ze ook effectief de betekenis van het woord beheersen. Deze breidt zich verder uit door te categoriseren, hier gaan de kinderen onderzoeken welke referenten onder het woord vallen en welke niet. Bv: Dat grote dier in de wei met vier poten, is dat ook een hond? Het kind leert wat wel en wat niet onder het concept 'hond' valt.

Uiteindelijk gaan ze hun netwerk opbouwen. Dit is het verdiepen van de woordenschat en het woord dat ze aangeleerd hebben koppelen aan andere woorden. Bv: Hond, huisdier, vacht, ... Het netwerk breidt stap per stap verder uit en het kind leert meer betekenissen en de betekenistoekenning wordt verdiept. (Verhallen, 2002)

Nu we weten hoe kinderen woordenschat leren wordt er verder onderzocht hoe leerkrachten deze woordenschat moeten aanleren aan de kinderen. Uit onderzoek is gebleken dat er gewerkt wordt met de stappen van de viertakt: voorbereiden, semantiseren, consolideren en controleren. Op de volgende pagina leest u wat er met deze stappen bedoeld wordt.

Figuur 6: 'de viertakt' overgenomen uit 'met woorden in de weer' van Verhallen, 2002

1. Voorbewerken

Alvorens je kan voorbereiden moet je eerst woorden selecteren die je wilt aanbrengen bij de kinderen. Belangrijk hierbij is dat je rekening houdt met de frequentie van het woord – d.w.z. woorden die ze dagelijks nodig hebben – met de schooltaalwoordenschat en met de pregnante context, d.w.z. dat je vanuit een bepaalde context besluit om een woord aan te leren. Bijvoorbeeld: als een kleuter een rups ziet op de speelplaats kan je hier verder op inspelen.

Zodra je een woord geselecteerd hebt kan je gaan voorbereiden. Deze stap is meestal heel kort. In sommige gevallen wordt deze zelfs weggelaten (lees: in een pregnante context). In de voorbereiding worden de kinderen klaargestoomd om een nieuw woord aan te leren. Hier is de betrokkenheid en de aandacht van de leerling van essentieel belang. Dit kan je doen door een verrassende sfeerschepping alvorens je het woord aanbrengt. Bijvoorbeeld: je wilt het woord 'mail' aanleren, plots krijgt de juf een belangrijke mail die ze voorleest aan de kinderen. Het woord mail wordt hier nu aangehaald en ook de context waarin het woord wordt aangeleerd is duidelijk. (Verhallen, 2002)

Voordat het spel ontwikkelt kan worden moeten er dus eerst woorden geselecteerd worden die van belang zijn voor de kinderen op Nourish. Er moet nagedacht worden over welke woorden ze zouden moeten kennen, welke context er gebruikt kan worden en is het belangrijk om de beginsituatie van de kinderen te achterhalen.

2. Semantiseren

Daarna moet er gesemantiseerd worden volgens Verhallen (2002). Hier wordt de betekenis van het woord opgeklaard. Verhallen (2002) zegt dat de beste manier om te semantiseren bestaat uit de drie uitjes: uitbeelden, uitleggen en uitbreiden.

Bij het uitbeelden wordt het woord visueel gemaakt, dit kan zijn door prenten, concreet materiaal te gebruiken of door het woord letterlijk uit te beelden. Als je bijvoorbeeld het woord 'bijdoen' wil aanleren kan je dit ook effectief doen. Het woord uitleggen zegt het zelf: hier ga je het woord uitleggen. Dit kan tijdens het uitbeelden gebeuren. Het laatste uitje is die van uitbreiden. Hier wordt de woordenschat verder uitgebreid. Hier is het interessant om een woordcluster te maken, bijvoorbeeld: bijdoen: afdoen, meer, minder, erbij, ... deze woorden kunnen allemaal samen met het woord bijdoen aangehaald worden. Zo wordt de betekenis van het woord bijdoen uitgebreid. (Verhallen, 2002)

Ook in het spel dat ontwikkeld zal worden, is semantiseren van groot belang. Dit kan aan de hand van de drie uitjes die Verhallen aanhaalt. De leerkracht kan de woorden die geselecteerd worden uitbeelden en laten uitbeelden door de kinderen. Deze woorden kunnen ook visueel aangebracht worden a.d.h.v. tekeningen. Als het mogelijk is kunnen deze woorden zelfs aangehaald worden met concreet materiaal.

3. Consolideren

De focus ligt hier bij het herhalen van de woorden. Hierbij is het belangrijk om het woord in elke hoek te laten terugkomen in verschillende spelletjes en werkvormen. Doordat ze actief bezig zijn met het woord leren ze het ook sneller gebruiken.

Verhallen (2002) heeft ook 3 consilideerregels opgesteld:

Consolideerregel 1: 'ga net zolang door met consolideren totdat de kinderen het woord kennen'.

Consolideerregel 2: 'de kern van het consolideren is veel, gevarieerd en speels herhalen'.

Consolideerregel 3: 'bij het consolideren zijn de woorden zichtbaar in de klas aanwezig'.

Het spel dat ontwikkeld wordt is eigenlijk de basis van het consolideren. Op basis van dit spel gaan ze de nieuwe woorden herhalen en gebruiken. Spelenderwijs leren ze de nieuwe woorden aan.

4. Controleren

Tenslotte wordt volgens Verhallen (2002) gecontroleerd of het woord gekend is. Dit kan samen gedaan worden tijdens het consolideren, je hoort en kijkt tijdens de activiteiten of het woord passief als actief gekend is. Achteraf moet er dus gecontroleerd worden of de kinderen de woordenschat beheersen volgens Verhallen (2002). Dit kan gebeuren door mee te spelen tijdens het spel en te luisteren welke woorden er gekend zijn en welke niet.

Hieruit kan geconcludeerd worden dat woordenschat aanleren niet zo vanzelfsprekend is. Er worden heel wat stappen voorafgaand gedaan zoals: de beginsituatie schetsen, woordenschat selecteren, een context scheppen, etc. Achteraf is het vooral belangrijk dat ze de betekenis van het woord begrijpen en kunnen koppelen aan andere woorden. Ook herhaling is van essentieel belang doordat er gecontroleerd kan worden of ze het woord begrijpen.

- Wat is de visie van NGO Nourish op taal -ontwikkeling?

NGO Noursih heeft nog niet echt een visie ontwikkelt rond taal – ontwikkeling.

Waar zij vooral belang aan hechten is het aanleren van de taal Engels, maar hiervoor hebben ze nog geen specifieke visie.

2.8.1 Theorie omzetten in de praktijk: taal- ontwikkelend lesgeven

Vanuit onderzoek is gebleken dat woorden zeer essentieel zijn, in dit geval Engelse woorden. Dit omdat de kinderen Engels moeten kunnen hanteren in de grade R klas. Als ze de taal Engels niet kunnen beheersen kunnen ze de lessen moeilijk volgen, kunnen ze niet leren lezen en kan er niet gecommuniceerd worden. Het is dus van groot belang voor het schoolsucces van deze kinderen. Ook hier moest de klas eerst gescreend worden: waar liggen de interesses, kennen ze al Engelse woorden, gebruiken ze Engels al passief of actief?

Hieruit is gebleken dat de meerderheid van de klas nog geen Engels kan.

Verhallen (2002) zegt dat woorden moeten aangeleerd worden door eerst bewust woorden te selecteren. Hier moet rekening gehouden worden met de frequentie – het belang – van het woord. De pregnante context en de schoolcontext. Vanuit observaties en bevragingen op NGO Nourish is er achterhaald dat de crèche zich bevindt op een heel natuurlijk gebied waar de kinderen veel planten/bomen/ en insecten zien. Dit is dus een ideale context om de kinderen dit soort woorden in het Engels bij te brengen. Ook hun interesses sluiten hierbij aan, de kinderen spelen het allerliefste buiten en zijn bezig met de natuur. Daarnaast moeten de kinderen kunnen tellen in het Engels, getallen zijn dus ook een belangrijk onderdeel in het spel, dit sluit aan bij de schoolcontext.

Bovendien moet er ook aan voorbereiden gedaan worden volgens Verhallen (2002). D.w.z. dat de woorden spelenderwijs met een leuke sfeerschepping worden aangebracht. Voordat het spel wordt aangeboden moet er dus een leuke sfeerschepping voorzien worden waar de woorden in aan bod komen.

Naast het voorbereiden komt het semantiseren, dit gebeurt a.d.h.v. de drie uitjes: uitbeelden, uitleggen, uitbreiden.

Omwille van het materiaal dat gebruikt moet worden moeten de woorden visueel worden gemaakt door het zelf te tekenen. Ook het aanwijzen in de echte natuur is belangrijk zodat de kinderen kunnen gaan labelen. Ondertussen kunnen we het woord een paar keer in het Engels verwoorden. Het uitbreiden kan gebeuren door een woordcluster te maken. In het spel zal dus niet één woord aangebracht worden maar verschillende woorden in dezelfde context. Achteraf wordt er meegespeeld met het spel zodat er gecontroleerd kan worden of de woorden gekend zijn en/of er aanpassingen moeten gebeuren. Hieruit komen dus de volgende richtlijnen:

- Woorden selecteren die aansluiten bij de pregnante context (natuur), de schoolcontext (getallen) en de frequentie van het woord (woorden die ze vaak gebruiken).
- Er moet een sfeerschepping voorzien worden waar verschillende woorden al aangehaald worden zodat de kinderen deze woorden al horen (voorbereiden).
- De woorden moeten visueel gemaakt worden – a.d.h.v. prenten – en uitgebreid worden – door het te koppelen aan verschillende referenten (semantiseren).
- Achteraf moet er gecontroleerd worden of de woorden gekend zijn.

2.9 Deelvraag 6: Hoe samen met de mentoren werken/overleggen zodat de duurzame spelmaterialen ook gebruikt worden in de crèche?

Daarentegen is het zeer belangrijk om een goede band met de mentoren op te bouwen zodat zij de duurzame spelmaterialen – in dit geval het spel – verder willen gebruiken in de klas. Daarom wou ik eerst een 'vriendschapsband' opbouwen met de mentoren door meer te weten over elkaar. Daarnaast ben ik de mentoren gaan bevragen wat zij juist verwachten en wat zij willen zien van mij, hier hield ik rekening mee:

- De mentoren willen vooral bijleren, ze willen zien hoe zij de kinderen kunnen voorbereiden op grade R.
- Ze willen hier ook actief mee aan de slag kunnen gaan en het effectief kunnen gebruiken en namaken.
- Ze willen ook de doelen eens bekijken waar ze naar moeten streven en zien hoe ze deze allemaal kunnen nastreven.
- Ze willen meer structuur in de klas.
- Ze willen te weten komen hoe je muzische activiteiten kan doen met de kinderen.

Tenslotte zal ik de mentoren een paar 'tips' geven door deze te voor te doen in de klas en ze zoveel mogelijk zelf te laten doen! Zo hebben ze niet het gevoel dat ik alles kom overnemen maar gewoon net zoals hen moet zoeken op welke manier er in deze klas gewerkt kan worden. Zoals je op 'afbeelding 1' kan zien worden de activiteiten ook altijd samen gegeven. De mentoren willen echt enorm hard bijleren!

Omdat de mentoren graag wilden zien hoe ze verschillende doelen – buiten alleen Engels – konden nastreven en ik te weinig tijd had om alle doelen aan te tonen heb ik besloten om een werkbundeltje te maken voor de mentoren met alle doelen die zij zelf wilden nastreven en hoe ze deze doelen kunnen nastreven. Dit sluit ook weer mooi aan bij de pijler duurzaamheid. Het spel wordt voor meerdere doelen ontwikkeld en wordt niet weggegooid na één keer te spelen.

Afbeelding 1: NGO Nourish samenwerking

Afbeelding 2: mentoren NGO Nourish crèche

3 Ontwerpen

In het puntje ontwerpen kom ik vanuit de richtlijnen die ik in het puntje 'verzamelen' heb verzameld tot een spel. Hier krijgt u de cyclus van het ontwerp te zien. Eerst leest u de richtlijnen waaraan het spel moet voldoen vervolgens krijgt u te zien op welke manier ik deze richtlijnen heb toegepast in de praktijk en tenslotte wordt een klein besluit geformuleerd.

3.1 De ontwerpeisen

3.1.1 Richtlijn duurzaamheid

- Het maken en aanmoedigen van duurzame keuzes: afval dat veel voorkomt verwerken in het spel en de mentoren aanmoedigen om dit in hun verdere carrière ook toe te passen door een werkbundel samen te stellen.
- Het spel moet ontwikkeld worden vanuit afval, dit afval wordt dus gerecycleerd in een spel en er moet karton, plastic flessen en plastic zakken in verwerkt worden.

3.1.2 Richtlijnen speldidactiek

- Het spel moet aantrekkelijk zijn en gekoppeld worden aan de interesses van de kinderen zodat het plezier en de betrokkenheid centraal staat maar het spel moet ook bepaalde spelregels kennen zodat het gespeeld kan worden.
- Het spel moet aansluiten bij de interesses van de kinderen in dit geval: bewegen en buitenomgeving.
- Het spel moet met meerdere gespeeld kunnen worden zodat het samenspelen/samenwerken aanbod komt.

3.1.3 Richtlijnen doelgericht werken

- Het spel moet de doelen: 'understands and follows 2-step instructions' en 'provides descriptions of objects, pictures etc. with prompting' na streven.
- Het spel moet meerdere doelen nastreven.

3.1.4 Richtlijnen taal- ontwikkelend lesgeven

- Woorden selecteren die aansluiten bij de pregnante context (natuur), de schoolcontext (getallen) en de frequentie van het woord (woorden die ze vaak gebruiken).
- Er moet een sfeerschepping voorzien worden waar verschillende woorden al aangehaald worden zodat de kinderen deze woorden al horen (voorbereiden).
- De woorden moeten visueel gemaakt worden – a.d.h.v. prenten – en uitgebreid worden – door het te koppelen aan verschillende referenten (semantiseren).

3.1.5 Richtlijn samenwerken met mentoren

- Een werkboekje maken voor de mentoren waarin aangetoond wordt welke doelen er nog nagestreefd kunnen worden met het spel.

3.2 Spel ontwerpen

Met de bovenstaande ontwerpeisen in mijn achterhoofd ben ik begonnen aan mijn ontwerp. Zo heb ik enkele stappen doorgaan:

Stappen	Uitwerking	Ontwerpeis(en)
<p>Stap 1: doelen kiezen die aansluiten bij de BS en de verlangens van NGO Nourish</p>	<p>Alvorens ik het spel gemaakt heb moest ik doelen selecteren. Hiervoor heb ik eerst een klasscreening gedaan en een kind-volgsysteem gebruikt om de beginsituatie te achterhalen. Daaruit is gebleken dat de kinderen weinig tot geen Engels kunnen – wat noodzakelijk is als voorbereiding op grade R – , nood hebben aan beweging – hun motoriek is heel sterk ontwikkeld en sluit aan bij het onderwijsmodel van Zuid-Afrika – en ze graag buiten in de natuur spelen.</p> <p>Nadat ik deze beginsituatie achterhaald had mocht ik in de leerplandoelen van de SCS een kijkje nemen. Hieruit heb ik de doelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 'understands and follows 2-step instructions' - 'provides descriptions of objects, pictures etc. with prompting' <p>geselecteerd die aansluiten bij de BS van de klas en de context.</p> <p>Achteraf worden er ook doelen geselecteerd die ook met dit spel nagestreefd kunnen worden. Deze doelen dienen ook als voorbereiding op de grade R</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het spel moet de doelen: 'understands and follows 2-step instructions' en 'provides descriptions of objects, pictures etc. with prompting' na streven. • Het spel moet meerdere doelen nastreven

	<p>klas en worden in een bundeltje gezet voor de mentoren zodat zij hiermee aan de slag kunnen.</p>	
<p>Stap 2: a.d.h.v. observaties de context van de 'school' achterhalen en hier een thema aan koppelen</p>	<p>Vanuit observaties zag ik dat de crèche van NGO Nourish gelegen is op een groot domein met veel fauna en flora (bomen, gras, bloemen, insecten, zand, ...) het thema natuur was dus ideaal om te verwerken in het spel. De kinderen komen er elke dag mee in contact en zo kan er gebruik gemaakt worden van concreet materiaal.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het spel moet aansluiten bij de interesses van de kinderen in dit geval: bewegen en buitenomgeving.
<p>Stap 3: a.d.h.v. BS, pregnante context, frequentie en schoolcontext woorden selecteren</p>	<p>Alweer werd er vanuit de BS achterhaald dat de kinderen weinig tot geen Engels hanteren. We moeten deze woorden dus vanaf 0 aanleren. De woorden werden geselecteerd a.d.h.v. de pregnante context, de frequentie en de schoolcontext.</p> <p>Pregnante context: de kinderen zijn omringd door de natuur. Natuurelementen kunnen dus zeker aanbod komen in mijn spel.</p> <p>Schoolcontext: de kinderen moeten in grade R het alfabet kennen en tellen tot 10 in het Engels. Ook dit kan verwerkt worden in het spel.</p> <p>Frequentie: de woorden worden vaak gebruikt en de kinderen komen hier elke dag mee in contact. Hierbij denk ik weer aan de natuurelementen.</p> <p>De geselecteerde woorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tree - ant - grass 	<ul style="list-style-type: none"> • Woorden selecteren die aansluiten bij de pregnante context (natuur), de schoolcontext (getallen) en de frequentie van het woord (woorden die ze vaak gebruiken).

	<ul style="list-style-type: none"> - sand - flower - spider - butterfly - bird - sun - water - telrij: 1- 6 <p>(Verhallen, 2002)</p>	
<p>Stap 4: een spelbord bedenken waarin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - samen kan gespeeld worden - spelregels worden voorzien - de opgelegde afval in verwerkt wordt - voor meerdere doelen kan gespeeld worden 	<p>Omdat het spel samen gespeeld moet worden (De groot, z.d.) wil ik graag een soort ganzenbord maken waardoor het spel met 4 spelers gespeeld kan worden en er dus aan kennisoverdracht gedaan kan worden. In elk bordspel horen natuurlijk ook regels. Ik zou graag een start en een finish hebben waar de kinderen naartoe moeten. De kinderen moeten iets verdienen door opdrachten te doen, in deze opdrachten zitten de 2 doelen verwerkt waarmee ze de Engelse woorden gaan leren.</p> <p>De kinderen moeten uit een zakje één flessendop nemen waar een getal op staat tussen 1 en 6. Zoveel stappen mogen ze vooruit. Ook zijn er een paar hindernissen zoals: beurt overslaan, nog een keer gooien en over de brug lopen.</p> <p>Maar deze spelregels moeten dan ook met afval verwerkt worden in het spel.</p> <p>Eerst en vooral moet er een basis zijn waarop het spel gemaakt kan worden. Dit wil ik doen vanuit karton omdat dit één van de meeste afvalsoorten op de straten is zegt Sarah. Vanuit karton maak ik dus het bordspel.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het spel moet meerdere doelen nastreven. • Een werkboekje maken voor de mentoren waarin aangetoond wordt welke doelen er nog nagestreefd kunnen worden met het spel. • Duurzame keuzes maken en aanmoedigen van duurzame keuzes: afval dat veel voorkomt verwerken in het spel en de mentoren aanmoedigen om dit in hun verdere carrière ook toe te passen door een werkbundel samen te stellen • Het spel moet de doelen: 'understands and follows 2-step instructions' en 'provides descriptions

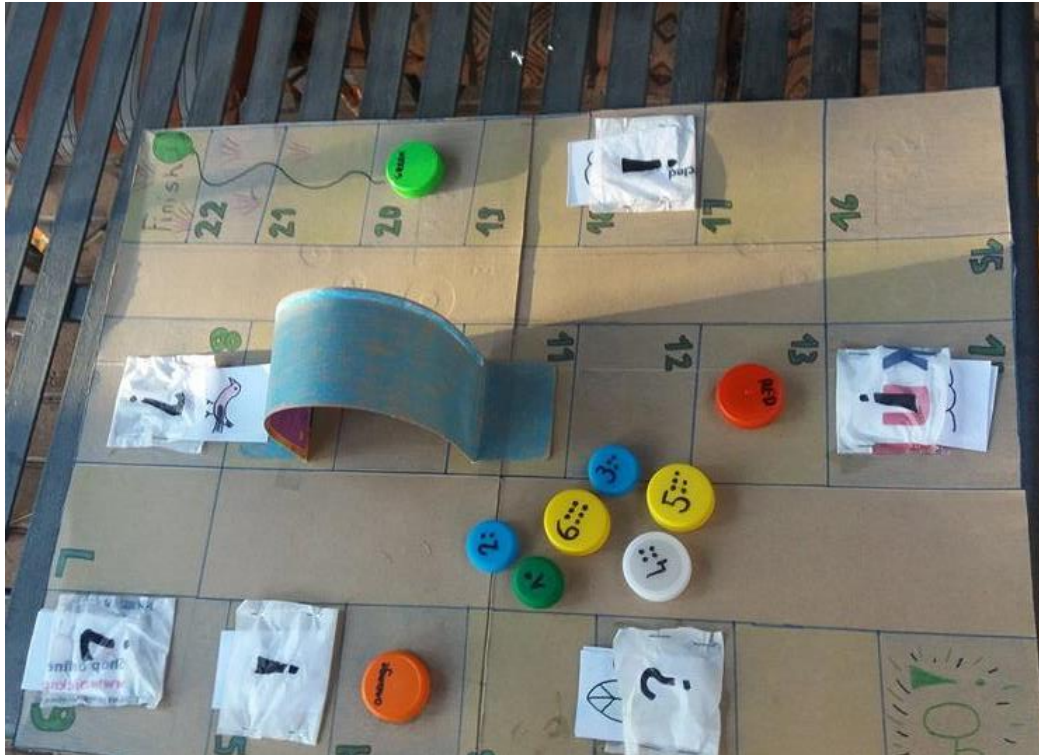
	<p>De kinderen kunnen door opdrachten te doen flessendoppen – ook hier heeft Sarah achter gevraagd – winnen. Wie de meeste flessendoppen heeft wint.</p> <p>De opdrachten komen in kleine zakjes gemaakt van plastic zakken op het bord. In deze zakjes komen opdrachtkaartjes waarin de doelen verwerkt worden. Dit wordt later toegelicht.</p> <p>De dobbelsteen wordt nu omgetoverd in flessendoppen. De kinderen mogen één flessendop uit een plastic zakje halen waarop een getal staat, zoveel stappen mogen ze vooruit.</p> <p>De hindernissen zijn ook gemaakt van flessendoppen: Rood = beurt overslaan Oranje = niets Groen = nog eens gooien Brug van karton = een vakje overslaan</p> <p>In het puntje 'spel beschrijven' leest u hier meer over.</p> <p>Ook moet het spel gebruikt kunnen worden voor meerdere doelen. In de zakjes van dit spelbord kunnen de mentoren altijd nieuwe opdrachten stoppen waarin andere doelen in verwerkt kunnen worden zoals: wiskunde, drama, muziek. Door een werkboekje op te stellen waar in staat welke doelen er nagestreefd worden, hoe de mentoren dit kunnen doen met het spel en welke</p>	<p>of objects, pictures etc. with prompting' nastreven.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het spel moet aantrekkelijk zijn en gekoppeld worden aan de interesses van de kinderen zodat het plezier en de betrokkenheid centraal staat maar het spel moet ook bepaalde spelregels kennen zodat het gespeeld kan worden. • Het spel moet aansluiten bij de interesses van de kinderen in dit geval: bewegen en buitenomgeving. • Het spel moet met meerdere gespeeld kunnen worden zodat het samenspelen/samenwerken aanbod komt.
--	---	---

	materialen ze nodig hebben kunnen ze hier later verder mee aan de slag.	
Stap 5: spel voorstellen aan de mentoren voor het effectief ontwerpt wordt	<p>Voordat ik het spel gemaakt heb wou ik het eerst voorstellen aan de teachers van de NGO Nourish crèche. Ik wou weten wat hun mening hiervan was, of ze hier achter stonden en of ze hier nog iets bij wilden toevoegen en/of andere ideeën hadden. Voordat ik dit spel had toegelicht had ik de doelen van de SCS al eens laten zien aan de mentoren en deze lagen nog in de crèche. De mentoren stelde toen voor dat zij van elk domein doelen mochten kiezen en wij deze doelen verwerkte in het boekje. De mentoren hebben dus de doelen gekozen die ik verwerk in het spel in de werkbundel. Deze werkbundel vindt u terug in bijlage 4.</p> <p>De mentoren waren ook heel erg tevreden over het startspel-idee en waren mij al heel dankbaar. Ze konden niet wachten om het spel te zien en te gebruiken.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Een werkboekje maken voor de mentoren waarin aangetoond wordt welke doelen er nog nagestreefd kunnen worden met het spel.
Stap 6: spel maken!	Na de goedkeuring van de mentoren heb ik het spel gemaakt. In het puntje 'spel beschrijven' vindt u een foto van het spel en de uitleg hoe de doelen nagestreefd worden en hoe de richtlijnen van taal-ontwikkelen lesgeven aanbod komen.	<ul style="list-style-type: none"> • Er moet een sfeerschepping voorzien worden waar verschillende woorden al aangehaald worden zodat de kinderen deze woorden al horen (voorbereiden).

3.3 Spel beschrijven

In dit puntje beschrijf ik de spelregels van het spel, hoe de doelen er in verwerkt zijn en hoe ik de geselecteerde woorden dankzij het spel – gekoppeld aan de theorie – aanleer bij de kinderen.

Afbeelding 3: spel uit duurzaam materiaal

Zoals eerder vermeld heeft het spel enkele spelregels. Frea Janssen – Vos (2004) zegt namelijk dat een spel pas een spel kan genoemd worden als er spelregels aan de pas komen. De spelregels van dit spel zijn:

- 4 spelers
- wie de meeste dopjes aan de finish heeft wint
- groen dopje = opnieuw gooien
- rood dopje = beurt overslaan
- oranje dopje = niets
- brug = vakje overslaan
- vraagteken = opdracht rond het doel: provides descriptions of objects, pictures etc. with prompting
- uitroepteken = opdracht rond het doel: understands and follows 2-step instructions

Opdrachten:

Vraagteken: Als de kinderen met hun pion (flessendop) op het vraagteken komen moeten ze een kaartje uit het zakje halen. Op dit kaartje staat een tekening van één van de woorden die ik geselecteerd heb, bijvoorbeeld: boom. De bedoeling is dat het kind dit woord in het Engels verwoorden. Alvorens dit spel gespeeld wordt moet er voorberekt worden zodat ze deze woorden al spelenderwijs opvangen. Als de kleuter het woord niet meteen weet help ik en zeg ik dit woord in het Engels. De kinderen krijgen – indien mogelijk – ook de kans om het referent in de werkelijkheid aan te duiden, bijvoorbeeld: een echte boom zoeken en deze aanduiden. Als ze het woord hebben verwoord bij het zien van de tekening krijgen ze een dopje.

Uitroepteken: Het uitroepteken zijn iets actievere opdrachten waarin de motoriek en het 'doen' aanbod komt. Ook hier moeten de kinderen een kaartje trekken als ze met hun pion op het uitroepteken komen. Deze keer moeten ze een instructie van 2 stappen uitvoeren alvorens ze een dop kunnen winnen. Een opdracht kan zijn: 'loop naar een boom en kom terug' het woord 'boom' komt weer aan bod en de kinderen krijgen de kans om hier actief bezig te zijn. Een ander voorbeeld kan zijn: 'sta recht en val als een blaadje op de grond'. Hier komt het woord 'blaadje' weer aanbod. De kinderen leren door actief bezig te zijn de woorden. Ook hier staan de prenten van de woorden weer op het kaartje zodat het visueel wordt.

Ik heb ervoor gezorgd dat elk woord op het kaartje gevisualiseerd wordt zodat er aan het puntje semantiseren – specifiek uitbeelden – gewerkt word. Volgens Verhallen(2002) zou dit de beste optie zijn om nieuwe woorden aan te leren. Ook door de woorden concreet te maken door de kinderen de referenten te laten aanwijzen hoort bij het puntje 'uitbeelden' (Verhallen, 2002). Bovendien zouden de kinderen de vaardigheid beter ontwikkelen als ze actief betrokken zijn in het spel – wat ik verwerkt heb in de opdrachten – (Van Oers, 1999). Het puntje uitbreiden komt tot uiting doordat ik meer woorden aanleer uit de context 'nature', dit is mijn basis maar ik breid dit uit door meerdere woorden vanuit dit cluster aan te leren.

3.4 Spel uittesten

In de laatste stageweek op NGO Nourish heb ik mijn spel uitgetest. Omwille van tijdgebrek heb ik het spel maar 3 keer kunnen uittesten met telkens 4 dezelfde kleuters omdat ik een eventuele groei wou zien. De kinderen waren meteen heel enthousiast toen ze het spel zagen staan en kwamen er meteen naar toe. Eerst heb ik een kleine sfeerschepping gedaan om de woorden 'voor te bewerken'. Ik had verschillende tekeningen mee waarop de woorden stonden getekend. We gingen een tochtje doen door de 'nature' en kwamen allerlei dingen tegen: een mier, een spin, een boom, etc. De kinderen waren helemaal mee in de sfeer en sommige kinderen zeiden soms de Engelse woorden na. Hierna had teacher Farence de kinderen toegelicht dat het spel per 4 gespeeld moest worden en dat iedereen de kans kreeg om het spel te spelen. Daardoor werden de kinderen rustiger en konden we 4 kinderen aanduiden. Farence heeft deze 4 kinderen de spelregels uitgelegd in het Tsonga's zodat de kinderen een idee kregen van wat de bedoeling was. Enkel de opdrachten gebeurden in de taal Engels.

Wat mij meteen opviel was dat de getallen die op de dopjes stonden nog te moeilijk waren. Hier heb ik vanuit observaties te snel geconcludeerd dat de kinderen dit al kenden. De kinderen moesten namelijk elke dag tellen tot 10 in het Engels maar natuurlijk was dit gewoon 'papegaaienwerk'. De getallen tot 4 gingen wel heel goed! De getallen 5 en 6 waren te moeilijk en heb ik dan ook uit het zakje gehaald.

De opdrachten van het spel waren wel mooi op niveau. Farence vertelde eerst in het Tsonga's wat juist de bedoeling was. Mijn doel was dan ook niet dat de kinderen vanaf het eerste spel de woorden hanteerden. Daarom liet Farence de kinderen eerst in het Tsonga's antwoorden en koppelde ze er zo het Engelse woord aan vast. De antwoorden in het Tsonga's waren ook altijd correct wat ik al een goed gegeven vond. Het feit dat ze de spelregels hanteerde en wisten wat de bedoeling was, was al een grote stap.

De volgende dag zei Farence – op mijn vraag - de opdracht in het Tsonga's maar gebruikte het woord dat ze aangeleerd kregen in het Engels, bijvoorbeeld: wijs een 'flower' aan. Omdat de kinderen dit konden linken aan de tekening die op het kaartje stond konden ze ook de bloem aanwijzen. Kleuter X herhaalde de woorden zelfs enkele keren in het Engels. Hij begon dan ook heel snel de opdrachten die in het vraagtekenzakje zaten in het Engels na te vertellen en linkten dit met referenten in de werkelijkheid.

Na 3de keer spelen viel me op dat sommige kinderen de instructies al konden, bijvoorbeeld: loop naar een 'tree' en kom terug, ze gebruikte de woorden passief. Ze spraken de woorden nog niet uit maar konden ze wel aanwijzen.

Omwille dat ik maar 1 maand op de NGO Nourish crèche stond kon ik het spel maar enkele keren uittesten. Maar ik kreeg wel te horen van een vrijwilligster dat sommige kinderen de woorden effectief beginnen te gebruiken.

Afbeelding 4: spel duurzaam materiaal

Bovendien konden er meerdere doelen nagestreefd worden met het spel. Omdat ik de laatste stageperiode op de SCS stond had ik Farence gevraagd of ik het spel eens mocht lenen om uit te testen op de Southern Cross School.

Hier heb ik de doelen rond muziek uitgetest bij het spel en dit ging heel erg goed. De kinderen op de SCS spreken vloeiend Engels waardoor ik het spel gewoon kon uitleggen en ze heel snel mee waren. Hier viel me op dat de getallen 5 en 6 wel gekend waren. Hieronder ziet u een foto van het 'muzikaal' spel.

Afbeelding 5: muzikaal spel SCS

3.5 Aanpassingen spel

Zoals op de vorige pagina vermeld waren de getallen 5 en 6 nog te moeilijk voor de kinderen op de NGO Nourish. Daarom heb ik deze 2 getallen nog even uit de zak gelaten. Samen met mijn medestudenten heb ik de getallen van 1 tot 6 op de klimrek van de speelplaats geleverd zodat de kinderen op een speelse manier de getallen kunnen aanleren. Wij riepen dan een getal en daar moesten ze naartoe klimmen. Op deze manier leerden ze stilletjes aan de getallen en kunnen deze twee dopjes weer in de zak.

Afbeelding 6: klimrek met getal beelden

4 Concluderen: deel 1

Uit onderzoek is gebleken dat het aspect duurzaamheid alles omvat wat de toekomst kan verbeteren. Dit kan door waarden door te geven aan de toekomstige generaties door gebruik te maken van gerecycleerd en herbruikbaar materiaal. Recycleren en hergebruik is dus een duurzaam aspect waarop ingezet kan worden bij het ontwikkelen van materialen. Bovendien was recycleren en hergebruik ook één van de pijlers waarop NGO Nourish zich richtten en vanuit bevestigingen ben ik te weten gekomen welke materialen – plastic flessen, plastic zakken, karton – ik kon hergebruiken om duurzaamheid te verwerken in mijn spel. Daarnaast moest er ook rekening gehouden worden met de 3 aspecten rond duurzaamheid, economisch aspect, sociaal aspect en ecologisch aspect beter gekend als: people, planet en profit. Dit houdt in dat er zo weinig mogelijk uitgave mag gebeuren en er winst moet gemaakt worden. Het spel mocht dus geen geld kosten. Daarnaast moet het zowel voor de mens als de planeet een goed en gezond gegeven zijn. Verder heb ik gezien dat er aan duurzaamheid gedaan wordt als het voorwerp meermaals gebruikt en hergebruikt kan worden. Het spel dat ik gemaakt heb kan hergebruikt worden om meerdere doelen na te streven. Want je kan in de plastic zakjes nieuwe opdrachtkaarten verwerken die andere doelen nastreven. Dus ook hier streeft het spel naar het aspect duurzaamheid.

Niet alleen het duurzaam aspect moest verwerkt worden in het spel maar ook doelgericht werken. Tijdens het onderzoek heb ik een antwoord gekregen op de onderzoeksvraag: 'hoe doelgericht werken in een spel intrigeren?'. Hiervoor moest ik eerst de context en de beginsituatie achterhalen en dit goed kaderen. Door bevestigingen, bezoeken en observaties kwam ik dan ook te weten dat Zuid-Afrika werkt met een grade R klas en de vaardigheid Engels dus noodzakelijk was voor kinderen op de NGO Nourish crèche. Dit omdat de kinderen geen Engels kunnen en dit belangrijk is als voorbereiding op de grade R klas waar de lessen in het Engels gegeven worden. Deze doelen heb ik geselecteerd - uit de leerplandoelen van Zuid-Afrika - a.d.h.v. de beginsituatie per kleuter. Uit deze observaties was gebleken dat de kinderen de taal Engels niet beheersten waardoor ik gekozen had voor doelen van grade 000 als voorbereiding op hun niveau. Hieruit zijn de doelen 'understands and follows 2-step instructions' en 'provides descriptions of objects, pictures etc. with prompting' geselecteerd omdat dit mooi aansloot bij de beginsituatie en de context van de kinderen. In deze doelen konden de woorden visueel gemaakt worden en de kinderen konden de activiteiten actief gaan uitvoeren wat aansloot bij hun interesses.

Ook om nieuwe woorden aan te leren was de context een belangrijk gegeven. A.d.h.v. de beginsituatie, de pregnante context en de schoolcontext ben ik woorden kunnen gaan selecteren. Deze heb ik aangeleerd in het Engels door te werken met: voorbereiden, semantiseren, consolideren en controleren. Het voorbereiden is aanbod gekomen door een sfeerschepping waarin de woorden verwerkt waren. Het semantiseren – in het bijzonder werken met de 3 uitjes – consolideren en controleren was verwerkt in het spel zelf. Vooral door de verschillende opdrachtkaarten kwam dit aanbod.

Tenslotte heb ik samen met mijn mentoren besproken hoe zij het zagen en hoe zij verder wilden met het spel. Hier is het 'werkboekje' uitgekomen waarin de gekozen doelen van de mentoren verwerkt worden en dus ook nagestreefd kunnen worden met dit spelbord.

Hieruit concludeer ik dat al mijn onderzoeksvragen beantwoord zijn en mijn spel voldoet aan de theorie. Bovendien heb ik geleerd dat je met alles – zelfs met afval – een doelgericht spel kan creëren dat meerdere doelen kan nastreven. Zolang er maar rekening wordt gehouden met de beginsituatie, de context en de doelen! Daaruit heb ik zelf geleerd dat de beginsituatie achterhalen en een goede klasscreening enorm belangrijk is alvorens er doelgericht gewerkt kan worden maar ook de context waarin het spel wordt gespeeld moet achterhaald worden. De context Afrika was dan ook een 'buitengewone' uitdaging omdat het onderwijs toch anders in elkaar zit. Jammer genoeg was mijn stageperiode in Zuid-Afrika te kort om de groei na te gaan en om dus te zien of het spel effectief de Engelse taal bevorderen.

Deel 2: buitenomgeving gebruiken als didactisch materiaal

In deel 1 hebben we gezien hoe we een didactisch spel kunnen maken van duurzaam materiaal zoals afval. Dit omdat duurzaamheid één van de pijlers is waar NGO Nourish zich op richt. Maar ook de Southern Cross School staat hier enorm achter. Zo heb ik zelf mogen ondervinden hoe de vakleerkracht van de Southern Cross School de natuur en de omgeving gebruikt als didactisch materiaal. In deel 2 krijgt u te lezen wat de visie van de Southern Cross School hier rond is en hoe ik dit zelf heb proberen toe te passen in de praktijk.

1 Oriënteren en richten

1.1. Oriënteren

Ook in deel 2 heb ik eerst het puntje 'oriënteren en richten' uitgewerkt. Hieruit ben ik opnieuw op een onderzoeksvraag gekomen die ik weer opsplits in deelvragen. Antwoorden op deze vragen vindt u in het puntje 'verzamelen'.

1.1.1. Aanleiding

De Zuid-Afrikaanse school Southern Cross School – één van de stagescholen – zegt: ““A wide range of information about the natural environment, its intricate and interlinked systems and processes and the many human related pressures on it are shared with the learners”.

De school vindt dat de milieubelasting – alles wat gedaan wordt ten voordelen voor het milieu – een grote meerwaarde is voor de schoolervaring voor het kind.

De Southern cross school werkt dan ook vaak met specifieke vakleerkrachten, waarvan 'Teacher lan' één is. Teacher lan geeft de kinderen het vak 'bush lore'. Dit vak sluit weer mooi aan bij de visie rond milieubelasting. De kinderen worden door de 'bush lore' bewust gemaakt over de natuur en hoe ze hiermee moeten omgaan. In de klas nemen de klasleerkrachten een thema over de natuur op bijvoorbeeld: water. Dit thema wordt verder verdiept door de bush lore. Teacher lan trekt altijd met weinig middelen maar met een bepaald doel samen met de kinderen de natuur in. Hierdoor krijgen de kinderen een breed scala aan info over de natuur. De kinderen leren hierdoor hoe de natuur in elkaar zit en leren bovenop ook attitudes om met de natuur om te gaan. Southern Cross bevindt zich op een prachtige locatie wat voor Teacher lan uiteraard veel mogelijkheden biedt. Een uitgestrekt landschap, veel bos, de aanwezigheid van dieren, etc. Ideaal om buiten les te geven aan de kinderen. Teacher lan gebruikt als het ware de omgeving als didactisch materiaal, het was dus een uitdaging voor mij om dit te koppelen aan mijn eindwerk. Daarom ben ik meermaals meegegaan op bush lore om mij te laten inspireren om dit uit te proberen in de praktijk.

1.1.2. Context

Voordat dit kon uitprobeerde worden in de praktijk moest eerst ontdekt worden wat de visie is rond WO en buiten lesgeven op de Belgische stageschool. GO! de letterberg staat voor de milieuzorg op school en is dan ook een 'MOS' school. Dit vinden ze belangrijk omdat ze van hun kinderen milieubewuste burgers willen maken. Dit doen ze door kleine bijdragen zoals: koeken zonder verpakking, drinkbussen gebruiken en brooddozen i.p.v. zilverpapier. Dus ook in deze school staat het milieubewustzijn centraal. Verder vinden ze in de buitenomgeving lesgeven en het vak wereldoriëntatie zeer belangrijk om de kinderen bewust te laten nadenken over de natuur, hoe alles in elkaar zit, etc. en zijn ze van mening dat de kinderen dit het beste leren door het zelf te ervaren. Juf Wendy – mijn mentor – vindt het idee om de buitenomgeving te gebruiken als didactisch materiaal dan ook fantastisch. Volgens haar leren de kinderen enorm veel bij door het zelf te ontdekken. Zij staat dus helemaal achter het praktijkonderzoek en wil er zelf ook meer van leren. Verder moest er een omgevingsanalyse gebeuren om te weten te komen welke omgeving ik in de praktijk kon gebruiken. Hieruit blijkt dat GO! de letterberg zich op een prachtige locatie bevindt met veel bos en groen. In het puntje 'verzamelen' vindt u foto's terug van de omgeving die ik kon benutten.

1.1.3. Opzoek naar een praktijkprobleem

Tijdens de observaties in Zuid-Afrika bij Teacher Ian, de vakleerkracht, was het vooral duidelijk dat hij enorm veel kennis heeft over de natuur en de omgeving waarin hij lesgeeft. Hij kent die namelijk uit zijn broekzak. De kennis over natuur en de omgeving rond de stageschool is bij mij, de onderzoeker, redelijk beperkt. Verder ontbreekt ook de ervaring om de buitenomgeving als didactisch materiaal te gebruiken.

1.1.4. Verkennen van het praktijkprobleem

Voordat ik, Fien Houdmeyers, aan de vakliteratuur rond dit thema – de buitenomgeving als didactisch materiaal gebruiken – begon, werd een brainstorm gemaakt met wat allemaal onderzocht moest worden in dit deel van het onderzoek. Hieronder valt:

- Waarom de buitenomgeving gebruiken als didactisch spel materiaal?
- Hoe de buitenomgeving gebruiken als didactisch materiaal?
- Welke omgeving mag/kan gebruikt worden tijdens de lessen in de stageschool?

Om het onderzoek te kunnen starten moest er eerst nog een antwoord geformuleerd worden op deze vragen.

1.1.5. Het praktijkprobleem beschrijven

In dit puntje beschrijf ik mijn praktijkprobleem aan de hand van de 5 W's + H. (wat, wie, wanneer, waar en hoe) (Cyrilla Van Der Donk, 2014)

De vragen van de 5xW+H-methode zijn:

- Wat is het probleem?
- Wie heeft te kampen met het probleem?
- Wanneer treedt het probleem op?
- Waar doet het probleem zich voor?
- Waarom is het een probleem?
- Hoe is het probleem ontstaan?

Wat? Het probleem is simpel. Ik heb nog nooit buiten lesgegeven en weet dus ook niet hoe ik dit op de juiste manier kan toepassen. Teacher Ian weet heel veel over de natuur en kan hierdoor zonder problemen antwoorden op vragen van de kinderen. Voor mij ligt dit veel moeilijker omdat ik hier geen achtergrond van heb.

Wie? Het is een probleem voor mezelf. Ik wil mij hier achter zetten en ik wil te weten komen hoe ik op een goede manier de buitenomgeving kan gebruiken als didactisch materiaal.

Wanneer? Dit probleem bevindt zich tijdens mijn uitgroei stage. Ik wil dit voor mezelf uittesten tijdens mijn uitgroei stage omdat ik geprikkeld werd door de observaties op de Southern Cross School en mezelf heb uitgedaagd om dit tijdens de uitgroei stage uit te proberen.

Waar? Op mijn stageplaats 'GO! De letterberg'.

Waarom/ Hoe? Uit de MIRA – rapporten is gebleken dat er nog heel wat werk is om het milieu weer op punt te krijgen. Deze rapporten beschrijven allerlei natuurthema's en de staat hiervan zoals bijvoorbeeld: water, lucht, klimaat en afval. Deze thema's kunnen ook perfect aangehaald worden in de kleuterklas zodat de kinderen bewust worden van het milieu en dus ook attitudes opstellen om goed met de natuur om te gaan. Mos – milieuzorg op school – zegt dat binnen de natuur- en milieu – educatieve activiteiten kansen liggen om de kinderen te laten stilstaan hoe ze zorg kunnen dragen voor de omgeving, zowel nu als in de toekomst. Verder is er uit onderzoek van DUO – dienst uitvoering onderwijs – gebleken dat leerkrachten buiten les geven als positief hebben ervaren omdat de kinderen zich beter zouden kunnen concentreren.

1.2. Richten

1.2.1. Het onderzoeksdoel formuleren

Het doel waar ik naartoe wil is zeer persoonlijk. Ik wil voor mezelf te weten komen hoe ik de omgeving kan gebruiken als didactisch materiaal. Zelf weet ik heel weinig over de natuur maar wil ik mijn kleuters toch de kennis meegeven over de natuur zodat ze milieubewust worden en attitudes leren die belangrijk zijn om met de natuur om te gaan. Bovendien wil ik niet alleen te weten te komen hoe ik dit moet doen maar ook welke materialen ik hiervoor nodig heb en welke omgeving ter beschikking is.

1.2.2. Onderzoeksvraag

Vanuit mijn onderzoeksdoel ben ik gekomen tot deze onderzoeksvraag:

- Hoe kan ik de buitenomgeving gebruiken als didactisch materiaal?

Om een antwoord te krijgen op deze vraag heb ik enkele deelvragen opgesteld waarop in het puntje 'verzamelen' een antwoord wordt gezocht en is gevonden.

Deelvragen:

- Wat neem ik mee vanuit de observaties van de bush lore?
- Wat zijn de mogelijkheden op buitenonderwijs?
- Welke omgeving mag/kan gebruikt worden tijdens de lessen in de stageschool?

2. Plannen

Kadering probleem (kort): Ik wil graag de buitenomgeving gebruiken als didactisch materiaal maar heb hier geen ervaring mee en heb geen kennis omtrent natuur.

Onderzoeksdoel (kort): Te weten komen hoe ik de buitenomgeving kan gebruiken als didactisch materiaal.

Onderzoeksvraag: Hoe kan ik de buitenomgeving gebruiken als didactisch materiaal?

<p>Deelvragen:</p>	<p>Welke informatie wens ik te bekomen? Welke informatie heb ik nodig?</p> <p>(be)doel(ing) van acties die ik ga opzetten.</p>	<p>Hoe ga ik deze informatie bekomen?</p> <p>Welke acties ga ik ondernemen?</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Bronnenonderzoek (welke) 5. Observaties en bezoeken (wie en wat) 	<p>Wanneer?</p> <p>Planning.</p>
---------------------------	---	--	---

		6. Bevestigingen en gesprekken (wie en wat)	
Deelvraag 1: Wat neem ik mee vanuit de observaties van de bush lore?	<p>Beschrijving van informatie die ik wens te bekomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoe geeft teacher lan les? • Gebuikt hij materialen? • Wat is zijn doel? 	<p>Beschrijving van hoe ik die informatie ga bekomen:</p> <p>1. Bronnenonderzoek Welke bronnen ga ik grondig doornemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Internetbronnen: site Southern Cross School 	<p>Wanneer ga ik wat doen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • 24.04.2017: literatuurstudie over deze deelvraag • Geobserveerd tijdens mijn internationale stage
Deelvraag 2: Wat zijn de mogelijkheden op buitenonderwijs?	<p>Beschrijving van informatie die ik wens te bekomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Waar je op moet letten bij het maken van een buitenactiviteit • Op welke manieren je de buitenomgeving kan 	<p>Beschrijving van informatie die ik wens te bekomen:</p> <p>1. Bronnenonderzoek Welke bronnen ga ik grondig doornemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Internetbronnen: pimpjespeelplaats.be 	<p>Wanneer ga ik wat doen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • 4x op een maand een les uitproberen (elke vrijdag) • 24.04.2017: literatuurstudie over deze deelvraag

	<p>gebruiken en welke omgeving je kan gebruiken.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Waar kan men buitenonderwijs doen? 	<ul style="list-style-type: none"> • Cursus EDO en NME <p>2. Bevestigingen en gesprekken Wie of wat wil ik bevestigen, hoe en wat wil ik te weten komen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Navragen bij teacher lan • Vragen aan mijn mentor om feedback 	
<p>Deelvraag 3: Welke omgeving mag/kan gebruikt worden tijdens de lessen in de stageschool?</p>	<p>Beschrijving van informatie die ik wens te bekomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Welke omgeving is ter beschikking voor mij om de lessen te geven? 	<p>Bevestigingen en gesprekken Wie of wat wil ik bevestigen, hoe en wat wil ik te weten komen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Juf Wendy bevestigen 	<p>Wanneer ga ik wat doen?</p> <ul style="list-style-type: none"> • 25.04.2017: juf Wendy bevestigen welke omgeving er ter beschikking is en op welke dagen dit mogelijk is. • 25.04.2017: een omgevingsanalyse doen.

<p>To do: startcompetenties kaderen</p>	<p>Beschrijving van informatie die ik wens te bekomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ik wil te weten komen wat ik juist allemaal als wist en kon alvorens ik mijn lessen kan reflecteren. 	<p>Bevragingen en gesprekken Wie of wat wil ik bevragen, hoe en wat wil ik te weten komen?</p> <ul style="list-style-type: none"> Dit is een persoonlijke vraag. 	<p>Wanneer ga ik wat doen?</p> <ul style="list-style-type: none"> 03.06.2017 startcompetenties noteren
<p>To do: ontwerpen en uitproberen</p>	<p>Beschrijving van informatie die ik wens te bekomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> 3 lessen vanuit de richtlijnen waarbij ik de omgeving als didactisch materiaal gebruik. 	<p>Bevragingen en gesprekken Wie of wat wil ik bevragen, hoe en wat wil ik te weten komen?</p> <ul style="list-style-type: none"> Ik wil mijn groei graag schetsen en dus elke les reflecteren. 	<p>Wanneer ga ik wat doen?</p> <ul style="list-style-type: none"> 28.04.2017 les vanuit inspiratie SCS 12.05.2017 les EDO 19.05.2017 les vanuit inspiratie SCS
<p>To do: lessen reflecteren</p>	<p>Beschrijving van informatie die ik wens te bekomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hoe ben ik gegroeid? Wat kan nog beter? Wat zijn mijn vooruitzichten? 	<p>Bevragingen en gesprekken Wie of wat wil ik bevragen, hoe en wat wil ik te weten komen?</p> <ul style="list-style-type: none"> Ik wil mijn groei graag schetsen en dus elke les reflecteren. 	<ul style="list-style-type: none"> Na elke les reflecteren.

3. Verzamelen

3.1. Wat neem ik mee vanuit de observaties van de bush lore?

De bush lore is een super leuk gegeven waar de kinderen leren om bewust om te gaan met de natuur. Bovendien leren ze ook hoe de natuur in elkaar zit en hoe belangrijk de natuur is voor de wereld. Ook ik wil dit graag bijbrengen aan mijn stageklas. Teacher Ian – de vakleerkracht – deed dit door met beperkte materialen en één bepaald doel de natuur in te trekken. De kinderen kregen de kans om in de natuur allerlei dingen te ontdekken en hier vragen over te stellen. Teacher Ian had ook op elke vraag een antwoord klaar. Hierdoor kregen de kinderen een breed scala aan informatie van de natuur.

Les 1: In de eerste les die ik mee mocht vergezellen had Ian enkel papier en wascokrijtjes mee. Samen ging hij met de kinderen naar een open natuurlijke plaatst waar zich veel blaadjes, gras, stenen en bomen bevonden. Hier mochten de kinderen eerst vrij spelen en ontdekken, hieruit kwamen heel veel leervragen vanuit de kinderen. Ian kon hier meteen op antwoorden – iets waar ik al heel veel moeite mee zou hebben – de kinderen leerden dus al heel veel bij van gewoon te spelen in de natuur. Daarna mochten de kinderen een soort 'kunstwerkje' maken. Ze mochten dingen in de natuur zoeken zoals: bomen, bladeren, zand, stenen... en hier moesten ze een afruk van maken d.m.v. papier en wascokrijtjes. Dit vond ik een heel leuk idee om eens uit te testen in de praktijk. De kinderen gaan onderzoekend aan de slag en gaan allerlei nieuwe dingen ontdekken door te zoeken en ze zijn ondertussen actief en betrokken bezig. Dit neem ik zeker mee naar de praktijk!

Les 2: In les twee nam Ian de kinderen mee naar de waterpomp. Hier legde hij de kinderen uit dat de mensen het water vervuilen door vuilnis weg te gooien. Hij liet de kinderen aan het vuile water ruiken en legde het systeem van de waterpomp helemaal uit. De kinderen waren hier heel aandachtig en reageerde hier heel nuchter op. Ze vonden het verschrikkelijk dat de mensen het water vervuilen. Hier kwamen de attitudes die teacher Ian wil ontwikkelen mooi aanbod. Daarna liet teacher Ian de kinderen een vies gezicht trekken en nam hij hier een foto van. Achteraf nam hij de kinderen mee naar de composthoop en ook dit legde hij heel mooi op kinderniveau uit, de kinderen mochten daarna nog een beetje spelen in de natuur waar weer veel vragen aanbod kwamen.

Les 3: In les 3 ging hij met de kinderen het bos in. Hier mochten de kinderen op de grote stenen klimmen en klauteren. De kinderen kregen de kans om vrij in de natuur te spelen en te ontdekken. Achteraf moesten ze in een kring gaan staan en vertelde hij de kinderen dat hij een experimentje wou uitproberen. Hij had een touw bij waarmee hij een groot web wou maken. Hij gaf het touw aan een kleuter, deze kleuter moest water voorstellen. Zo gaf hij het touw van 'water' door aan een 'dier' – een andere kleuter – omdat het dier water nodig heeft. Dit deed hij tot dat hij één groot web had. Zo wou hij de kinderen aantonen dat iedereen en alles water nodig heeft. Ook dit vond ik heel interessant en zou hier zelf nooit opgekomen zijn. Hij kon met heel weinig – enkel een touw – een super groot doel overbrengen. Ook dit neem ik mee naar de praktijk.

Hierbij kom ik bij de eerste richtlijn die ik kan gebruiken om een les te ontwikkelen:

- Opgedane inspiratie bij teacher Ian gebruiken in een les.
- Met één doel en weinig materiaal de natuur intrekken.

3.2. Deelvraag 2: Wat zijn de mogelijkheden op buitenonderwijs?

Er zijn verschillende mogelijkheden hoe je de buitenomgeving kan gebruiken als didactisch materiaal, namelijk:

- Formeel leren in de buitenlucht.
- Schoolomgeving ingericht tot (groene) leeromgeving.
- Schoolomgeving ingericht tot prikkelende speelomgeving.
- Extern terrein om te exploreren en experimenteren "Buiten zijn" als activiteit op zich.
- Daguitstap o.l.v. een externe expert.
- Outdoor learning als schoolbeleid.
- Outdoor learning als onderdeel van stadsbeleid (Pimpjespeelplaats, sd).

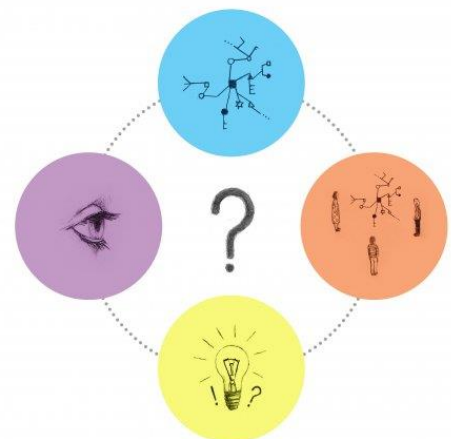
Ik ga in de praktijk verder inzoomen op de schoolomgeving. GO! De letterberg ligt in een omgeving die veel kansen biedt om te gebruiken als didactisch materiaal. Hier kunnen allerlei lessen gegeven worden waarbij de kinderen actief bezig zijn om de kinderen bewust te laten worden van de natuur. Een les zou namelijk beter binnen komen wanneer leerlingen zelf kunnen, voelen, zien, ruiken. Bijvoorbeeld: onderdelen van echte planten benoemen. Het is dus belangrijk om met concrete materialen te werken en de kinderen zo actief mogelijk te betrekken in de activiteit. Ze moeten het als het ware zelf ervaren. Bovendien staat op pimpjespeelplaats.be dat een gevarieerde omgeving met los materiaal een echte must is om kinderen te kunnen laten experimenteren en ervaren.

Door ervaringen op te doen gaan de kinderen het best fenomenen begrijpen en onthouden. Op de website van MOS kan men allerlei educatief materiaal vinden om te gebruiken als inleiding – dit is om kinderen warm te maken – of materiaal waarmee kinderen kunnen onderzoeken, zoals zoekkaarten. Ook dit is een interessant gegeven om uit te testen in de praktijk. Hierdoor kom ik bij de volgende richtlijnen alvorens ik een les uitwerk:

- Gebruik de omgeving rondom de school om de lessen te geven (schoolomgeving).
- Laat de kinderen zoveel mogelijk zelf onderzoeken en ontdekken.
- Gebruik eventueel educatief materiaal.

Maar naast al deze vormen van pimpjespeelplaats.be kan er ook gedaan worden aan EDO. In het boek 'educatie voor duurzame ontwikkelen (EDO) van Ine Vlaanderen beschrijft men EDO als het leren denken over, en werken aan een leefbare wereld, zowel nu als in de toekomst en voor onszelf als voor anderen, over heel de planeet.

Ine Vlaanderen zegt: *“EDO is een complex proces waarbij we leerlingen de nodige handvaten willen geven om actieve burgers te worden.”* Je focust je niet alleen op de kennis van het kind maar ook op de betrokkenheid en actievaardigheid waardoor dit proces een vorm kan krijgen. Om tot een duurzame vorm van EDO te komen moet men rekening houden met het schema (zie figuur 7). Hieruit concludeer ik dat alvorens ik aan EDO kan doen, er rekening gehouden moet worden met het schema. Daarom ben ik verder opzoek gegaan naar extra uitleg rond dit schema zodat ik deze kan toepassen in de praktijk. (arteveldehogeschool.be/edo/edo-de-klas, sd)

Figuur 7: 'EDO – model' overgenomen van [arteveldehogeschool](http://arteveldehogeschool.be)

In het EDO-schema kan men zien dat het ontwikkelingsmodel uit 5 deelaspecten bestaat. Deze worden hieronder verder verdiept. Dit model is gemaakt om een mogelijke aanpak te vinden om rond EDO te werken. (arteveldehogeschool.be/edo/edo-de-klas, sd)

1. De centrale vraag (het vraagteken in het midden van het model)

Arteveldehogeschool.be zegt dat er eerst vertrokken kan worden van een centrale onderzoeksvraag. Deze onderzoeksvraag is opgesteld vanuit een maatschappelijk thema/situatie. Bovendien is er ook geen éénduidig antwoord/oplossing op deze vraag. De vraag gaat ongeacht de leeftijd over de wereld rondom ons, bijvoorbeeld: de natuur, de zorg voor de wereld, etc. De onderzoeksvraag is afhankelijk van de interesses van de kinderen, wat willen ze te weten komen? Wat willen ze onderzoeken? Dit achterhalen is dus van essentieel belang. Verder kan men ook vertrekken vanuit de emoties van de leerlingen. Bijvoorbeeld: iemand wordt boos/verdrietig door het vervuilde water in onze leefmilieu. Samen kan er onderzoek gegaan worden naar een oplossing/antwoord om dit te kunnen plaatsen.

Hier neem ik mee dat ik – als ik aan EDO wil doen – moet beginnen met een onderzoeksvraag. Een vraag dat de kinderen kunnen gaan onderzoeken en een antwoord proberen op te vinden. Deze vraag zal moeten gaan over de wereld rondom ons, dat kan zijn: de natuur, vervuiling, etc. Daarmee kom ik bij de volgende richtlijn:

- Begin met een onderzoeksvraag als je rond EDO wil werken waarmee je nieuwe kennis overdraagt.

2. Waar gaat het over? (de blauwe cirkel in het model)

Hier wordt doormiddel van een systeemanalyse een antwoord geformuleerd op de vraag zegt artveldehogeschool.be. Men moet analyseren waar de vraag juist over gaat, wie of wat er betrokken is bij het systeem (mensen, dieren, het milieu,...) en hoe ze hierbij betrokken zijn. De bedoeling is om in deze fase objectief te analyseren d.w.z. dat we proberen een duidelijk beeld te creëren zonder onze emoties dit te laten beïnvloeden (artveldehogeschool.be/edo-de-klas, sd).

Hier neem ik mee dat ik – als ik aan EDO wil doen – de volgende stap analyseren moet uitproberen. Ik zal samen met de kinderen het 'probleem' analyseren door vragen te stellen als: 'voor wie is dit een probleem?' 'waarom is dit een probleem?' ... . Hierbij kom ik bij de volgende richtlijn:

- Analyseer samen met de klas het probleem a.d.h.v. vragen als je aan EDO wil doen.

3. Wat is mijn plaats binnen het systeem? (de oranje cirkel in het model)

Hier zegt men dat er nagedacht moet worden hoe er bewust of onbewust het systeem kan worden beïnvloed. De leerling denkt na d.m.v. vragen welke rol hij of zij binnen het systeem kan opnemen. Dit zonder elkaar te oordelen. De leerlingen gaan in gesprek met elkaar over hun gevoelens en waarden. Zo krijgt iedereen een passende rol binnen het systeem.

Hier neem ik mee dat ik – als ik aan EDO wil doen – de volgende stap moet uitvoeren. Hier is het belangrijk dat elk kind een bepaalde functie krijgt in het onderzoek. Hier is de vraagstelling van de juf weer noodzakelijk zodat de kinderen d.m.v. deze vragen hun rol vinden in het systeem. Hier krijgen de kinderen ook de kans om hun emoties en waarden te uiten en te zeggen hoe zij zich voelen bij dit onderzoek.

- Functie bepalen in het onderzoek en hierbij de emoties en waarden uiten.

4. Wat kan ik ondernemen? (de gele cirkel in het model)

Nadien wordt er door de leerlingen individueel of gezamenlijk beslist welke actie(s) er ondernomen kunnen worden. Zo wordt het systeem beïnvloed op de manier die zij voor ogen hadden. Zo kom ik op de voorlaatste richtlijn:

- Beslissen of de kinderen individueel of gezamenlijk de acties kunnen ondernemen.

5. Wat neem ik mee en wil ik delen? (de paarse cirkel in het model)

Tenslotte gaan de leerlingen het proces reflecteren. 'Wat hebben we gedaan?' 'Hoe hebben we dit gedaan?' Ze gaan hun proces meenemen en delen. Waardoor ik bij de laatste richtlijn kom, namelijk:

- Reflecteer je les samen met de kinderen.

Bovendien kan ik ook de observaties die ik op de Southern Cross School heb gedaan van de bush lore meenemen naar de praktijk. Hier heb ik allerlei leuke ideeën gezien van teacher lan die ik ook wil uitproberen op mijn eindstage (zie puntje 3.1.).

Hieruit besluit ik dat ik zowel lessen kan maken die in de buitenomgeving uitgevoerd kunnen worden en waar vooral de natuur en het actiegericht werken centraal staat omdat de kinderen leren door het zelf te doen. Ook zijn educatieve materialen interessant om te gebruiken tijdens een les in de buitenomgeving. Daarnaast kan ik de buitenomgeving ook koppelen met het model van EDO waarin ik de 5 stappen kan ondernemen. Ook dit wil ik graag uitproberen in de praktijk.

3.3. Deelvraag 3: welke omgeving mag/kan gebruikt worden tijdens de lessen in de stageschool?

3.3.1. Bevraging GO! De letterberg

Om hier een antwoord op te kunnen formuleren werd een interview afgenomen met de mentor van de stageschool: GO! de Letterberg.

Hieronder leest u het antwoord op deze vraag.

Organisatie: GO! De letterberg
Wie: Juf Wendy
Wanneer: 25.04.2017

Omgeving	
<p>Vindt u het goed dat ik gedurende mijn uitgroei stage één keer in de week een les buiten geef om te zien hoe je de omgeving kan gebruiken als didactisch materiaal?</p>	<p>Ja, ik vind dit fantastisch! GO! de letterberg is zelf een MOS school met veel groene omgeving maar ik vind dat er in de kleuterschool nog te weinig wordt mee gedaan. Ik ben benieuwd!</p> <p>GO! de letterberg draagt een steentje bij voor het milieu doordat de kinderen geen verpakte koekjes mogen meenemen maar de koeken in een koekendoos moeten stoppen, verder wordt ook gebruik gemaakt van drinkbussen en brooddozen.</p>

Welke omgeving is beschikbaar voor mij?	Je mag overal gebruik van maken! Achterin is er ook een bos waar er naartoe kan gewandeld worden. Ook is er veel groen rond te school waar geen verkeer is en er gemakkelijk een activiteit kan gedaan worden. Jij mag zelf beslissen en onderzoeken waar je lessen wil geven.
Welke dag is het meest haalbaar voor u om de activiteit te laten doorgaan?	Ook hier ben je helemaal vrij in. Misschien is het interessant om het elke vrijdag te doen zodat je het thema niet moet onderbreken en er hier 's namiddag geen speeltijd is.

3.3.2. Omgevingsanalyse

Uit de bevragingen concludeer ik dat er zelf beslist mag worden waar de activiteiten doorgaan. GO! De letterberg bevindt zich in een prachtige groene omgeving die heel veel leerkansen kan bieden. Daarom ging ik op onderzoek waar ik mijn lessen kon geven. Hieronder vindt u een paar foto's van de omgeving die ik wil gebruiken. Tenslotte heb ik samen met mijn mentor besloten om de activiteiten elke vrijdag te laten doorgaan zodat de kinderen in de namiddag toch nog buiten kunnen en het opgelegde thema niet onderbroken moet worden in het midden van de week.

Afbeelding 7: 'net opgeruimd'

Afbeelding 8: bos – afval 1

Afbeelding 9: bos – afval 2

Afbeelding 10: Bos

Afbeelding 11: boom omgehakt

Afbeelding 12: groen stukje

Afbeelding 13: tuintje

Afbeelding 14: tuin-struik

3.4. Startcompetenties

In dit puntje beschrijf ik mijn startcompetenties, wat ik al wist en kon voor ik op internationale stage vertrok en voor ik uitgedaagd werd door de bush lore op de Southern Cross School. Het is heel simpel, ik wist niet veel over de buitenomgeving en hoe ik dit kon gebruiken als didactisch materiaal. Als ik 'buitenomgeving' hoor denk ik meteen aan het bos, de natuur. Maar er is zoveel meer. Zo kan je ook het dorp intrekken met de kinderen, dit heb ik zelf nog nooit gedaan. Verder had ik wel al enkele lessen gekregen rond de natuur – fauna en flora – in de lessen 'levende wereld in bloei' en hieruit heb ik wel geleerd hoe je de natuur in de klas kon brengen. Zo heb ik met herfst vaak een ontdektafel waar allerlei herfstvruchten op liggen en de kinderen mogen ontdekken. Maar een herfstwandeling heb ik nog nooit gedaan. Het is dus duidelijk, ik moet nog heel veel leren wat dit onderwerp betreft en hier sta ik ook achter! Ik wil later als ik een klas heb mijn kinderen dingen bijleren vanuit de omgeving rondom ons.

4. ontwerpen

In het puntje ontwerpen kom ik vanuit de richtlijnen die ik in verzamelen heb verzameld tot lesvoorbereidingen. Eerst krijgt u de richtlijnen waaraan ik in de les gewerkt heb en waar de les moet aan voldoen. Vervolgens krijgt u een korte uitleg over de les, wat mijn doel was en hoe ik dit gedaan heb. Achteraf reflecteer ik de les vanuit de richtlijnen en schets ik een eventuele groei.

4.1. Ontwerpeisen: les 1

- Opgedane inspiratie bij teacher Ian verwerken in een les.
- Laat de kinderen zoveel mogelijk zelf onderzoeken en ontdekken.
- Gebruik de omgeving rondom de school om de lessen te geven (schoolomgeving).
- Gebruik eventueel educatief materiaal.
- Reflecteer je les samen met de kinderen.

Alvorens ik de les opstelde moest ik eerst doelen selecteren en een omgeving uitkiezen waarin ik de les wou geven. Deze omgeving moest ik goed analyseren zodat ik hieruit leervragen kon opstellen maar ook eventuele vragen van de kinderen kon inschatten.

Zo selecteerde ik de volgende doelen:

- OD WT 1.02 Een explorerende en experimenterende aanpak tonen om meer te weten te komen over de natuur.
- 3.1.2. 2 LOET SV 3 Samenwerken met anderen in de groep, zonder onderscheid van sociale achtergrond, geslacht of etnische origine.

Omdat dit mijn eerste les buiten was en dus de eerste keer was dat ik de buitenomgeving gebruikte om les in te geven had ik ervoor gekozen om het grasveldje achter de klas te gebruiken voor mijn eerste les. Dit om een beetje 'save' te spelen zodat ik kon observeren hoe de kinderen hierop reageerden en hoe mijn aanpak hier was (zie foto 13).

4.2. Les 1: beschrijving

Vanuit de richtlijn 'educatief materiaal' ben ik opzoek gegaan naar leuke ideeën die ik kon gebruiken in deze omgeving. Hierdoor kwam ik uit op de site van MOS. Deze site bracht me op het idee om zoekkaartjes te maken van bodemdiertjes (zie bijlage 5). Van hieruit komen we bij de richtlijn 'laat de kinderen zoveel mogelijk zelf ontdekken'. Doordat ieder groepje een zoekkaartje krijgt gaan ze zelf opzoek naar de bodemdiertjes. Ook door vragen van de klaspop gaan de kinderen actief 'ontdekken'. Verder wou ik graag het idee van teacher Ian uitwerken om een groot web te maken waarin de kinderen een idee kregen hoe belangrijk water wel niet is, ook voor de bodemdieren. En tenslotte zou ik mijn les reflecteren samen met de kinderen: 'wat hebben we onthouden?' Living puppet Roos was de klaspop doorheen mijn eindstage. De eerste vrijdag van mijn stage had ik een verassing voor Roos. Ze was nog nooit buiten geweest en wij gingen samen met haar naar buiten. Maar Roos mocht dit niet weten dus we moesten haar blinddoeken en stilletjes naar het grasveldje gaan. Hier deed ik Roos haar blinddoek af en Roos was uiteraard heel verbaasd. Ze stelde de kinderen vragen over wat ze allemaal zag, bijvoorbeeld: 'wat is dat groen hier onder mijn poep?' daarnaast liet ze de kinderen voelen en ruiken aan het gras. Zo stelde ze allerlei vragen over het gras, de bomen, de struiken, de stenen... .Daarna voelde ze iets kriebelen aan haar poep. 'Oh-ow hier zitten toch geen kriebelbeestjes eh?' dit was de inleiding voor de kern. Nu mochten de kinderen per 3 een zoekkaartje nemen en opzoek gaan naar bodembeestjes. Ze kregen allemaal een insectenpotje – die GO! de letterberg aangekocht hadden – en hier mochten ze hun gevonden bodemdiertje instoppen. Achteraf werd er besproken wie welk diertje had gevonden. Als slot kwam de activiteit van teacher Ian. Roos had plots heel veel dorst en vroeg zich af of die bodemdiertjes nu ook zouden drinken: 'zouden bodemdiertjes water nodig hebben?' 'Wat denken jullie?' Dit legde ik uit a.d.h.v. het touw. De kinderen kregen allemaal een sticker op hun geplakt: groen stond voor een plant, bruin stond voor een (bodem)dier en blauw stond voor water. Zo maakte ik een groot web om de kinderen duidelijk te maken dat iedereen water nodig heeft. Op het einde mochten de kinderen met een blauwe sticker het touw loslaten en reflecteerde ik samen met de klas wat er gebeurt met het web als er geen water is. Daarna reflecteerde we het geheel: 'wat zouden we hiermee bedoelen?' 'zou dit in het echt ook gebeuren?' Tenslotte sloot Roos af met een brede 'smile' en een vooruitzicht naar de volgende keer.

Afbeelding 15&16: les 1

4.3. Reflectie en vooruitblikken les 1

De richtlijnen: 'opgedane inspiratie bij teacher Ian verwerken in een les', 'laat de kinderen zoveel mogelijk zelf onderzoeken en ontdekken', 'gebruik de omgeving rondom de school' en 'gebruik educatief materiaal' waren zeker verwerkt in mijn les. Zo ben ik - net zoals teacher Ian - met één hoofddoel en weinig materialen de natuur in getrokken. Ik had als doel dat de kinderen bewust werden van het belang van water en heb dit gedaan a.d.h.v. opgedane inspiratie vanuit de observaties van teacher Ian in Zuid-Afrika. Door middel van de zoekkaartjes – wat hoort bij educatief materiaal - konden de kinderen ook zelf gaan ontdekken en onderzoeken in de natuur. Zo had kleuter X een ringworm gevonden en had ze ontdekt dat deze een 'ring' rond zich heeft. Dit heb ik dan voor enkele kleuters kunnen uitleggen waardoor ze weer nieuwe kennis hebben opgedaan. Ik heb deze les als aangenaam ervaren en vond ook dat het voor de eerste keer heel vlot ging qua organisatie. De kinderen deden heel goed mee en waren razend enthousiast, dat is al één punt wat ik zeer belangrijk vind in een les. Ook heb ik vanuit de reflecties ervaren dat de kinderen allerlei dingen te weten zijn gekomen. Zo weten ze nu waarvoor de ring van een ringworm dient en dat de wereld niet kan bestaan zonder water en we hier zorg voor moeten dragen. Ook het feit dat ze nieuwe leerstof hebben verworven vind ik zeer belangrijk. Toch zijn er een aantal zaken waar ik minder tevreden over ben en meeneem naar de volgende keer. Ik vind dat ik teveel in één keer wou doen: zowel de les van teacher Ian als de zoekkaarten. Dit moet ik volgende keer opsplitsen zodat ik mijn inhouden nog beter kan verdiepen en de lessen niet te lang duren! Nu ging het zowel over bodemdieren als over water. Dit zijn twee thema's waar veel over geleerd kan worden en waar veel proefjes rond bestaan. Zo heb ik gezien dat je water kan zuiveren. Dit zou een mooie verwerking zijn voor de les van teacher Ian. Volgende keer ga ik dus de lessen opsplitsen en leuke verwerkingen zoeken zodat de kinderen inhoudelijk meer aangeboden krijgen. Het feit dat ik zoekkaarten heb gebruikt vind ik wel heel goed. De kinderen konden per 2-3 opzoek gaan naar de diertjes die hierop stonden en deden dit heel goed, ze waren hierdoor ook allemaal opzoek en betrokken! Alleen lijkt me dit nog leuker in een grotere omgeving zoals een bos. Nu konden ze in het gras en onder de stenen/banken zoeken maar in een bos zouden ze nog veel meer kans hebben op nieuwe bodemdiertjes. Ook dit neem ik meer naar de volgende keer, de locatie is zeer belangrijk om je les op te baseren! Uiteindelijk vond ik mijn les wel geslaagd mits enkele werkpunten. Hieruit neem ik dus mee dat ik één hoofddoel moet kiezen in dit geval: water of bodemdiertjes, dat ik goed moet nadenken over de locatie waar ik de les ga geven en dat ik voor een leuke verwerking/ reflectie moet zorgen.

4.4. Ontwerpeisen: les 2

- Begin met een onderzoeksvraag als je rond EDO wil werken waarmee je nieuwe kennis overdraagt.
- Analyseer samen met de klas het probleem a.d.h.v. vragenkeuze als je aan EDO wil doen.
- Functie bepalen in het onderzoek en hierbij de emoties en waarden uiten.
- Beslissen of de kinderen individueel of gezamenlijk de acties kunnen ondernemen.
- Reflecteer je les samen met de kinderen.

Alvorens ik de les opstelde moest ik dus rekening houden met de 5 stappen van EDO. Ook gekend als:

- Het overbrengen van nieuwe kennis
- Het bevorderen van systeemdenken
- Omgaan met emoties
- Waardeontwikkeling
- Actiegerichtheid (Willy Sleurs, 2008)

Deze keer koos ik voor het bos achter het schoolgebouw omdat deze heel veel kansen biedt.

4.5. Les 2: beschrijving

Richtlijn 1: begin met een onderzoeksvraag als je rond EDO wil werken waarmee je nieuwe kennis overdraagt (het overbrengen van nieuwe kennis). Dit heb ik gedaan a.d.h.v. een poppenkast. Ik had een handpop van een eekhoorn dat heel erg ziek was. Zijn huisje was vernield en ook zijn vriendjes hadden allerlei dingen meegemaakt waardoor hun huisjes vernield zijn. In de poppenkast komen er allerlei mogelijkheden aanbod hoe dit is kunnen gebeuren: afval, bomen die afgehakt worden, mensen die huizen bouwen in het bos, etc. De handpop vraagt aan de kinderen wat er allemaal gebeurd kan zijn waardoor het huisje in het bos vernield is en wat we hieraan kunnen doen.

Afbeelding 17: les 2

Richtlijn 2: analyseer samen met de klas het probleem a.d.h.v. vragenkeuze als je aan EDO wil doen (het bevorderen van systeemdenken).

Hier heb ik de kinderen laten nadenken over het probleem:

- Wat is het probleem?
- Waarom is het een probleem?
- Voor wie is het een probleem?
- Wat zorgt er voor het probleem? (oorzaak)
- Wat gebeurt er hierdoor? (gevolg)
- Zijn er oplossingen voor dit probleem?

Richtlijn 3: functie bepalen in het onderzoek en hierbij de emoties en waarden uiten (omgaan met emoties). Alvorens ik de kinderen liet nadenken over hun emoties en hun functie nam ik ze mee naar het bos. De kinderen mochten samen met de eekhoorn en zijn vriendjes een kijkje nemen in het bos om te kijken welke elementen de huisjes kunnen vernielen. Hier kwamen de kinderen in contact met vervuiling en omgekapte bomen. Achteraf mochten de kinderen even in een kring gaan zitten en vertellen hoe ze zich hierbij voelde en welk gevoel in hun opkwam bij het zien van de vervuiling in het bos.

Richtlijn 4: beslissen of de kinderen individueel of gezamenlijk de acties kunnen ondernemen (waardeontwikkeling). Zodra de kinderen hun gevoelens geuit hadden mochten ze nadenken hoe ze dit probleem konden oplossen, wat zij zelf kunnen doen en wat de wereld kan doen.

Richtlijn 5: reflecteer je les samen met de kinderen (actiegerichtheid)

Bovendien mochten de kinderen acties ondernemen en het afval in het bos opruimen.

Achteraf werd de les gereflecteerd in de klas. Wat nemen we hier nu van mee in de toekomst? Ook de eekhoorn bedankte de kinderen heel hard voor het opruimen van zijn 'huis'.

4.6. Reflectie en vooruitblikken les 2

Mijn EDO les heb ik heel positief ervaren. Ik heb rekening gehouden met de richtlijnen en dus het schema van EDO gevolgd waaruit er een heel leerrijke les kwam.

Zo heb ik de kinderen eerst heel goed laten nadenken over het probleem dat de eekhoorn had opgelegd namelijk: vervuiling in het bos waardoor zijn huisje verwoest was. Hieruit is gebleken dat de kinderen hier heel erg in op gingen en al meteen met oplossingen klaar stonden. Zo riepen ze dat ze het bos gingen opruimen. Daaruit lieten ze blijken dat ze het heel erg vonden en stonden ze hier bij stil. Door de poppenkast met de eekhoorn en het probleem dat hij vertelde gingen de kinderen goed nadenken en stilstaan bij het probleem. Dit vond ik dus geslaagd. Als tweede heb ik de kinderen vragen gesteld zoals: 'wat is het probleem?' 'waarom is dit nu eigenlijk een probleem?' 'voor wie is dit een probleem en wie kan dit oplossen?'. Hieruit kwamen prachtige reacties van de kinderen waardoor ik echt geleerd heb dat kinderen even goed kunnen nadenken over het probleem en ik niet altijd alles moet voorzeggen. De kinderen zoeken het door te communiceren zelf uit en komen zo tot hele mooie gesprekken. Zo zei er iemand dat hij soms een papiertje weggooit en hij nu inziet dat afval weggooien niet mag. Als derde ben ik met de kinderen het bos ingetrokken. Dit deed ik zodat de kinderen eerst goed de ernst konden inschatten. Zo zagen de kinderen meteen hoeveel afval er in het bos lag en hoeveel bomen er omgehakt op de grond lagen. Hieruit konden de emoties verwoord worden. Dit deed ik door vragen te stellen die ik had voorbereid zoals: 'hoe voelen jullie je hier nu bij?' 'waarom word je hier boos of verdrietig van?'. Hierop antwoorden een kleuter dat hij hier boos om wordt omdat hij soms zijn broer betrapt op sluikestorten en dus het huis van de eekhoorn verwoest is door zijn broer. Waarop ik de kleuter liet nadenken hoe we dit dan kunnen oplossen. Op deze vraag kwamen heel veel antwoorden zoals: het zeggen tegen mensen die afval weggooien in het bos, straffen, maar vooral het antwoord opruimen kwam aanbod en dat was dan ook onze vierde stap. Ze gingen opzoek naar afval in het bos om het probleem op te lossen. Mijn doel om de kinderen hiervan bewust te laten worden is dus zeker nagestreefd. Toch zijn er ook hier weer werkpunten die ik wil meenemen naar de volgende keer. Alles ging heel vlot maar toch vind ik dat ik meer kon halen uit de wandeling in het bos. Nu liet ik de kinderen als het ware vrij ontdekken en erna nadenken over de natuur en het probleem maar tijdens de boswandeling konden er nog zoveel meer dingen aan bod komen. Zo zij mijn mentor dat het doel 'meten' een heel leuk doel is om in het bos uit te voeren. Mijn focus ligt nu vooral bij de natuur en hoe we deze kunnen helpen maar we kunnen de natuur ook voor zoveel meer gebruiken. Ook in het bos kan er vakoverschrijdend gewerkt worden en deze tip neem ik zeker mee naar de volgende keer!

4.7. ontwerpeisen: les 3

- Opgedane inspiratie bij teacher Ian verwerken in een les
- Met één doel en weinig materiaal de natuur intrekken.
- Laat de kinderen zoveel mogelijk zelf onderzoeken en ontdekken
- Gebruik de omgeving rondom de school om de lessen te geven (schoolomgeving).
- Gebruik eventueel educatief materiaal
- Reflecteer je les samen met de kinderen.

4.8. les 3: beschrijving

Voor ik de les uitwerkte moest ik goed de omgeving analyseren. Hier zag ik dat er allerlei paddenstoelen aanwezig waren en er heel veel bomen waren. Dit waren mijn 2 doelen waarop ik mij wou richten. Daarom trok ik met de kinderen naar dit klein natuurstukje (zie afbeelding 12). Het was de allerlaatste les en ik wou met de kinderen iets speels doen waarmee ze onbewust de natuur ontdekte. Deze keer namen we Roos weer mee naar buiten, het is de laatste keer dus ze zal het super leuk vinden. Onderweg naar het natuurstukje kwamen we de paddenstoelen tegen, hierover werd een klein beetje verteld. Daarna mochten de kinderen even vrij spelen in het natuurstukje. Toen kwam het idee van teacher Ian dat ik wou uitwerken in de praktijk. Hij trok met één doel en enkel papier en wascokrijtjes de natuur in. Ook ik heb me hieraan gewaagd. Ik vertelde de kinderen waarvoor de bomen nodig zijn, wat het belang is van bomen, etc. Verder mochten de kinderen net zoals ik gezien had blaadjes, takjes, boomstammen zoeken in de natuur en hier een afdruk van nemen a.d.h.v. wit papier en wascokrijtjes. Achteraf werd de les gereflecteerd in de klas.

4.9. reflectie en vooruitblikken les 3

Over deze les was ik niet helemaal tevreden. De kinderen waren wel heel betrokken vanaf de eerste seconde en gingen vol enthousiasme mee naar buiten. Eens we bij de paddenstoelen aangekomen waren lag mijn focus te hard bij 'is iedereen wel aan het luisteren' waardoor ik te weinig over de paddenstoelen zei en te veel mijn focus legde op de kinderen die niet aan het luisteren waren en de paddenstoelen niet gezien hadden. Hier had ik meer uit kunnen halen door foto's te nemen van de paddenstoelen en dit achteraf nog eens te herhalen in de kring. De kinderen die wel aan het luisteren waren, waren wel enorm enthousiast en stelde er ook veel vragen over. Verder was mijn les inhoudelijk niet sterk genoeg. Ik had niet voldoende nagedacht over wat ik allemaal kon zeggen over de paddenstoelen en ik had hier niets over opgezocht waardoor ik niet elke vraag kon beantwoorden. Dat was heel jammer en ik voelde me hier zelf ook niet comfortabel bij. Ook bij het verwoorden waarvoor bomen goed zijn schoot mijn inhoud te kort. Hier was ik ook weer bezig met wie er niet aan het luisteren was en legde ik het snel, snel uit omdat ik niet wou dat de kinderen die niet aan het luisteren waren iets verkeerd deden. Ik was dus weer bezig met het 'negatieve' i.p.v. de inhoud van mijn les. Dit kan ik volgende keer oplossen door meer op te zoeken en me inhoudelijk te gaan verdiepen maar ook mijn les inhoudelijk beter op te stellen zodat ik niet voor verassingen kom te staan. Ook hadden de kinderen een 'vossenhol' gezien – vanuit hun fantasie – en hier liet ik ze gewoon doen terwijl ik inhoudelijk wel iets kon bijleren over vossen, maar ook dit liet ik liggen. Wel waren de kinderen hierdoor enorm enthousiast in de bomen aan het klimmen en aan het ontdekken in de natuur. Ook heeft mijn pedagoog – mevrouw Joosten – mij de tip gegeven om onderzoekmateriaal mee te nemen naar de omgeving zodat de kinderen kunnen onderzoeken in het bos met explorerend materiaal. Hier heb ik onderzoek rond gedaan en ik kwam uit bij de website 'ik&buiten' hier kan je een pakket laten opstellen met allerlei onderzoekmateriaal zoals: loepen, kruipbroeken, verrekijkers, zakmesjes. Dit is een heel interessant gegeven om mee te nemen naar de toekomst. Door al deze materialen gaan de kinderen actief op onderzoek en komt de richtlijn 'laat de kinderen zoveel mogelijk zelf ontdekken' mooi aanbod! Ook gaf mijn pedagoog de gouden tip om foto's te nemen van de dingen waarop ik geen antwoord weet zodat hier later in de kring nog verder over nagedacht kan worden en ik dit tegen de volgende dag kan opzoeken. Foto's nemen geldt trouwens voor alles, bijvoorbeeld: het voorval met de paddenstoelen, als ik hier gewoon een foto van nam en later besprak in de kring konden de kinderen die wel opletten hun opgedane leerstof verwerken en de leerstof kwam ook weer binnen bij de kinderen die op dat moment iets anders aan het ontdekken waren. Twee vliegen in één klap dus.

5. Concluderen: deel 2

Uit het tweede deel concludeer ik dat ik nog veel bij te leren heb rond de omgeving gebruiken als didactisch materiaal maar ook dat ik enorm gegroeid ben door dit leerproces. Als je ziet vanwaar ik kom en waar ik nu sta ben ik in een korte tijd – 4 weken – heel veel te weten gekomen over hoe je de omgeving kan gebruiken als didactisch materiaal. Zo heb ik gezien dat de voorbereiding enorm belangrijk is. Er moet goed onderzocht worden welke omgeving er gebruikt kan worden, welk doel ik wil nastreven en wat ik inhoudelijk wil bijbrengen. Hieruit kan er een goede les ontwikkeld worden. Verder weet ik nu dat kinderen zoveel mogelijk zelf moeten onderzoeken en ontdekken en ik de kinderen niet te veel moet voorleggen. Doordat de kinderen zelf aan de slag kunnen gaan leren ze en onthouden ze het beste. Bovendien had ik bij teacher Ian gezien hoe hij met heel weinig materiaal de kinderen veel kon bijleren. Ik heb hieruit geleerd dat dit niet altijd zo hoeft te zijn, educatief materiaal zoals zoekkaarten, vergrootglazen, verrekijkers... mogen zeker gebruikt worden waardoor de kinderen weer actief op ontdekkingstocht kunnen gaan maar ook om mezelf te helpen. Teacher Ian weet inhoudelijk heel veel over de natuur waar ik soms nog te kort inschiet. Door hulpmiddelen zoals fototoestellen of notitieboekjes kan ik achteraf antwoorden op vragen gaan opzoeken of het samen met de kinderen gaan onderzoeken. Ook is het een hele leuke manier om de lessen a.d.h.v. foto's en tekeningen te gaan reflecteren, want elke les moet grondig gereflecteerd worden! Dit vooral omdat niet alle kinderen alles gehoord kunnen hebben omdat ze dingen aan het ontdekken zijn, door de reflectie achteraf gaan ze toch het inhoudelijke meekrijgen en kunnen er vragen gesteld worden. Daarnaast heb ik geleerd hoe je aan EDO werkt en welke stappen ik hiervoor moet ondernemen. Dit had ik nog nooit gedaan en nu kan ik niet wachten om er weer mee aan de slag te gaan. Hier is het vooral belangrijk om de kinderen goed te laten nadenken over het probleem en niet te snel het 'antwoord' voor te zeggen. Er zijn namelijk meerdere antwoorden waardoor de les verdraaid kan worden maar het probleem wel opgelost kan worden. Ten slotte heb ik door literatuurstudie ontdekt dat ik niet alleen de omgeving rondom de school kan gebruiken als didactisch materiaal maar dat ik ook evengoed met de klas de stad in kan trekken om hier nieuwe dingen bij te brengen. Maar ook kan ik zelf van de omgeving een leermiddel maken door bijvoorbeeld prikkelende materialen op de speelplaats te plaatsen. Hieruit concludeer ik dus dat ik enorm hard gegroeid ben en ik de omgeving kan gebruiken als didactisch materiaal. Maar toch kan ik nog altijd bijleren door het zelf uit te proberen. Want net zoals bij de kinderen ga ik dit het beste leren door het zelf te doen!

6. Algemeen besluit 'buitengewoon' duurzaam

'Buitengewoon' duurzaam.

Duurzaamheid is iets waar iedereen over de hele wereld op moet en kan inzetten.

Want alle kleine beetjes helpen. Zo kan men in het onderwijs de omgeving gebruiken als didactisch materiaal of met afval of oudere spullen nieuwe materialen ontwikkelen. Hierdoor worden er geen nieuwe materialen aangekocht waardoor er minder afval ontstaat en dus de milieu vervuiling met hele kleine beetjes beperkter wordt. Kortom het is dus belangrijk om af en toe stil te staan bij het milieu, door hier als leerkracht bewust mee om te gaan ga je deze waarden doorgeven aan de kinderen waardoor deze ook bewuster met het milieu gaan omgaan. Daarom denk ik soms terug aan de visie van Nourish: 'als wij moedernatuur helpen, helpt zij ons terug'. Daarnaast is het ook belangrijk – hoe 'buitengewoon' de context wel niet is – om altijd en overal een goede beginsituatie te schetsen om zo doelgericht aan de slag te gaan.

Dit onderzoek heeft mijn ogen doen openen waardoor ik graag verder wil met dit project. Ik denk dat er fantastische leermaterialen ontwikkeld kunnen worden met afval of oude objecten. Dit neem ik zeker en vast mee naar de toekomst want ik wil deze waarden ook overbrengen aan mijn klas. Ook het feit dat je niet altijd materiaal nodig hebt om de kinderen iets bij te brengen maar hiervoor gewoon de omgeving kan gebruiken is een gegeven dat ik meeneem naar de toekomst toe. Hier wil ik verder in groeien door opzoekwerk te doen en vooral door het uit te proberen en te reflecteren! Hierbij onthoud ik vooral dat er met duurzaam materiaal evengoed doelgerichte spellen en/of lessen ontwikkeld kunnen worden en ik hierdoor een stukje bijdraag aan moedernatuur. Ik hoop dat ik door dit zelfstandig project meerdere mensen heb warm gemaakt, want alle kleine beetjes helpen!

Bibliografie

Cyrilla Van Der Donk, B. V. (2014). Praktijkonderzoek in de school. In B. V. Cyrilla Van Der Donk, *Praktijkonderzoek in de school* (p. 335). Bussum: Coutinho.

Departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE). (2013, september). *EDO-Competenties*. Geraadpleegd op 17 januari 2017, van [https://emis.vito.be/sites/emis.vito.be/files/articles/2115/2013/EDO competencies.pdf](https://emis.vito.be/sites/emis.vito.be/files/articles/2115/2013/EDO%20competenties.pdf)

de Vlaamse Overheid, Departement Omgeving. (z.d.). *Wat is mos*. Geraadpleegd op 27 mei 2017, van <https://www.lne.be/wat-is-mos>

De Groot, S. (z.d.). Spelend leren werkt!. *Kultifa*. Geraadpleegd op 27 januari 2017, van <http://www.kultifa.nl/artikel%20educatieve%20spellen%20en%20games.pdf>

Emerson, P. B. (2015). *Understanding dyscalculia and numeracy difficulties*. London : Jessica Kingsley Publisher

Fromberg, D.P., & Bergen, D. (2006). *Play from birth to twelve: Contexts, Perspectives and Meanings* (2^e druk). New York: Routledge

Frijters, S. (2016). *Gewoon doen!* Vientum: Stoas Wageningen .

Greet Caminada, Y. L. (2012). Buitenspelen in het zonnetje. In Y. L. Greet Caminada, *De speelplaats als krachtige leeromgeving* (p. 177). Amersfoort: ThiemeMeulenhoff.

Hogeschool Artevelde. (sd).: *Edo in de klas*. Geraadpleegd op 31 mei 2017, van <http://sites.arteveldehogeschool.be/edo/edo-de-klas>

Hummle. (z.d.). *Definitie spel*. Geraadpleegd op 19 januari 2017, van <http://www.hummle.nl/definitie-spel.html>

Ilva. (z.d.). *De ladder van Lansink*. Geraadpleegd op 2 juni 2017, van http://lessenpakket.ilva.be/ladder_van_lansink/index.phtml

Janssen-Vos, F. (2004). Spel en ontwikkeling. In F. Janssen-Vos, *Spel en ontwikkeling* (p. 198). Assen: Mixed Sources.

Koksgeto, T. B., (z.d.). *Duurzaamheidsbrochure*.

Morris, D. (2010). Kind. In D. Morris, *Child* (p. 168). Utrecht/Antwerpen: Hamlyn, a division of Octopus Publishing Group Ltd.

Nelson, E. M. (2012). Cultivating outdoor classrooms. In E. M. Nelson, *Cultivating outdoor classrooms* (p. 203). St. Paul: Redleaf Press

Nijland, J.H. (2011, december). Duurzaamheid. *NVBe-Nieuwsbrief, jaargang (18)*, nr. 5

Sleurs, W., De Smet, V., Gaeremynck, V. (2008) *Duurzame ontwikkeling. Hoe intrigeren in onderwijs?*

Southern Cross School (z.d.). Pre-school @ Southern Cross, geraadpleegd op 17 januari 2017, van <http://southerncrossschool.co.za/schools/pre-school-southern-cross/>

Oikos. (2010). *Leren veranderen*. Geraadpleegd op 17 januari 2017, van <http://www.oikos.be/archief-oikos/jaargang-2010/oikos-54-3-2010/713-54-05-van-poeck-leren-veranderen/file>

Ooms, M. (2015, 2 oktober). Natuurlijk is niet altijd duurzaam. *Bloemenbollenvisie*, p. 14
Parys, L. (2012, 23 maart). Wegwerpcultuur. *De standaard*. Geraadpleegd op 19 januari 2017, van <http://www.standaard.be/cnt/5a3nqsa9>

Pimpjespeelplaats. (sd). pimpjespeelplaats 2.0. geraadpleegd op 21 april 2017 van, <http://www.pimpjespeelplaats.be>

Prof. dr. J.J.L. van der Klink (RUG), prof. dr. A. Burdorf (EUR), prof. dr. W.B. Schaufeli (UU), prof. dr. G.J. van der Wilt (Radboud Universiteit), prof. dr. F.R.H. Zijlstra (UM), dr. S. Brouwer (RUG), dr. U. Bültmann (RUG). (2010). *Duurzaam inzetbaar: Werk als waarde*.

ProGo. (z.d.). *Een deelleerplan voor het kleuteronderwijs*. Gedownload op 2 juni 2017, van <http://pro.g-o.be/blog/Documents/lpalgemeendeel1.pdf>

Ruggiero, V.; South, N. (2012, april). Justitiële verkenningen, *The Hague* 38.2.

Simons, J.; Demunster, M.; van den Audenaerde, J.T. (2010, augustus). Hergebruik van industriële restmaterialen. Geraadpleegd op 18 januari 2017, van <https://lirias.kuleuven.be/bitstream/123456789/386841/1/industrieel+restmateriaal.pdf>

Simons, J. (2010). *Maatschappij themarapport*. Gedownload op 18 januari 2017, van <https://www.nieuwebusinessmodellen.nl/dl/pdf/boek-duurzaam-denken-doen/maatschappij/ocf-20-deelrapport-maatschappij.pdf>

Valck, M. d. (2007). *Speel wijzer*. In M.d. Valck, *Speel wijzer* (p. 17-19). Amsterdam: SWP.

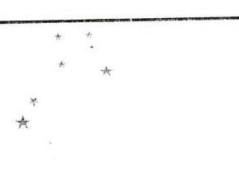
Van den Nulft; Verhallen. (2002). *Met woorden in de weer*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Van der Poel, L.; Blokhuis, A., (2008). *Wat je speelt ben je zelf*, Uitgeverij Bohn Stafleu van Lohum.

Vervaeke, E. (2002). Groeienderwijs. In E. Vervaeke, *Groeienderwijs* (p. 237). Amsterdam: n.v. Wommelgem.

Bijlagen

Bijlage 1: leerplandoelen Zuid – Afrika

 <h3 style="text-align: center;">Southern Cross Schools</h3> <p style="text-align: center;">Nature Based Schooling Systems</p>
GRADE 1 ASSESSMENT
<u>ASSESSOR INSTRUCTIONS</u>
<u>FINE MOTOR CONTROL</u>
<p>VISUAL MOTOR ELASTIC BOARDS - child uses kit to copy a pattern.</p> <p>LEFT-TO-RIGHT - child is asked to complete the line to take the Firetruck to the fire.</p> <p>PENCIL CONTROL - child is asked to complete the patterns on 'bunny hops'.</p> <p>SCISSOR SKILLS - child is asked to cut along the zig-zag line.</p> <p>COLOURING - assessed from other activities (figure ground, balloon worksheet).</p>
<u>PERCEPTUAL DEVELOPMENT</u>
<p>ARROW CHART - child is asked to indicate with his hands the directions depicted from the arrows.</p> <p>SELF-PORTRAIT - child is asked to draw a picture of themselves.</p> <p>LEFT AND RIGHT - child is asked to show his right hand, to hop on his left foot and to touch his left ear.</p> <p>MAZE - child is asked to complete the 'heart' maze.</p> <p>FIGURE GROUND - child is asked how many pictures they can see. Child is asked to colour the heart.</p> <p>VISUAL PERCEPTION - child is asked to identify which object is different.</p>
<u>MATHS</u>
<p>COUNTING - child is asked to count aloud from zero to twenty in ones.</p> <p>COUNTING - child is asked to count back from twenty to zero in ones.</p> <p>NUMBER RECOGNITION - using the number line on the balloon worksheet, child is asked to identify: 2, 4, 7, 9.</p> <p>NUMBER RECOGNITION - using a number line, child is asked to point to: 11, 14, 18, 10, 15, 19.</p> <p>ONE-TO-ONE CORRESPONDENCE: using blocks, the child is asked to count out a group of 16 blocks.</p> <p>ONE-TO-ONE CORRESPONDENCE: child is asked to count the balloons on the worksheet and to point to the number on the number line.</p> <p>SEQUENCING: using number cards, child is asked to put the numbers in the correct order going zero - twenty.</p> <p>BEFORE, BETWEEN, AFTER: using a numberline, child is asked to identify: the number that is after 12, the number that is before 16, the number between 8 and 10.</p> <p>BEFORE, BETWEEN, AFTER: without a numberline, child is asked to identify: the number that is after 9, the number that is before 5, the number between 6 and 8.</p> <p>VOCABULARY - looking at the pictures and objects, child is asked to identify items that are long and short, more and less, big and small.</p> <p>SHAPES - using chart, child is asked to identify the circle, square and oval.</p> <p>SHAPES - using chart, child is asked to name the rectangle, triangle and diamond.</p> <p>MENTAL MATHS WORD SUM - child is asked to listen to the following and draw to give the answer to the problem. "Dad has 8 socks. 3 of them get lost. How many socks does dad have left?"</p> <p>MENTAL MATHS WORD SUM - child is asked to listen to the following and draw to give the answer to the problem. "Mom has four slippers. She buys 2 more. How many slippers does she have altogether now?"</p>

NUMBER WRITING - child is asked to complete the worksheet to fill in the missing numbers.

PHONICS

LETTER IDENTIFICATION - using letter cards, child is asked to identify all lower case letters.

SOUND-LETTER CORRESPONDENCE - child is asked to find the picture that matches the sound.

Child is asked to name any object that begins with the sound "s".

Child is asked to name any object that begins with the sound "r".

Child is asked to write the first sound for the picture of the house and door.

AUDITORY PERCEPTION: child is asked to listen to the following words and repeat the word that has a "t". (sun, mat, box).

LITERACY

STORY PREDICTION - child is asked to look at the book and predict what may be happening.

SEQUENCING: child looks at story cards and creates a short story to indicate what may take place at the beginning, in the middle and at the end.

READING: child is asked to identify his/her name from the name list

HANDWRITING

DOMINANCE: child is asked if he is left or right handed. Assessor to note.

PENCIL GRIP: assessor takes note if child uses correct tripod grip.

POSTURE: assessor to note if child sits with stable upright posture.

LETTER FORMATION: child is asked to copy the word cat and to then write his name.

Bijlage 2: ECD –model: ontwikkelingsgebieden

GRADE 000: Social & Emotional Development

SOCIAL**INTERACTION/ PLAY**

- Demonstrates basic manners
- Verbalises needs
- Beginning to understand the concept of sharing and taking turns
- Participates in parallel play
- Takes part in fantasy play

RELATIONSHIPS

- Seeks security and support less often from primary family figures
- Plays along side others
- Forms strong bond with primary teacher/teaching assistant for comfort and security
- Is aware of others in the environment

SELF-REGULATION

- Separates from parents without distress
- Needs adult guidance in managing impulses and feelings
- Recognises basic emotions
- Seeks and accepts comfort and guidance from adults without temper outbursts
- Participates willingly in activities and attempts new challenges with adult guidance
- Adapts to rules and routines

EMPATHY &**CARING**

- Shows progress in expressing feelings without harming self or others
- Demonstrates concern for the needs of other children
- Shows interest in other people
- Treats living things, property and environment with respect

SELF

- Demonstrates independence in selecting activities, personal hygiene and dressing
- Demonstrates growing responsibility, respect and confidence
- Demonstrates gender awareness

WORK ETHIC

- Participates in activities

RESILIENCE

- Tries different activities
- Explores the environment

SOCIAL**AWARENESS**

- Beginning to be tolerant towards others

Bijlage 3: ECD – model: hulp gebieden

GRADE 000: Language & Literacy (First Language)

LISTENING & SPEAKING

- Listens attentively and responds appropriately
- Understands and follows 2-step instructions
- Answers basic questions with one word answer
- Asks “why” and “how” questions
- Listens to and repeats rhythmic patterns
- Listens with enjoyment to oral text, songs, rhymes and stories
- Listens to a simple message and conveys it in his or her own words
- Speaks clearly enough to be understood, pronouncing most sounds correctly
- Speaks in sentences of three to four words
- Speaks about personal experiences and feelings
- Provides descriptions of objects, pictures etc. with prompting
- Participates in class discussions
- Uses enriched vocabulary and words correctly

PHONICS

- Separates words into syllables (2 syllables) by clapping them

READING & REVIEWING**Emergent Literacy**

- Interested in books, rhymes, songs and stories
- Recognises and points out common objects in pictures
- Recognises difference between print and picture
- Uses visual cues to make meaning of text
- Acts out parts of a story, song or rhyme
- “Reads” menus, signs, magazines etc.
- Makes up stories using visual prompts
- Holds the book the right way up and turns the pages correctly

Shared Reading

- Listens to stories and understands basic story line
- Enjoys familiar stories

Independent/Paired**Reading**

- Reads picture books
- Able to turn the pages of board books independently

Group**Reading**

- Teacher should read stories to the class on a daily basis
- Teachers should read or refers to theme related books during the relevant

Bijlage 4: werkboekje mentoren

Board game

How do you make the game?

Equipment

- Carton
- Plastic bags
- Possibly staples
- Glue
- Caps from bottles
- Marker

How do you make it?

- **Step 1:** See if the carton is big enough or have the right shape. When it is not big enough you can search for a second carton. Then you can tape it to each other so you have one big carton.
- **Step 2:** Divide the carton in squares.
- **Step 3:** Glue a red, green and orange cap on one of the squares.
- **Step 4:** Make a little bridge from carton. Cut a long stripe out of carton and glue it on your board game. Let one box open.
- **Step 5:** Cut some stripes from plastic back too make the little bags. Fold the bags in two and glue with staples the side of the bags and glue it in the board game.
- **Step 6:** Draw question marks and exclamation marks on the bags.

- **Step 7:** Search for 6 caps and write numbers on the caps.
- **Step 8:** make cards for in the bags.
- **Step 9:** Play the game and enjoy!

How do play the game?

1. Language & Literacy

Listening & speaking

- Understands and follows 2-step instructions
- Provides descriptions of objects, pictures etc. with prompting

The game:

If a child comes on a mark he or here needs to do an exercise.
 When they do an easement fully done they win a cap from a bottle.
 The child with the most caps at the end of the game wins the game.
 ! = When they come on the exclamation mark they need to follow two step instructions.
 For example: Crawl like a snake to child X and come back.
 ? = When they come on the question mark they need to describe the picture on the card.
 For example: when they take the picture of the ant they can say: little, black, 6 paws, an ant.

Equipment:

- cards with pictures
- caps from bottles

2. Cognitive & Perceptual Development

Visual discrimination

- Sees similarities, differences and detail of objects accurately.

Auditory discrimination

- Hears similarities and differences in sounds

The game:

They need to win caps. They can win caps by doing the exercise on the card. The exercises goes about differences between sounds and prints
 The kid with the most caps wins the game.
 If a child comes on an exclamation mark or a question mark he or here needs to choose another classmate. That they both need to full up the easement on the card.
 The one has the easement fully done is the winner.
 ? = music: sound memory: they need to search the same pare of sounds.
 ! = prints: searches at the differences at the print, the child that finds the different first wins the game !

Equipment sound memory:

- the same kind of bottles (little ones and cover them with paper)
- bottle caps
- sand
- stones
- rice
- ...

(Fill every time 2 bottles with the same material. The kids need to try to find the same pare.)

For example: One kid shakes with the bottle with stones, he need to search at the other bottle with stones.

Equipment pictures:

- Prints with 1 difference: *For example: 1 Lion has a green hat and 1 lion has a red hat.*

3.Physical Development

- Moves forwards, backwards and sideways without falling: run, walk and crawl
- Jumps up and down landing on both feet
- Balances on one foot (3 seconds)

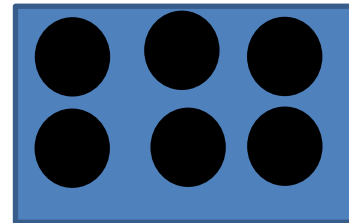
Creative Arts: Drama

- Dramatise a feeling

The game:

This is a movement game. Every child has a little paper with 6 dots. The kids can full up the dots with caps from bottles. They can win caps by doing the exercise on the card. The girl of boy that has as first 6 caps wins the game!

For example:

They need to full up the dots with caps.

What do they need to do?

? = drama

If a child comes on a question mark he of here needs to look at the print on the card. These prints goes about feelings.

For example: When there stand a sad child on the print the kids need to pretend that they are sad.

! = Physical development:

If a child comes on an exclamation mark he of here needs to do some physical activities.

- Balances on one foot for 3 seconds long
- Jump 3 times up and down and landing on both feet
- Crawl forwards to ... and come back
- Jump forwards to ... and come back
- walk backwards to ... and come back

Equipment:

- papers with six dots
- bottle caps
- cards with exercises
- dice from bottle lips

4. Language & Literacy (First Language)

PHONICS

- Separates words into syllables (2 syllables) by clapping them

DRAWING

- Draws or paints a picture to convey a message

The game:

Theme: nature (you can choose another theme!)

If a child comes on a mark he or here needs to do an exercise.
 When they do an easement fully done they win a cap from a bottle.
 The child with the most caps at the end of the game wins the game.

? = When they comes on a “?” they need to separates words into syllables by clapping them. On the card stands a print, the kids describes the print by telling which word it is. Then they clap the word into separates.

They can win a bottle cap when they doing it right.

! = When they comes on a “!” they need to draw the object that stands on the card. The classmates need to guess what the child is drawing. When the classmates can guess it, both of them win a lip from a bottle.

Words you can use for clapping:

- tree (one clap)
- Leave (one clap)
- butterfly (three claps)
- sand: (one clap)
- Ant: (one clap)
- flower (two claps)
- spider (two claps)
- water (two claps)
- clouds (one clap)
- weather (two claps)

Words you can use for drawing:

- tree
- rain
- cloud
- grass
- spider
- snake

Equipment:

- cards with prints and exercises.
- bottle lips
- dice from bottle caps

4. Numeracy

Counting

- Rote counts forwards in 1s from 1 to 10

Describe, compare & order numbers

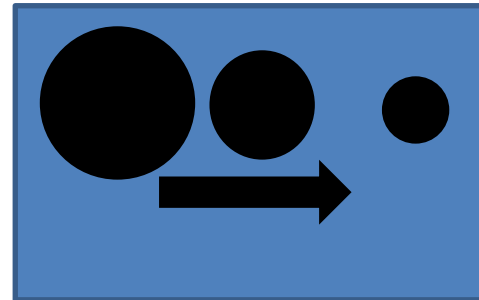
- Compares objects in terms of big, small, bigger, smaller, the same

The game:

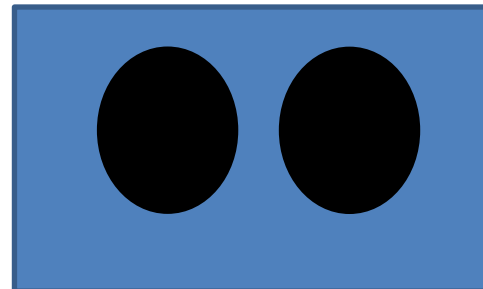
They need to win bottle caps. On the bottle caps are numbers. On the end of the game they need to lay the caps from 1 to 10. The child with the biggest amount wins the game (for example: one child can lay his or her caps till 5, another child can lay it till 7, this child wins the game because he or her has the biggest amount.) . They can win caps by doing the exercise on the card.

? = When they come on the question mark they need to pick a card. On the card is an exercises about objects in terms of big, small, bigger, smaller, the same... they need to lay the objects correct.

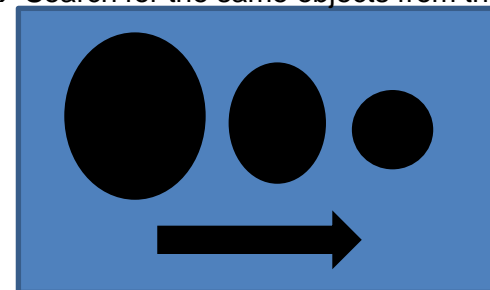
For example:

→ Lay the object from big too small.

→ Search for the same objects from the same sides

→ Lay the object from small too big.

! = If a child comes on an exclamation mark he or here needs to choose another classmate. They need too drew with the dice, the one that drew the biggest amount wins the cap with a number.

5.Creative Arts

Music & Movement

- Copies a basic rhythmic pattern (2 beats)
- Exposure to music vocabulary which includes fast/slow, loud/soft, high/low

The game:

The child with the most caps wins the game. They can win libs by doing the exercise on the card.

? = When they come on the question mark they need to listen at the sound that the teachers make. When it is a fast sound they hold up the picture of the cheetah (= fast) When it is a slowly sound they hold up the picture of a tortoise (= slow).

For example: the teacher claps very fast in her hands, the child hold the picture from the cheetah in the air.

! = When they come on a exclamation mark they need to repeat the beat that the teachers make. Minimum 2 beats.

For example: The teacher claps 2 times in her hands and stamp 1 time with her feet. The child repeats this.

Equipment:

- dice from bottle caps
- music instruments (for making beats

Bijlage 5: zoekkaartjes bodemdieren

